

การนำรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

นางสาวปิยรัตน์ วงศ์งามขวัญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

PRE-DISPOSITION REPORT IN JUVENILE COURT

Miss Piyarat Wongngamkwan

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การนำรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงมาใช้ในการ
พิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

โดย

นางสาวปิยรัตน์ วงศ์งามขวัญ

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.จิรนิติ หะวานนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ชัชพล ไชยพร)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์)

ปิยรัตน์ วงศ์งามขวัญ : การนำรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน. (PRE-DISPOSITION REPORT IN JUVENILE COURT) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์, 131 หน้า.

รายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนเปรียบเสมือนเครื่องมือหนึ่งซึ่งช่วยในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาให้กลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคม อันเป็นวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาถึงการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและรูปแบบของรายงานการสืบเสาะและพินิจ เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์แห่งกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่าในรายงานการสืบเสาะและพินิจมีข้อมูลที่เป็นผลร้ายต่อเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลย โดยเฉพาะข้อมูลด้านประวัติการกระทำความผิดและสาเหตุการกระทำความผิด จึงมีข้อสงสัยแก่ประชาชนว่าข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจอาจมีอิทธิพลเหนือการวินิจฉัยความผิดได้ เพราะรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยเข้ามาในกระบวนการพิจารณาคดีนับแต่ยื่นฟ้องคดีต่อศาล ก่อนศาลวินิจฉัยว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด นอกจากนี้รายละเอียดข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจยังมีบางประเด็นที่ขาดความสมบูรณ์

ดังนั้นการนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีต้องนำมาใช้ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเท่านั้น ห้ามศาลนำข้อมูลในรายงานมาใช้เพื่อวินิจฉัยความผิดของจำเลย โดยการพิสูจน์ความผิดของจำเลยต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งโจทก์ต้องนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด และศาลต้องวินิจฉัยความผิดของจำเลยโดยอาศัยข้อเท็จจริงที่มาจากพยานหลักฐานที่โจทก์และจำเลยนำสืบ ไม่ใช่ข้อเท็จจริงจากรายงานการสืบเสาะและพินิจ นอกจากนี้รายงานการสืบเสาะและพินิจควรเพิ่มเติมรายละเอียดของข้อมูลบางประการ เพื่อให้การนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเพื่อป้องกันผลร้ายที่จะเกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชน

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2556

ลายมือชื่อนิติกร .....

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

5586003034 : MAJOR LAWS

KEYWORDS: PRE-DISPOSITION REPORT / PRE-SENTENCE REPORT / JUVENILE COURT

PIYARAT WONGNGAMKWAN: PRE-DISPOSITION REPORT IN JUVENILE COURT. ADVISOR: ASST. PROF. PAREENA SRIVANIT, Ph.D., 131 pp.

Pre-disposition report is regarded as a tool for rehabilitating juvenile delinquents become law-abiding citizens, which is the ultimate goal of the juvenile justice system. Therefore, the objective of this research is to study the use and the format of pre-disposition report to fulfill the aim of the law.

The research found that there is some contain information in the pre-disposition report may cause negative effect to the juvenile; especially prior criminal histories and the factors contributing to the juvenile delinquency. Hence, it remains doubt that the information in the pre-disposition report may influence on conviction since it is generally taken into consideration before adjudication hearing. Moreover, some parts of the pre-disposition report are lacking in details.

Consequently, the pre-disposition report must be applied only as a supplement in finding treatment measures for juvenile delinquents. In addition, proven guilty is based on criminal justice procedure; a plaintiff presents an evidence in support of his allegation and a defendant is to be found guilty or not guilty by plaintiff and defendant's evidence; not the pre-disposition report. Furthermore, this thesis suggests that pre-disposition report should be more detailed in order to assist the court in making informed dispositions that are genuinely in the best interest of the child and to prevent the juvenile from the aforementioned negative effect.

Field of Study: Laws

Student's Signature .....

Academic Year: 2013

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความเมตตากรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์ ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อีกทั้งยังได้ให้ความรู้และข้อคิดเห็นต่างๆในการเขียนวิทยานิพนธ์ แม้ภาระงานของท่านมีมากเพียงใด แต่ท่านก็ยังสละเวลาอันมีค่าของท่านให้คำแนะนำและตรวจแก้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตลอดมา ผู้เขียนซาบซึ้งและระลึกในบุญคุณของท่าน ขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์พิเศษ ดร.จิรนิติ หะวานนท์ ที่กรุณาแนะนำประเด็นปัญหาที่ทำให้ผู้เขียนเกิดความสนใจและนำมาสู่การเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนช่วยตอบข้อซักถามที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน และกรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ และอาจารย์ ดร.ชัชพล ไชยพร ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ โดยให้คำปรึกษาและแนะนำรูปแบบการเขียนวิทยานิพนธ์อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านเสมอ แสนเนียม รองหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่กรุณาอนุเคราะห์เอกสารอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์และช่วยตรวจทานร่างวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณท่านบุญรัตน์ จูอี ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดราชบุรี ดร.พิณลัทธิพร นาคสมบูรณ์ ผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนนทบุรี ท่านอภิชาติ จารุศิริ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบงานยุติธรรม กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และท่านณัฐชา แสงทอง หัวหน้ากลุ่มงานคดีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี ที่สละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณนายบุญรอด วงศ์งามขวัญ นางสุธรรมา วงศ์งามขวัญ นางสาวสุกัญญา วงศ์งามขวัญ ซึ่งเป็นบิดา มารดาและป้าของผู้เขียน ผู้ซึ่งอบรมเลี้ยงดู ส่งเสริมสนับสนุนทางด้านการศึกษาและเป็นกำลังใจที่สำคัญ ทำให้ผู้เขียนสามารถผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆไปได้ด้วยดี รวมถึงขอขอบคุณนางสาวชญาณี ปวีร์วัฒน์ นางสาวนฐวรรณ สุธาพร นางสาวธัญวรัตน์ ตั้งกาญจนานนท์ นางสาวสุกธิดา สุกใส นางสาวสิปวันต์ แสงรุ่งเรือง และนางสาวบุญยชา ใจรักธรรม ที่คอยให้ความช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอกราบเป็นกตเวทิตาแต่บิดา มารดา คุณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนผู้เขียนตำราและเอกสารต่างๆที่ได้นำมาอ้างอิงเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับความบกพร่องนั้นไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	7
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	7
บทที่ 2 แนวความคิด หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน และหลักการ แก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือเป็นจำเลยในคดีอาญา	9
2.1 แนวความคิดในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน.....	9
2.1.1 แนวความคิดทางกฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน	9
2.1.2 ปรัชญาในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด	11
2.1.3 หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก.....	13
2.2 หลักสากลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและ เยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา	16
2.2.1 หลักสากลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. 16	
2.2.2 หลักสากลที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือเป็นจำเลยในคดีอาญา	22
2.3 หลักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลย ในคดีอาญา.....	25
2.3.1 หลักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา.....	26
2.3.2 หลักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำ ความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา	29

4.2 รูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชน	102
4.2.1 ข้อมูลทั่วไป	104
4.2.2 ข้อมูลในส่วนปัจจัยความเสี่ยงและความจำเป็น	104
4.2.3 ด้านครอบครัว	105
4.2.4 ด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม	106
4.2.5 ด้านภูมิหลังทางการศึกษาอาชีพและสังคม	106
4.2.6 ด้านเพื่อนและบุคคลใกล้ชิด	109
4.2.7 ด้านประวัติการเกี่ยวข้องกับยาหรือสารเสพติด	110
4.2.8 ประวัติการกระทำความผิด	110
4.2.9 สภาวะทางกายและจิตใจ	111
4.2.10 ปัญหาพฤติกรรม	112
4.2.11 การคุ้มครองด้านสวัสดิภาพและการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์	114
4.2.12 สาเหตุการกระทำความผิด	115
4.2.13 ผลการประชุมคณะกรรมการนักวิชาชีพหรือคณะกรรมการสหวิชาชีพ	116
4.2.14 ความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	116
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	118
รายการอ้างอิง	126
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	131

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กและเยาวชนคือบุคคลที่สังคมมองว่าเป็นผู้ที่ขาดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต ขาดการคิดทบทวนไตร่ตรองอย่างรอบคอบในการตัดสินใจ ขาดการยับยั้งชั่งใจในการกระทำต่างๆ ขาดความตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้เด็กและเยาวชนบางคนยังขาดความรักความเอาใจใส่จากบุคคลในครอบครัวทำให้ได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ บางกรณีเด็กและเยาวชนมีร่างกายพิการทำให้รู้สึกว่าตนมีปมด้อย หรือบางกรณีเด็กและเยาวชนเป็นบุคคลที่มีจิตใจไม่สมประกอบทำให้ขาดสติในการควบคุมตนเอง ปัจจัยเหล่านี้จึงทำให้เด็กและเยาวชนง่ายต่อการถูกชักจูงให้หลงผิดกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทำให้ประชาชนบุคคลอื่นได้รับความเดือดร้อนเสียหาย อันกระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของสังคม อีกทั้งเด็กและเยาวชนคือทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า เป็นผู้ที่พัฒนาสังคมและประเทศชาติในอนาคต หากเด็กและเยาวชนเหล่านั้นเป็นคนไม่ดีย่อมเป็นภัยต่อประเทศชาติในที่สุด

จากแนวคิดข้างต้นจึงก่อให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชน โดยในปี พ.ศ. 2494 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 จึงเกิดการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย ซึ่งการก่อตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในครั้งนั้นนับเป็นจุดเริ่มต้นในการให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม เด็กและเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยจึงได้รับการปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพมากยิ่งขึ้น แม้ว่าก่อนปี พ.ศ. 2494 จะมีกฎหมายที่ให้การคุ้มครองเด็กและเยาวชนมาก่อนแล้ว เช่น พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2478 พระราชบัญญัติจัดการฝึกและอบรมเด็กบางจำพวก พ.ศ. 2479 แต่กฎหมายเหล่านี้เป็นการบัญญัติวิธีการปฏิบัติสำหรับเด็กและเยาวชนหลังจากศาลมีคำพิพากษาแล้ว ยังไม่มีศาลพิเศษสำหรับการพิจารณาคดีพิพาทคดีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ

การมีศาลคดีเด็กและเยาวชนจึงส่งผลให้วิธีการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในคดีอาญามีลักษณะพิเศษแตกต่างจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ กล่าวคือ วัตถุประสงค์ในการลงโทษคดีที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ใช่เพียงการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน หรือเพื่อยับยั้งการก่ออาชญากรรมตามปรัชญาที่มุ่งต่อการลงโทษเช่นกรณีผู้ใหญ่เป็นผู้กระทำความผิด แต่ให้ความสำคัญกับความมุ่งหมายที่จะให้เด็กและเยาวชนได้รับการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขความประพฤติ

ปลูกฝังความคิด ได้รับการอบรมสั่งสอน การศึกษา การฝึกวิชาชีพเพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ และไม่หันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

ด้วยเหตุนี้จึงถือว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไม่ใช่อาชญากรของสังคม แต่เป็นเพียงผู้ที่ถูกชักนำให้กระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้ง่าย จึงควรได้รับความช่วยเหลือได้รับการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ กฎหมายจึงกำหนดให้การพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนต้องคำนึงถึงประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชนด้วย โดยศาลจะต้องคำนึงถึงประวัติ อายุ เพศ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ นิสัย อาชีพ ฐานะของเด็กและเยาวชน สิ่งแวดล้อมของเด็กและเยาวชนและของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนด้วย¹ ไม่ใช่การพิจารณาแต่เพียงว่าการกระทำของเด็กและเยาวชนเป็นการกระทำความผิดฐานใดแล้วลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติโทษไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ศาลทราบถึงสาเหตุแห่งปัญหาในการกระทำความผิดและสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้ถูกต้อง จึงทำให้มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำโดยพนักงานคุมประพฤติ และจัดทำเป็นรายงานการสืบเสาะและพินิจเพื่อเสนอต่อศาลสำหรับการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชน

รายงานการสืบเสาะและพินิจจึงมีประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง เพราะรายงานการสืบเสาะและพินิจเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ช่วยให้บรรลุเจตนารมณ์แห่งกฎหมายเด็กและเยาวชนคือการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยรายงานการสืบเสาะและพินิจเป็นสิ่งที่ช่วยศาลในการพิพากษาคดี ทำให้ศาลทราบถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชนในด้านต่างๆ อันจะทำให้ศาลมีความเข้าใจในตัวเด็กและเยาวชนและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งนำไปสู่การกำหนดมาตรการแก้ไขฟื้นฟู ปรับเปลี่ยนนิสัย ทักษะคิด หรือการบำบัดเยียวยาเด็กและเยาวชนด้วยวิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละบุคคล อีกทั้งในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติมาตรการพิเศษเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในขั้นตอนก่อนการพิพากษาคดีคือ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีตามมาตรา 86*

¹ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 115

* มาตรา 86 วรรค 1 ในคดีที่เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี เมื่อคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำความผิดแล้ว หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของเด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทน หรือ

มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีตามมาตรา 90* และมาตรการแทนการพิพากษาคดีในมาตรา 132** ข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจจึงนำมาใช้ประโยชน์ในการคัดกรองเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักเพื่อเข้าสู่แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หรือกำหนดเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อนำเด็กและเยาวชนไปสู่การบำบัดแก้ไขโดยการหลีกเลี่ยงการประทับรอยตราบาปแห่งคำพิพากษาแก่เด็กและเยาวชน

อย่างไรก็ตามรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญานับแต่ยื่นฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัว จึงทำให้ข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจเข้าสู่กระบวนการรับรู้ของศาลก่อนการวินิจฉัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามคำฟ้องของโจทก์หรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจของเด็กและเยาวชนของประเทศไทย ประกอบไปด้วยข้อมูลที่มีข้อเท็จจริงทั้งด้านบวกและด้านลบต่อเด็กและเยาวชน กรณีดังกล่าวจึงเป็นที่สงสัยแก่ประชาชนว่าการที่ศาลรับทราบข้อมูลในส่วนที่เป็นข้อมูลทางลบต่อเด็กและเยาวชนก่อน

ขดเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชนและสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ทั้งนี้การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย

* มาตรา 90 เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสี่ปี ไม่ว่าจะมิโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ถ้าปรากฏว่าเด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ก่อนมีคำพิพากษา หากเด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำและผู้เสียหายยินยอมและโจทก์ไม่คัดค้าน เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าพฤติการณ์แห่งคดีไม่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเป็นสมควร และศาลเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้ และผู้เสียหายอาจได้รับการชดเชยเยียวยาตามสมควรหากนำวิธีจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งเป็นประโยชน์ต่ออนาคตของเด็กหรือเยาวชนและต่อผู้เสียหายมากกว่าการพิจารณาพิพากษา ให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควรจัดให้มีการดำเนินการเพื่อจัดทำแผนดังกล่าว โดยมีเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชน บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติ แล้วเสนอต่อศาลเพื่อพิจารณาภายในสามสิบวันนับแต่ที่ศาลมีคำสั่ง หากศาลเห็นชอบด้วยกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ดำเนินการตามนั้นและมีคำสั่งจำหน่ายคดีไว้ชั่วคราว หากศาลไม่เห็นชอบ ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

** มาตรา 132 ในกรณีที่ศาลเห็นว่าตามพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรจะมีคำพิพากษาหรือบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยร้องขอ เมื่อศาลสอบถามผู้เสียหายแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งให้ปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวแล้วมอบตัวจำเลยให้บุคคลดังกล่าวโดยไม่มีประกัน หรือมีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ โดยกำหนดเงื่อนไข เช่น ให้จำเลยรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าพนักงานอื่นหรือบุคคลใดหรือองค์กรด้านเด็กเข้ารับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู รับคำปรึกษาแนะนำ เข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก หรือให้ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย ภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์ ในการนี้ศาลมีอำนาจสั่งให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยเข้าร่วมกิจกรรม หรือรับคำปรึกษาแนะนำด้วยก็ได้

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าจำเลยไม่สมควรใช้วิธีการตามวรรคหนึ่ง ศาลจะส่งตัวจำเลยไปยังสถานพินิจหรือสถานที่อื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายและตามที่ศาลเห็นสมควรที่ยินยอมรับตัวจำเลยไว้ดูแลชั่วคราวหรือจะให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนไปพลางก่อนก็ได้ แต่ต้องไม่เกินกว่าจำเลยนั้นมีอายุครบยี่สิบสี่ปีบริบูรณ์

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการส่งตามวรรคหนึ่ง ตลอดจนวิธีการประเมินสภาพปัญหา การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู การเตรียมความพร้อมเพื่อมอบตัวจำเลยให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

การวินิจฉัยความผิด โดยเฉพาะข้อมูลเรื่องประวัติการกระทำความผิดและสาเหตุแห่งการกระทำ ความผิดอาจมีอิทธิพลเหนือการวินิจฉัยความผิดของเด็กและเยาวชนได้ กล่าวคือ

ประการแรกข้อมูลประวัติการกระทำความผิด จากการศึกษาข้อมูลจำนวนคดีที่เด็กและ เยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศปี 2555 จำนวนทั้งหมด 34,276 คดี เป็นคดีที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำจำนวนถึง 6,849 คดี² โดยเยาวชนบางคนกระทำความผิดรอบที่ 7 เยาวชนบางคนกระทำความผิดรอบที่ 10 เยาวชนบางคนกระทำความผิดรอบที่ 11³ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงว่ามีเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยที่มีประวัติการกระทำความผิดซ้ำ และในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีประวัติการกระทำความผิดแต่ละคนก็มีจำนวนครั้งที่กระทำความผิดซ้ำ เป็นจำนวนไม่น้อยเช่นกัน ในมุมมองของประชาชนบุคคลทั่วไปย่อมมองเด็กและเยาวชนเหล่านั้นว่า เป็นคนไม่ดีมีจิตใจชั่วช้า หากเด็กและเยาวชนที่มีประวัติการกระทำความผิดถูกกล่าวหาว่าเป็น ผู้กระทำความผิด ประชาชนทั่วไปย่อมเชื่อว่าบุคคลนั้นอาจเป็นผู้กระทำความผิดอีกเพราะเคยมี ประวัติการกระทำความผิดแล้ว แม้ภายหลังบุคคลนั้นอาจกลับตัวเป็นคนดีแล้วก็ยากที่จะเชื่อได้อย่าง สนิทใจว่าบุคคลนั้นจะไม่หันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ในกรณีของผู้พิพากษาและผู้พิพากษา สมทบก็เช่นกัน แม้ว่าสิ่งที่ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบต้องตระหนักถึงอยู่เสมอคือการวางใจให้ เป็นกลางและพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆอย่างรอบคอบ เพื่อให้การตัดสินคดีมีความยุติธรรมแก่ ทุกฝ่ายในคดีมากที่สุดทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลย แต่อย่างไรก็ตามผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบก็ เป็นปุถุชนคนธรรมดา หากข้อมูลเรื่องประวัติการกระทำความผิดโดยเฉพาะในกรณีของเด็กและเยาวชน มีประวัติการกระทำความผิดมากมายหลายคดีเข้าสู่กระบวนการรับรู้ของศาล ผู้พิพากษาย่อมยากที่ จะวางใจเป็นกลาง แม้ตามข้อเท็จจริงแล้วบุคคลนั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ หากแต่ความมีอคติเหนือการ พิจารณาคดีของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบอาจทำให้เกิดการวินิจฉัยความผิดของจำเลยผู้นั้น ผิดพลาด ส่งผลให้เด็กและเยาวชนนั้นต้องมีตราบาปจากคำพิพากษาคิดตัวเพิ่มขึ้น หากกลับไปใช้ ชีวิตอยู่ในสังคมก็ย่อมมีความลำบากยิ่งขึ้นไปอีก และเมื่อเด็กและเยาวชนเห็นว่าการกลับตัวเป็นคนดี ในสังคมมีความยากลำบากก็อาจหันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

ประการที่สองข้อมูลสาเหตุการกระทำความผิด ในรายงานการสืบเสาะและพินิจมีข้อมูลเรื่อง สาเหตุการกระทำความผิดทุกคดีแม้ว่าเด็กและเยาวชนจะให้การปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งการกล่าวถึงสาเหตุการกระทำความผิดในกรณีที่เด็กและเยาวชนให้การปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำ

² กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, รายงานสถิติคดี ประจำปี 2555[ออนไลน์], 19 มีนาคม 2557. เข้าถึง ข้อมูลได้จาก: <http://www.djop.moj.go.th/images/djopimage/stat55.pdf>

³ อริยะ นาวิณธรรม, “ปฐมบท 100 คำถาม แต่ 1 คำตอบ,” เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องเจตนารมณ์ของ ศาลเยาวชนและครอบครัวกับหน้าที่ของข้าราชการตุลาการและผู้พิพากษาสมทบ, (กรุงเทพฯ: ศาลเยาวชนและครอบครัว กลาง, 2556), หน้า 2.

ความผิด เช่น เด็กอยู่ในความปกครองของบิดามารดา และบิดามารดาต่างใช้เวลาไปกับการประกอบอาชีพ มีการดูแลเด็กอย่างปล่อยอิสระและขาดความเข้มงวดกวดขันหรือขาดการควบคุมดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดเท่าที่ควร ประกอบกับเด็กไม่อยู่ในโอวาทมีการใช้ชีวิตอิสระตามใจตนเอง ย่อมมีโอกาสเสี่ยงต่อการกระทำความผิดหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย และในช่วงวันเกิดเหตุผู้เสียหายอยู่กับเด็ก พฤติการณ์จึงน่าจะเชื่อว่าจะเกิดเหตุร้ายกับผู้เสียหาย โดยเด็กมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด ข้อมูลในส่วนนี้อาจเป็นสิ่งที่ชักจูงให้ศาลมีจิตใจโน้มเอียงว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยนั้นเป็นผู้กระทำความผิดได้ เพราะในทางปฏิบัติศาลค่อนข้างคล้อยตามข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจแม้ว่าศาลไม่ได้พบเห็นข้อเท็จจริงนั้นด้วยตนเอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจที่เป็นผลร้ายต่อเด็กและเยาวชนจึงอาจมีอิทธิพลต่อจิตใจของผู้พิจารณาคดีในการวินิจฉัยความผิด และหากเป็นเช่นนั้นย่อมทำให้กระบวนการพิจารณาคดีเป็นกระบวนการพิจารณาคดีที่ไม่ถูกต้อง เพราะไม่พิจารณาข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานในคดี อันส่งผลให้การพิพากษาคดีมีความคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริง กระบวนการพิจารณาคดีที่มีเพื่อการอำนวยความยุติธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายในคดีย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ตามหลักการคุ้มครองและรับรองสิทธิในรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้บุคคลมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีอย่างถูกต้องและเป็นธรรม อีกทั้งยังไม่เป็นตามหลักสากลคือกฎแห่งกรุงปักกิ่งที่ได้วางหลักการไว้ว่า การพิจารณาคดีต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและสมเหตุสมผล แต่การที่ศาลทราบข้อมูลในด้านที่เป็นผลร้ายต่อเด็กและเยาวชนก่อนการวินิจฉัยความผิดของเด็กและเยาวชนอาจทำให้การพิจารณาคดีไม่ได้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมและสมเหตุสมผลอย่างแท้จริงสำหรับเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลย

นอกจากนี้รายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนประกอบด้วยข้อมูลที่เกี่ยวกับประวัติในด้านต่างๆของเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา เช่น ประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัว ประวัติด้านการศึกษา ลักษณะชุมชนและสภาพแวดล้อมที่เด็กและเยาวชนอยู่อาศัย ประวัติที่เกี่ยวข้องกับยาหรือสารเสพติด รวมถึงประวัติการกระทำความผิดและสาเหตุแห่งการกระทำความผิด หากพิจารณาโดยภาพรวมรายงานการสืบเสาะและพินิจมีประเด็นสอดคล้องตามหลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนในมาตรา 115 แต่เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของข้อมูลในแต่ละหัวข้อพบว่ายังมีความบกพร่องในบางประเด็น เช่น การขาดการประเมินความเสี่ยงในการเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น ขาดการนำเสนอสิ่งที่เด็กและเยาวชนต้องการทำเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง ขาดการวิเคราะห์ศักยภาพในเชิงลึกของเด็กและเยาวชน ขาดการวิเคราะห์ความเหมาะสมของเด็กและเยาวชนต่องานหรือโครงการที่มีการเสนอให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วม อันอาจทำให้รายงานการสืบเสาะและพินิจไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ

กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี และทำให้กระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูไม่สามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและรูปแบบของรายงานการสืบเสาะและพินิจ เพื่อให้การนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงรายงานการสืบเสาะและพินิจให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดทางกฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมถึงปรัชญาในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก
2. เพื่อศึกษาถึงหลักสากลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา
3. เพื่อศึกษาถึงหลักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา
4. เพื่อศึกษาถึงหลักการพิจารณาคดีอาญาในเด็กหรือเยาวชนของประเทศไทยและต่างประเทศ
5. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์การจัดทำและรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ รวมถึงการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนของประเทศไทยและต่างประเทศ
6. วิเคราะห์แนวทางการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดและป้องกันผลร้ายที่จะเกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชน และวิเคราะห์รูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

รายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญามีประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน แต่อาจมีอิทธิพลเหนือการวินิจฉัยความผิดได้ ดังนั้นรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจจึงควรเพิ่มเติมรายละเอียดของ

ข้อมูลบางประการ เพื่อให้การนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและเพื่อป้องกันผลร้ายที่จะเกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงเรื่องรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนของประเทศไทย เฉพาะประเด็นเรื่องการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน และรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนในส่วนรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่พนักงานคุมประพฤติจัดทำขึ้น ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รวมถึงการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนตามกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย (Victoria) ประเทศออสเตรเลีย

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย ตำราทางกฎหมาย วารสาร บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการประชุม ตลอดจนรายงานการวิจัยต่างๆ รวมถึงการจัดระบบข้อมูลในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้เข้าใจถึงแนวความคิดทางกฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน รวมถึงปรัชญาในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก
2. ทำให้ทราบถึงหลักสากลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา
3. ทำให้เข้าใจถึงหลักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา
4. ทำให้เข้าใจถึงหลักการพิจารณาคดีอาญาเด็กและเยาวชนของประเทศไทยและของต่างประเทศ

5. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์การจัดทำและรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ รวมถึงการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนของประเทศไทยและต่างประเทศ

6. ทำให้เกิดแนวทางการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เด็กและเยาวชน และเกิดรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 2

แนวความคิด หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน และหลักการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือเป็นจำเลยในคดีอาญา

ในบทนี้จะศึกษาถึงการคุ้มครองและการรับรองสิทธิของเด็กและเยาวชน โดยเริ่มศึกษาจากแนวความคิดทางกฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพราะแนวความคิดเหล่านี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีความแตกต่างจากผู้ใหญ่ และนอกจากนี้ก็จะศึกษาถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน รวมถึงหลักการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาด้วย

2.1 แนวความคิดในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน

เนื่องจากเด็กและเยาวชนมีร่างกายและจิตใจที่ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ ขาดความรู้สึกลึกซึ้งชอบในการประพฤติปฏิบัติตนและเป็นผู้ถูกชักจูงให้กระทำความผิดได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ จึงทำให้เกิดแนวความคิดในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้มีความแตกต่างจากผู้ใหญ่ดังนี้

2.1.1 แนวความคิดทางกฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน

การที่เด็กและเยาวชนคือบุคลากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นอนาคตของสังคมและประเทศชาติ ดังนั้นสถาบันครอบครัวจึงมีหน้าที่ดูแลสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนเหล่านั้น แต่หากสถาบันครอบครัวปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือละเลยไม่เอาใจใส่เด็กและเยาวชน รัฐซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม เป็นผู้ดูแลสวัสดิภาพของประชาชนทุกคนในสังคม ย่อมมีหน้าที่เข้ามาแทรกแซงอำนาจของบิดามารดาและให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งแนวคิดในทางกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐในการแทรกแซงอำนาจของบิดามารดาแบ่งได้เป็น 2 แนวคิดคือ

1. แนวความคิด *parens patriae*¹

แนวความคิด *parens patriae* ถือกำเนิดขึ้นในประเทศอังกฤษช่วงศตวรรษที่ 12 อันเนื่องมาจากประเทศอังกฤษมีระบบการปกครองแบบระบบศักดินาซึ่งถือว่ากษัตริย์เป็นบิดาของประเทศและเป็นบิดามารดาของเด็กทุกคน ฉะนั้นกษัตริย์จึงมีหน้าที่ดูแล ปกป้อง

¹ วชิรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, “รายงานการวิจัยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว: เพื่อตอบสนองการคุ้มครองเด็ก เยาวชน และครอบครัว,” (กรุงเทพฯ: องค์การยูนิเซฟประจำประเทศไทย, 2545), หน้า 88-89.

คุ้มครองเด็กและเยาวชนทุกคนให้ได้รับความปลอดภัย และเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนซึ่งรวมถึงเด็กและเยาวชนทุกคนที่กระทำความผิด ด้วยแนวความคิดนี้ กษัตริย์จึงมอบอำนาจให้แก่ตัวแทนของกษัตริย์คือ Chancellor และจัดตั้งศาล (Chancery Court) เพื่อปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดภายในราชอาณาจักรแทนกษัตริย์ รวมถึงเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาทางจิตหรือเป็นผู้ไร้ความสามารถด้วย นอกจากนี้แนวความคิดดังกล่าวยังได้วางรากฐานแห่งหลักการที่ว่าบิดามารดาของเด็กและเยาวชน เป็นเพียงตัวแทนของรัฐในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน ผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตของเด็กและเยาวชนคือรัฐ ดังนั้นหากบิดามารดากระทำความผิดหน้าที่หรือไม่รับผิดชอบต่อเด็กและเยาวชน รัฐมีสิทธิแทรกแซงอำนาจของบิดามารดาที่แท้จริงได้

ในการที่รัฐจะเข้าแทรกแซงเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์สองประการ ประการแรกคือเด็กและเยาวชนนั้นต้องเป็นผู้ที่ขาดความสามารถทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจตลอดจนไม่สามารถควบคุมสติของตนเองได้ ประการที่สองต้องเป็นกรณีที่บิดามารดาของเด็กและเยาวชนนั้นบกพร่องต่อหน้าที่ในการดูแลเด็กและเยาวชน ทั้งนี้รัฐต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนด้วย²

แนวความคิด *parens patriae* นี้มีอิทธิพลต่อกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก เพราะแนวความคิดดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นทำให้เกิดการจัดตั้งศาลคดีเด็กในเวลาต่อมา ซึ่งส่งผลให้เด็กและเยาวชนได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพและได้รับการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งนี้ประเทศไทยก็ได้รับแนวความคิดดังกล่าวมาจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2495 นอกจากนี้ในอนุสัญญาระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 หรือ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ก็ได้ปรากฏแนวคิดปรัชญาของกษัตริย์เป็นบิดาของเด็กด้วย

2. แนวความคิด *police power*³

แนวความคิด *police power* เป็นแนวความคิดในทางกฎหมายมหาชน ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลของแนวความคิด *parens patriae* ในการ

² Shippen L., Page the law, the lawyer, and medical aspects of child abuse in child abuse ed. Eli H. Newberger, (United State of America: Little, brown and Company, 1982), p.108, อ้างถึงในอัมพร คำพิทักษ์, “การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีที่ตกเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา : ศึกษาอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานภายใต้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 45.

³ อัมพร คำพิทักษ์, “การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีที่ตกเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา : ศึกษาอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานภายใต้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 43.

ปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ยอมรับอำนาจของกษัตริย์ในฐานะบิดาของประเทศ ผู้ซึ่งมีอำนาจในการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในรัฐ ประเทศสหรัฐอเมริกาจึงนำมาปรับใช้กับเรื่องอำนาจของรัฐ โดยให้รัฐเป็นผู้มีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคม⁴ ซึ่งต่อมาอำนาจนี้ได้ถูกนำมาใช้ผ่านทางอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ อำนาจฝ่ายบริหาร และอำนาจฝ่ายตุลาการ โดยศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาเคยให้คำจำกัดความ “อำนาจรัฐ” ไว้ว่าเป็นอำนาจในทางสาธารณสุข จัดให้ราษฎรมีสวัสดิภาพ มีศีลธรรม มีสวัสดิการ หรือความเป็นอยู่ที่ดี ซึ่งคืออำนาจการปกครองให้ราษฎรมีความสุข⁵ ด้วยเหตุนี้เมื่อรัฐมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบสุข ดูแลปกป้องพลเมืองของตนให้ได้รับความปลอดภัย หากสถาบันครอบครัวบกพร่องต่อหน้าที่ในการดูแลปกป้องเด็กและเยาวชนในครอบครัวของตน รัฐจึงมีความชอบธรรมที่จะเข้าแทรกแซงอำนาจของสถาบันครอบครัวเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนเหล่านั้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่ารากฐานของแนวความคิดทางกฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่กล่าวในข้างต้นนั้นมีที่มาที่แตกต่างกัน กล่าวคือแนวความคิด *parens patriae* มาจากการที่กษัตริย์เป็นผู้ปกครองประเทศ กษัตริย์จึงมีหน้าที่ปกป้องดูแลรัฐ ดูแลประชาชนของตนทุกคนให้มีความสุข ซึ่งรวมถึงเด็กและเยาวชนทุกคนภายในรัฐด้วย ส่วนแนวความคิด *police power* มาจากการที่รัฐเป็นผู้มีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสังคม ปกครองดูแลประชาชนให้มีความสุข แต่ทั้ง 2 แนวความคิดก็แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในการปกป้องดูแลเด็กและเยาวชน หากบิดามารดาไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนหรือปฏิบัติหน้าที่ของตนบกพร่อง สังคมหรือรัฐสามารถเข้ามาปกป้อง ช่วยเหลือและดูแลเด็กและเยาวชนได้อย่างถูกต้องและชอบธรรม

2.1.2 ปรัชญาในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

หลักการในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน ในเชิงอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาสามารถแบ่งได้เป็น 2 หลักใหญ่ๆคือ

1. ปรัชญาที่มุ่งต่อการลงโทษ

ปรัชญาที่มุ่งต่อการลงโทษผู้กระทำความผิดนี้เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลร้ายซึ่งอาจเป็นด้านเนื้อตัวร่างกาย สภาพจิตใจหรือทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โดยนักทัณฑวิทยาได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษไว้คือ⁶

(1) เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน อันเป็นการตอบโต้ฝ่ายตรงข้ามตามหลัก “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” หรือ “An eye for an eye, a tooth for a tooth” โดยเป็นการลงโทษที่

⁴ Sue Titus Reid, *Crime and criminology*, (Hinsdale, Ill. : Dryden Press, 1976). pp.423-424.

⁵ Donald Brieland and John Allen Lemmon, *Social Work and the Law*, (St. Paul, Minn: West, 1987), pp. 137-138.

⁶ อัจฉริยา ชูตินันท์, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2555), หน้า 130-133.

มองย้อนไปในอดีต เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลตอบแทนจากการกระทำของตนอย่างสาสม ซึ่งบางครั้งอาจร้ายแรงยิ่งกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่ต่อมาเมื่อสังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป มนุษย์มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัฒนธรรมมากขึ้น จึงเกิดกรอบแห่งกฎหมายที่ให้รัฐเข้าทำการแก้แค้นทดแทนแก่ผู้กระทำความผิดแทนตัวบุคคล

(2) เพื่อป้องกันหรือยับยั้งอาชญากรรม เป็นแนวความคิดของนักอาชญาวิทยาแห่งสำนักคลาสสิก ซึ่งเป็นการลงโทษที่มองไปในอนาคต เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษและเกิดความเข็ดหลาบไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำ และการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นยังเป็นการยับยั้งไม่ให้บุคคลอื่นในสังคมกระทำความผิดเนื่องจากเกิดความเกรงกลัวที่จะต้องถูกลงโทษ เช่นนั้น ในกรณีนี้ต้องเป็นการลงโทษที่กระทำโดยเปิดเผยและรุนแรงเพื่อให้ประชาชนในสังคมได้เห็นการลงโทษนั้นเป็นตัวอย่างและไม่กล้าที่จะกระทำความผิด

แนวความคิดนี้พบในสังคมอนุรักษนิยมที่ลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ อันเป็นการไม่คำนึงถึงเรื่องอายุของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ เช่น การชังเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดรวมกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ในช่วงก่อนการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกา

2. ปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟู

ปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูมีจุดเริ่มต้นจากสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิก ซึ่งลงโทษผู้กระทำความผิดโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นธรรมของแต่ละบุคคล ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ผู้ใหญ่ คนชรา คนวิกลจริตหรือผู้กระทำความผิดเพราะความจำเป็นจึงได้รับโทษอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยเหตุนี้ทำให้นักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิมเสนอแนวทางเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องดังกล่าวโดยเสนอให้ศาลนำพฤติการณ์แห่งคดี ประวัติภูมิหลังของผู้กระทำความผิดมาประกอบการพิจารณา และให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น เด็กและเยาวชน คนชรา บุคคลวิกลจริต ควรได้รับความปรานีจากการกระทำความผิด อันนำไปสู่ความคิดริเริ่มในการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแตกต่างจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่⁷

ต่อมาในยุคอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม ซึ่งเป็นยุคที่วิทยาศาสตร์มีความรุ่งเรืองมากที่สุด นักอาชญาวิทยาในยุคนี้จึงใช้หลักเหตุนำมาซึ่งผลเป็นเครื่องมือในการกำหนดวิธีการศึกษาค้นคว้าทางด้านอาชญาวิทยา โดยเน้นการศึกษาที่ตัวผู้กระทำความผิด และได้เปลี่ยนปรัชญาแห่งการลงโทษจากการแก้แค้นมาเป็นการแก้ไขบำบัดรักษาฟื้นฟูจิตใจให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดี เนื่องจากผู้กระทำความผิดเป็นผู้ป่วยที่ต้องการการบำบัดรักษา ไม่ใช่มุ่งที่การลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นหลัก อีกทั้งการลงโทษก็ต้องมีความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด

⁷ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, กฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน, (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), หน้า 42-43.

ไม่ใช่การลงโทษให้เหมาะสมกับฐานความผิด⁸ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปรัชญาในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีความชัดเจนมากขึ้นและส่งผลให้การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดต้องกระทำด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยมีการมุ่งเน้นการช่วยเหลือและการแก้ไขเป็นหลักสำคัญ ด้วยเหตุที่มองว่าเด็กและเยาวชนอาจกระทำความผิดเพราะขาดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต มีความอ่อนแอทางด้านร่างกายและจิตใจ แต่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเหล่านั้นยังเป็นผู้ที่สามารถอบรมสั่งสอนให้ความรู้เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมได้ สามารถที่จะแก้ไขฟื้นฟูให้กลับตนเป็นคนดีของสังคมได้ ปรัชญานี้ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในนานาอารยประเทศและรวมถึงประเทศไทยด้วย

สำหรับประเทศไทยได้นำหลักปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูมาเป็นแนวความคิดหลักในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา โดยบัญญัติกฎหมายไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 119 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่มุ่งให้การคุ้มครองแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีของสังคมยิ่งกว่าการมุ่งที่จะลงโทษ โดยศาลที่พิจารณาคดีพิพากษาคดีนั้นจะต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน รวมทั้งในการพิจารณาคดีของศาลนั้นก็ต้องคำนึงบุคลิกลักษณะ สภาพร่างกาย สภาพจิตใจของเด็กและเยาวชนแต่ละคนด้วย

2.1.3 หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก

การมองว่าเด็กและเยาวชนคือทรัพยากรที่มีคุณค่าของสังคมและประเทศชาติ ควรได้รับการดูแลปกป้อง เอาใจใส่ ให้การอบรมสั่งสอนและเสริมสร้างพัฒนาการในด้านต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ หรืออารมณ์ความรู้สึก จากความสำคัญดังกล่าวจึงเกิดแนวคิดให้เด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดี และคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนควรจะได้รับเป็นสำคัญ ซึ่งเรียกว่า “หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก” หรือ “The Best Interests of the Child Principle”

หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นหลักที่ใช้ในการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน อันปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในข้อที่ 2 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 และต่อมาก็ปรากฏในอนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับอื่นๆอีก รวมถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 แต่ทั้งนี้ยังไม่ได้กำหนดนิยามของคำว่า “หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก” ไว้อย่างชัดเจน

⁸ พเยาว์ ศรีแสงทอง, การลงโทษและการแก้ไขผู้กระทำความผิด, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), หน้า 10.

อย่างไรก็ตามได้มีนักวิชาการให้ความหมายของคำว่า“หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก”ไว้หลายท่านดังนี้

วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล ได้อธิบายไว้ว่า หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก หมายถึง “สิทธิประโยชน์ของเด็กทั้งปวงที่พึงมีพึงได้ในฐานะที่เกิดมาและมีชีวิตอยู่รอด และอยู่ภายในกรอบที่อนุสัญญาให้การรับรอง หรือโดยสามัญสำนึกของวิญญูชนทั่วไปย่อมเห็นได้ว่าเป็นสิทธิประโยชน์ของเด็ก”⁹

มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์ ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก หมายถึง “สิทธิต่างๆของเด็กที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่เด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสถานะทางสังคม อันจะก่อให้เกิดความผาสุกแก่เด็กในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข รวมถึงการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก พัฒนาการและการเจริญเติบโตตามที่ควรเป็น เมื่อต้องพิจารณาควบคู่กับผลประโยชน์ของบุคคลกลุ่มอื่น ผลประโยชน์ของเด็กจะต้องได้รับการพิจารณาเป็นลำดับแรกเสมอ”¹⁰

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก หมายถึง สิทธิที่พึงมีพึงได้ของเด็กและเยาวชนซึ่งพิจารณาได้ว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริงในด้านต่างๆ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกและสถานะทางสังคม ทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพและมีความเป็นอยู่ที่ดี

การบังคับใช้หลักประโยชน์สูงสุดของเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 3(1) กำหนดไว้ว่าการพิจารณาประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นลำดับแรก เป็นหลักการที่ปรับใช้ได้ในทุกกรณีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน และนอกจากข้อ 3(1) ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 แล้ว หลักการดังกล่าวยังได้ปรากฏในข้ออื่นๆด้วยคือ

1. การแยกจากบิดามารดา ข้อ 9 (1) และ (3)¹¹ เด็กจะไม่ถูกแยกจากบิดามารดาโดยขัดกับเจตนาของบิดามารดา เว้นแต่เป็นการกระทำของหน่วยงานที่มีอำนาจซึ่งอาจได้รับการ

⁹ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, “มาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก,” *บทบัญญัติ* 53, 4 (ธันวาคม 2540): 116-117.

¹⁰ มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, *กฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน*, หน้า 114.

¹¹ Article 9 (1) States Parties shall ensure that a child shall not be separated from his or her parents against their will, except when competent authorities subject to judicial review determine, in accordance with applicable law and procedures, that such separation is necessary for the best interests of the child. Such determination may be necessary in a particular case such as one involving abuse or neglect of the child by the parents, or one where the parents are living separately and a decision must be made as to the child's place of residence.

ทบทวนโดยศาลตามกฎหมายและวิธีพิจารณาคดีที่ใช้บังคับอยู่ โดยการแยกเด็กจากบิดามารดาเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก ทั้งนี้ต้องเคารพต่อสิทธิของเด็กในการที่จะรักษาความสัมพันธ์และการติดต่อโดยตรงกับบิดามารดา เว้นแต่ในกรณีที่เป็นการขัดต่อผลประโยชน์สูงสุดของเด็ก

2. ความรับผิดชอบของบิดามารดา ข้อ 18 (1)¹² บิดาและมารดาจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูบุตร โดยมีหลักการพื้นฐานที่ต้องคำนึงถึงคือหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก

3. การแยกเด็กออกจากสภาพแวดล้อมครอบครัว ข้อ 20 (1)¹³ หากคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กแล้ว จำต้องแยกเด็กออกจากครอบครัวไม่ว่าจะแยกเป็นการชั่วคราวหรือแยกเป็นการถาวร เด็กมีสิทธิได้รับความคุ้มครองและความช่วยเหลือเป็นพิเศษจากรัฐ

4. การรับบุตรบุญธรรม ข้อ 21¹⁴ ในเรื่องการรับบุตรบุญธรรม รัฐจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กกว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญสูงสุดเนื่องจากเด็กต้องแยกจากครอบครัว รัฐจึงต้องคุ้มครองเป็นพิเศษ

(3) States Parties shall respect the right of the child who is separated from one or both parents to maintain personal relations and direct contact with both parents on a regular basis, except if it is contrary to the child's best interests.

¹² Article 18 (1) States Parties shall use their best efforts to ensure recognition of the principle that both parents have common responsibilities for the upbringing and development of the child. Parents or, as the case may be, legal guardians, have the primary responsibility for the upbringing and development of the child. The best interests of the child will be their basic concern.

¹³ Article 20 (1) A child temporarily or permanently deprived of his or her family environment, or in whose own best interests cannot be allowed to remain in that environment, shall be entitled to special protection and assistance provided by the State.

¹⁴ Article 21 States Parties that recognize and/or permit the system of adoption shall ensure that the best interests of the child shall be the paramount consideration and they shall:

(a) Ensure that the adoption of a child is authorized only by competent authorities who determine, in accordance with applicable law and procedures and on the basis of all pertinent and reliable information, that the adoption is permissible in view of the child's status concerning parents, relatives and legal guardians and that, if required, the persons concerned have given their informed consent to the adoption on the basis of such counseling as may be necessary;

(b) Recognize that inter-country adoption may be considered as an alternative means of child's care, if the child cannot be placed in a foster or an adoptive family or cannot in any suitable manner be cared for in the child's country of origin;

(c) Ensure that the child concerned by inter-country adoption enjoys safeguards and standards equivalent to those existing in the case of national adoption;

(d) Take all appropriate measures to ensure that, in inter-country adoption, the placement does not result in improper financial gain for those involved in it;

(e) Promote, where appropriate, the objectives of the present article by concluding bilateral or multilateral arrangements or agreements, and endeavour, within this framework, to ensure that the placement of the child in another country is carried out by competent authorities or organs.

5. การจำกัดเสรีภาพของเด็ก ข้อ 37 (c)¹⁵ เด็กที่ถูกจำกัดเสรีภาพจะต้องแยกต่างหากจากผู้ใหญ่ เว้นแต่เมื่อคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กที่จะไม่แยกต่างหากจากผู้ใหญ่

6. การพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ข้อ 40 (2)(B)(ii)¹⁶ เด็กที่ถูกตั้งข้อหาว่ากระทำความผิดอาญาต้องได้รับการตัดสินโดยไม่ชักช้า โดยหน่วยงานหรือองค์กรตุลาการที่มีความเป็นกลาง โดยให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่เหมาะสม เว้นแต่เมื่อพิจารณาว่าไม่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก

จากแนวความคิดทางกฎหมายในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน หลักปรัชญาในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กที่ได้กล่าวในข้างต้นนั้น ถือเป็นหลักการพื้นฐานของแนวคิดในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด หรือเป็นจำเลยในคดีอาญา และเป็นหลักการพื้นฐานของการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งพิจารณาได้จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายในฉบับต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

2.2 หลักสากลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา

หลักสากลในที่นี้ทำการศึกษาเป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ หลักสากลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และหลักสากลที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา ดังนี้

2.2.1 หลักสากลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

เรื่องสิทธิเด็กและเยาวชนเป็นประเด็นที่นานาประเทศให้ความสำคัญ จึงเกิดการผลักดันให้มีมาตรฐานระหว่างประเทศขึ้น โดยมาตรฐานระหว่างประเทศนี้มีบทบัญญัติที่ปกป้องและคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

¹⁵ Article 37 (c) Every child deprived of liberty shall be treated with humanity and respect for the inherent dignity of the human person, and in a manner which takes into account the needs of persons of his or her age. In particular, every child deprived of liberty shall be separated from adults unless it is considered in the child's best interest not to do so and shall have the right to maintain contact with his or her family through correspondence and visits, save in exceptional circumstances

¹⁶ Article 40 (2)(B)(iii) To have the matter determined without delay by a competent, independent and impartial authority or judicial body in a fair hearing according to law, in the presence of legal or other appropriate assistance and, unless it is considered not to be in the best interest of the child, in particular, taking into account his or her age or situation, his or her parents or legal guardians

1. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966
(International Covenant on Civil and Political Rights 1966)

กติกานี้สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ให้การรับรองเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 โดยประเทศไทยเข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลใช้บังคับวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2540 มีบทบัญญัติทั้งหมด 53 ข้อ ในเรื่องสิทธิเด็กนั้นได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะคือ ห้ามลงโทษเด็กโดยการพิพากษาประหารชีวิตเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปี¹⁷ เด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดต้องแยกออกจากผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่และต้องนำตัวเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้¹⁸ ในส่วนวิธีพิจารณาความของผู้ที่กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชนจะต้องคำนึงถึงอายุและสนับสนุนส่งเสริมให้มีการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู¹⁹ และต้องไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สินหรือการเกิด²⁰

2. ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 (U.N. Declaration on the Rights of the Child 1959)

ด้วยเหตุที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้พิจารณาถึงความอ่อนแอและสภาวะทางร่างกายและจิตใจของเด็กที่ยังเติบโตไม่เต็มที่ อีกทั้งในข้อตกลงระหว่างประเทศยังไม่มีการรับรองว่าเด็กเป็นผู้มีสิทธิสมบูรณ์ในตนเอง เด็กไม่มีสิทธิในฐานะพลเมืองและสิทธิทางการเมืองแต่อย่างใด จึงจำเป็นต้องมีปฏิญญาที่ระบุถึงสิทธิของเด็กไว้เป็นพิเศษ สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติจึงลงมติเห็นชอบในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2503 โดยมีบทบัญญัติทั้งหมด 10 ข้อที่ให้ความสำคัญในสิทธิทางแพ่งและสิทธิทางการเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำและเป็นหลักประกันสวัสดิภาพที่เด็กและเยาวชนทุกคนควรได้รับ

ในแง่ความก้าวหน้าของสิทธิเด็กในมาตรฐานระหว่างประเทศนี้ ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของแนวคิดด้านสิทธิเด็ก กล่าวคือ จากเดิมที่เด็กนั้นถูกมองว่าเป็นผู้รับ แต่ปฏิญญาฉบับนี้ทำให้เด็กถูกมองในฐานะผู้ทรงสิทธิตาม

¹⁷ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 6 (5)

¹⁸ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 10 (2)(b)

¹⁹ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 14 (4)

²⁰ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ข้อ 24 (1)

กฎหมายระหว่างประเทศ และเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะได้รับประโยชน์จากสิทธิและเสรีภาพที่กำหนดไว้เฉพาะสำหรับเด็ก²¹

แต่อย่างไรก็ตามปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฉบับดังกล่าวมีฐานะเป็นเพียงคำแนะนำที่ได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ มิใช่เป็นกฎหมายระหว่างประเทศจึงไม่ก่อให้เกิดพันธกรณีแก่รัฐทั้งหลายที่ต้องปฏิบัติตาม เป็นเพียงความผูกพันทางด้านจริยธรรมในทางการเมืองระหว่างประเทศที่เสนอแนวทางให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติปฏิบัติต่อกันอย่างมนุษยธรรมที่มีศักดิ์ศรี หากไม่ปฏิบัติตามก็ไม่มีบทลงโทษทางกฎหมายใดๆ จึงทำให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเด็กและเยาวชนเป็นไปได้โดยไม่มีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในเวลาต่อมา

3. กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 หรือ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice : The Beijing Rules)

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ให้การรับรองกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528 โดยกำหนดกรอบการดำเนินงานของระบบกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กไว้เป็น 6 ส่วนคือ 1. หลักการทั่วไป 2. การสอบสวนและการฟ้องคดี 3. การพิจารณาคดีและการวางข้อกำหนด 4. การบำบัดโดยไม่ใช้สถานฝึกอบรมแบบปิด 5. การบำบัดโดยใช้สถานฝึกอบรมแบบปิด 6. การวิจัย วางแผน วางนโยบายและประเมินผล ซึ่งเป็นการกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรมเด็กและเยาวชนไว้ได้อย่างครบถ้วน²²

ส่วนในเรื่องสิทธิเด็กและเยาวชนตามกฎแห่งกรุงปักกิ่งได้ให้ความคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของเด็กและเยาวชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการ เช่น การได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิที่จะต่อสู้คดีและซักค้านพยาน สิทธิที่จะอุทธรณ์²³ การรักษาความลับ การเคารพสิทธิส่วนตัวของเด็กและเยาวชน²⁴ เป็นต้น ส่วนการพิจารณาคดีนั้นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน อีกทั้งต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและสมเหตุสมผล ให้ความคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นแก่เด็กและเยาวชน เช่น สิทธิที่จะต่อสู้ทางกฎหมาย สิทธิที่จะไม่ให้

²¹ กานต์ เสริมชัยวงศ์, “พัฒนาการของสิทธิเด็กในมาตรฐานระหว่างประเทศ,” ในสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย, วิรัช ศรีรัตน์,บรรณาธิการ, หน้า78.

²² ศูนย์เครือข่ายสิทธิเด็กเอเชียเน็ท, “กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน (กฎแห่งกรุงปักกิ่ง),” บทบัญญัติ 53, 4 (ธันวาคม 2540): 124.

²³ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ส่วนที่ 1 ข้อ 7

²⁴ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ส่วนที่ 1 ข้อ 8

ถ้อยคำ เพื่อให้เป็นไปตามหลักกระบวนการอันชอบธรรมแห่งกฎหมาย หรือหลัก Due process of law²⁵

อย่างไรก็ตามกฎแห่งกรุงปักกิ่งมีสถานะทางกฎหมายเป็นเพียงคำแนะนำแก่รัฐสมาชิกประเทศต่างๆ ให้ปฏิบัติต่อเด็กผู้กระทำความผิดอย่างมีมนุษยธรรม ไม่มีสภาพบังคับต่อรัฐภาคีเพราะมิใช่สนธิสัญญาระหว่างประเทศ กฎแห่งกรุงปักกิ่งจึงมีข้อบกพร่องในเรื่องการขาดสภาพบังคับในฐานะกฎหมายระหว่างประเทศ แต่ทั้งนี้ด้วยลักษณะประการสำคัญของกฎแห่งกรุงปักกิ่งคือมีเนื้อหาในรายละเอียดการพิทักษ์สิทธิของเด็กผู้กระทำความผิดอย่างชัดเจนและครอบคลุม คณะกรรมการร่างอนุสัญญาสิทธิเด็กจึงนำหลักการในกฎแห่งกรุงปักกิ่งมาบัญญัติไว้ในข้อ 37 และข้อ 40 ของอนุสัญญาสิทธิเด็กที่มีสถานะเป็นสนธิสัญญา จึงทำให้ประเทศภาคีอนุสัญญาสิทธิเด็กต้องปฏิบัติตามกฎแห่งกรุงปักกิ่งในฐานะข้อตกลงระหว่างประเทศ²⁶

4. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Right of the Child 1989)

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ได้ผ่านการรับรองจากสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2533 อันประกอบไปด้วย 54 มาตรา ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นหลักการต่างๆ ในการคุ้มครองเด็ก ส่วนที่ 2 เป็นหลักเกณฑ์และแบบพิธีในการบังคับใช้

ในสาระสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฉบับนี้เป็นการกำหนดมาตรฐานให้องค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนอันรวมถึงเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดด้วยดังต่อไปนี้²⁷

(1) มาตรฐานด้านนิติบัญญัติอันเป็นการใช้อำนาจในการตรากฎหมาย รัฐจะต้องคำนึงถึงหลักการผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและเป็นลำดับแรก²⁸ กล่าวคือ การปฏิบัติหรือการลงโทษต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ หลักการไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่ากรณีใดๆ²⁹ คือการบัญญัติกฎหมายจะต้องไม่เลือกปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนด้วยเหตุความแตกต่างในด้านต่างๆ เช่น ด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา เพศ นอกจากนี้การออกกฎหมายภายในต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิ

²⁵ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ส่วนที่ 3 ข้อ 14

²⁶ ชุขณา บุญยรัตพันธ์, “อนุสัญญาระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 18.

²⁷ วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล, “มาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก,” บทบัญญัติ: 116-122.

²⁸ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 3

²⁹ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 2

เด็ก³⁰ จะออกกฎหมายเรื่องการปฏิบัติหรือการลงโทษต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้ขัดต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กไม่ได้

(2) มาตรฐานด้านบริหาร คือการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยเจ้าหน้าที่ทั้งก่อนคดีขึ้นสู่ศาลและภายหลังศาลมีคำพิพากษาด้วยการนำหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลังมาใช้ มาจากสุภาษิตละตินว่า “nullum crimen, nulla poena sine lege” หรือหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” กล่าวคือบุคคลจะไม่มี ความผิดและไม่ต้องได้รับโทษหากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและผู้กระทำความผิดนั้นต้องได้รับโทษตามกฎหมาย ทั้งนี้จะนำกฎหมายที่บัญญัติขึ้นภายหลังที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดและมีโทษทางอาญามาลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดก่อนที่มีบทบัญญัติกฎหมายนี้ไม่ได้ หลักข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย³¹ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานกฎหมายอาญาของนานาประเทศอันส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างจากเด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิด เพราะเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทุกคนได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ดังนั้นจะปฏิบัติเหมือนเช่นบุคคลที่กระทำความผิดไม่ได้ หลักคุ้มครองการปฏิบัติโดยมิชอบต่อเด็กและเยาวชน กล่าวคือเด็กและเยาวชนจะต้องไม่ถูกทรมาน ไม่ถูกลงโทษอย่างโหดร้ายทารุณ ไม่ถูกลิดรอนสิทธิเสรีภาพโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในเรื่องการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่เด็กและเยาวชนให้มีสิทธิต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ เช่น การให้เด็กและเยาวชนมีที่ปรึกษากฎหมายในการดำเนินคดี สิทธิได้รับการติดต่อกับบิดามารดา³² คือ หากเด็กและเยาวชนถูกควบคุมตัวหรือถูกกักขัง เด็กและเยาวชนเหล่านั้นยังสามารถได้รับการติดต่อหรือเยี่ยมเยียนจากบิดามารดาได้ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อโดยทางวาจาเช่นการโทรศัพท์ หรือการติดต่อโดยทางลายลักษณ์อักษรเช่นทางจดหมาย สิทธิที่จะมีล่ามกรณีที่ไม่เข้าใจภาษาท้องถิ่น³³ เพื่อให้เด็กเข้าใจข้อกล่าวหาที่ตนถูกกล่าวหาและสามารถใช้สิทธิของตนที่มีต่อสู้คดีได้อย่างเต็มความสามารถ ห้ามมิให้บังคับเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้ถ้อยคำหรือรับสารภาพใดๆ แต่ต้องให้โอกาสเด็กและเยาวชนต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่³⁴

(3) มาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในชั้นศาลนั้น การพิจารณาความผิดต้องกระทำโดยศาลเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นศาลที่มีลักษณะพิเศษ รวมถึงมีกระบวนการ

³⁰ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 4

³¹ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 40 (2)(ข)

³² อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 37

³³ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 40 (2)(b)(vi)

³⁴ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 40 (2)(b)(iv)

วิธีพิจารณาคดีแตกต่างจากคดีทั่วไป³⁵ การดำเนินคดีต้องรวดเร็วไม่ชักช้า³⁶ เปิดโอกาสให้ต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ เช่น การซักถามหรือถามค้านพยาน หรือสิทธิในการนำพยานเข้าสืบพินิจจนความบริสุทธิ์ของตนได้อย่างเสมอภาค³⁷ การพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนจะต้องเน้นการแก้ไขฟื้นฟูสภาพจิตใจและร่างกายของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ไม่ใช่มุ่งแต่ลงโทษเด็กและเยาวชนเฉกเช่นผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่

(4) มาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนภายหลังคำพิพากษาต้องไม่กระทำทารุณต่อเด็กและเยาวชน³⁸ กล่าวคือจะต้องไม่ถูกลงโทษอย่างโหดร้ายทารุณ แต่ต้องได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมแก่อายุของเด็กและเยาวชน และต้องให้การฟื้นฟูสภาพทางร่างกายและจิตใจโดยใช้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละรายบุคคล เพื่อให้โอกาสเด็กและเยาวชนนั้นปรับปรุงตนเองให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและประเทศชาติ³⁹ และหากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กักขังเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เด็กและเยาวชนเหล่านั้นจะต้องได้รับการศึกษาและฝึกอบรมอาชีพ⁴⁰

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 มีสถานะเป็นสนธิสัญญาที่มีผลทางกฎหมาย ทุกประเทศที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีนี้ ซึ่งแตกต่างจากปฏิญญาที่เป็นเพียงคำประกาศเจตนารมณ์ ไม่มีข้อผูกพันทางกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตาม กรณีเช่นนี้จึงสามารถจัดปัญหาการขาดสภาพบังคับทางกฎหมายของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 และกฎแห่งกรุงปักกิ่งได้

นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าอนุสัญญาฉบับนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับเด็กและเยาวชนไว้อย่างครอบคลุม ซึ่งมีใช้เพียงเป็นมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับรัฐภาคีสมาชิกแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ต้องปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนทั่วไปด้วย

5. ข้อเสนอแนะของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1990 หรือข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาด (United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency 1990 : The Riyadh Guidelines)

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองข้อเสนอแนะของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1990 หรือข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาด

³⁵ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 40 (3)

³⁶ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 40 (2) (b)(iii)

³⁷ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 40 (2) (b)(iv)

³⁸ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 37 (a)(c)

³⁹ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 39 และข้อ 40 (1)

⁴⁰ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ข้อ 40 (4)

เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2533 สืบเนื่องมาจากเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2528 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้ให้การรับรองกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง โดยมติสมัชชาใหญ่ที่ 40/33 ได้เรียกร้องให้มีการพัฒนามาตรฐานต่างๆในการป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำความผิด จึงเกิดร่างมาตรฐานว่าด้วยการป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำความผิดซึ่งนำเข้าสู่การพิจารณาในวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2529 และเกิดเป็นข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาดฉบับนี้

ข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาดได้รับรองว่าเด็กทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ อีกทั้งข้อเสนอนี้ได้ให้ความสำคัญต่อการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เพราะเห็นว่าหากสามารถป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำความผิดได้ เท่ากับเป็นการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคมด้วย⁴¹ โดยในเรื่องการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน ข้อเสนอแนะฉบับนี้กำหนดว่าการออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายและวิธีพิจารณาคดีต้องมีลักษณะเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชน⁴² ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในลักษณะที่กว้าง กล่าวคือกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชนต้องแยกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้ใหญ่เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการคุ้มครองสิทธิที่เหมาะสมยิ่งขึ้น จากหลักสากลที่ปรากฏในกติการะหว่างประเทศ ปฏิญญา และอนุสัญญาฉบับต่างๆข้างต้นสะท้อนถึงแนวคิดในการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา โดยนำเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยมาปรับใช้กับเด็กและเยาวชนซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา ทั้งนี้แม้จะมีการให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนแต่ก็ยังคงคำนึงถึงหลักการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนโดยนำมาบูรณาการเข้ากันได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งจะกล่าวถึงหลักการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในหัวข้อต่อไป

2.2.2 หลักสากลที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา

ข้อตกลงระหว่างประเทศอันเกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาที่ประเทศต่างๆร่วมกันจัดทำมีดังต่อไปนี้

1. กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 หรือ กฎแห่งกรุงปักกิ่ง (United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice : The Beijing Rules)

⁴¹ ข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาด ข้อ 1

⁴² ข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาด ข้อ 52

กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่งวางหลักการอันเกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาดังนี้คือ

(1) ให้การส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชน โดยนำทรัพยากรของชุมชน ได้แก่ ครอบครัว อาสาสมัคร กลุ่มบุคคล โรงเรียนหรือสถาบันอื่นๆมาใช้ เพื่อลดความจำเป็นในอันที่จะต้องใช้กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาเกี่ยวกับกฎหมาย (ข้อ 1)

(2) ระบบความยุติธรรมที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ในเรื่องการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนต้องได้สัดส่วนกับสภาพแวดล้อมของผู้กระทำผิดและความผิดที่ได้กระทำลงไป กล่าวคือต้องพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิดแต่ละราย เช่น สถานภาพทางสังคม สภาพครอบครัว (ข้อ 5)

(3) ในทุกคดีเว้นแต่คดีที่เป็นความผิดเล็กน้อยต้องมีการสืบสวนภูมิหลังและสภาพความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชน หรือเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความผิดก่อนมีการพิพากษาหรือวางข้อกำหนดต่างๆ เพื่อช่วยให้การพิจารณาคดีมีความรอบคอบโดยมีการทราบข้อเท็จจริงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชน เช่น ภูมิหลังของครอบครัวและสังคม การงาน ประสบการณ์การศึกษา เป็นต้น (ข้อ 16)

(4) หลักการพิจารณาคดีและวางข้อกำหนดนั้น ในเรื่องการปฏิบัติต่อความผิดต้องได้สัดส่วนกับสภาพและความรุนแรงของความผิด รวมถึงสภาพและความต้องการของเด็กและเยาวชน อีกทั้งความต้องการทางสังคมด้วย ส่วนเรื่องการจำกัดอิสรภาพของเด็กและเยาวชนต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบถี่ถ้วนและควรจำกัดให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่ทั้งนี้ไม่ควรตัดอิสรภาพเด็กและเยาวชน เว้นแต่คดีที่มีความรุนแรงเกี่ยวกับการทำร้ายผู้อื่น การกระทำความผิดร้ายแรงเป็นอาชญากรรม และไม่มีหนทางแก้ไขด้วยวิธีอื่นที่เหมาะสม ไม่ควรกำหนดโทษประหารชีวิตและไม่ควรลงโทษทางร่างกายแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการลงโทษอย่างเข้มงวดแบบให้ชดใช้และแยกออกจากสังคมไม่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน แต่ควรคำนึงถึงการคุ้มครองความเป็นอยู่ที่ดีและอนาคตของเด็กและเยาวชน (ข้อ 17)

(5) มีการวางข้อกำหนดต่างๆที่มีลักษณะเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้สถานกักกัน เช่น ใช้วิธีการคุมประพฤติ การออกคำสั่งให้ทำงานเพื่อสาธารณประโยชน์ การออกคำสั่งให้เข้ารับการบำบัด เข้ารับคำปรึกษาแบบกลุ่มหรือกิจกรรมอย่างอื่นที่มีลักษณะเดียวกัน หรือการออกคำสั่งให้ดูแลพยาบาล ให้พักอาศัยอยู่ในชุมชนและอยู่ในสถานที่ให้การศึกษา เป็นต้น (ข้อ 18)

(6) การส่งเด็กและเยาวชนเข้าสถานฝึกอบรมแบบปิดให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยควรจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายและอยู่ในระยะเวลาสั้นที่สุด อันเป็นการให้ความสำคัญกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนแต่เป็นในลักษณะของสถานฝึกอบรมแบบเปิด (ข้อ 19)

(7) การดำเนินคดีแก่เด็กและเยาวชนควรให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นในทุกขั้นตอน เช่น ที่พักอาศัย การศึกษา การฝึกอาชีพ การจ้างงาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน (ข้อ 24)

(8) ควรจัดเตรียมอาสาสมัครและบริการของชุมชนให้เข้ามาช่วยแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยใช้สภาพแวดล้อมชุมชนและให้อยู่ในครอบครัวเท่าที่จะเป็นไปได้ ซึ่งกฎข้อนี้สะท้อนถึงความจำเป็นของงานด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน (ข้อ 25)

(9) การฝึกอบรมและการบำบัดเด็กและเยาวชนในสถานฝึกอบรมแบบปิดมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้มีการดูแล ให้ความปลอดภัย การศึกษา ทักษะ การทำงาน เพื่อช่วยให้เด็กและเยาวชนมีบทบาทที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม จึงควรได้รับการดูแล ค้ำครองความปลอดภัย ได้รับความช่วยเหลือที่จำเป็นในด้านสังคม การศึกษา อาชีพ จิตใจ การบำบัดรักษาและด้านร่างกาย เพื่อประโยชน์ในด้านการพัฒนาที่ครบถ้วน (ข้อ 26)

(10) ควรใช้วิธีการปล่อยตัวเด็กและเยาวชนจากสถานอบรมแบบปิดอย่างมีเงื่อนไขโดยรวดเร็วและใช้ให้มากที่สุด รวมถึงควรได้รับความช่วยเหลือ ได้รับการดูแลจากพนักงานคุมประพฤติและได้รับการสนับสนุนจากชุมชน (ข้อ 28)

(11) จัดให้มีสถานที่แบบกึ่งสถานฝึกอบรมแบบปิด เช่น บ้านกึ่งวิถี บ้านที่มีการเรียนการสอน ศูนย์ฝึกอบรมแบบไปเช้าเย็นกลับ เพื่อช่วยให้เด็กและเยาวชนปรับตัวกลับสู่สังคมได้ (ข้อ 29)

2. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (Convention on the Right of the Child 1989)

สำหรับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ได้วางข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาดังต่อไปนี้คือ

(1) การกระทำที่เกี่ยวกับเด็กทั้งปวงต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นลำดับแรก (ข้อ 3)

(2) ไม่มีการลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีโอกาสได้รับการปล่อยตัว (ข้อ 37)

(3) รัฐจะต้องดำเนินมาตรการที่เป็นการส่งเสริมการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสกลับคืนสู่สังคมในสภาพแวดล้อมที่เป็นคุณแก่สวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน ดังนั้นการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนจึงต้องมุ่งฟื้นฟูสมรรถภาพและค้ำครองสวัสดิภาพเป็นสำคัญ ไม่ใช่มุ่งแต่การแก้แค้นทดแทนผู้กระทำความผิด หรือการป้องกันหรือยับยั้งอาชญากรรมของสังคมเป็นสำคัญ (ข้อ 39)

(4) เด็กที่ถูกกล่าวหาหรือถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาต้องได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เป็นการส่งเสริมความสำนึกในศักดิ์ศรีและคุณค่าของเด็ก และต้องส่งเสริมเด็กให้กลับคืนสู่สังคม (ข้อ 40 (1))

(5) การกำหนดมาตรการที่ใช้กับเด็กอาจไม่ต้องใช้กระบวนการทางตุลาการหากพิจารณาว่าเป็นการเหมาะสม แต่ต้องเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองตามกฎหมาย (ข้อ 40 (3))

(6) การดำเนินการต่างๆ เช่น คำสั่งให้มีการดูแล การให้คำปรึกษา การภาคทัณฑ์ การศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ เด็กจะได้รับการปฏิบัติในลักษณะที่เหมาะสมกับความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและได้สัดส่วนกับสภาพการณ์และความผิดของเด็ก (ข้อ 40 (4))

3. ข้อเสนอแนะของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1990 หรือข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาด (United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency 1990 : The Riyadh Guidelines)

ข้อเสนอแนะของสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1990 หรือข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาด ในเรื่องหลักขั้นมูลฐานวางข้อกำหนดไว้ว่า

(1) ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนควรหลีกเลี่ยงการลงโทษเด็ก และควรหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวเด็กและเยาวชนในกรณีที่เกิดและเยาวชนมีความประพฤติที่ไม่เป็นการก่อให้เกิดความเสียหายที่ร้ายแรงต่อพัฒนาการของเด็กและไม่เป็นอันตรายต่อผู้อื่น ควรให้การศึกษาเพื่อเป็นการคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน (ข้อ 5)

(2) การกำหนดมาตรการโดยอาศัยสังคมเป็นหลัก รวมถึงครอบครัว เพื่อน ชุมชน โรงเรียนหรือองค์กรอาสาสมัครให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน (ข้อ 10)

(3) ในการใช้มาตรการบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนต้องไม่ทำให้เด็กและเยาวชนตกอยู่ในอันตรายหรือได้รับความอับอายจากการใช้มาตรการนั้น (ข้อ 54)

2.3 หลักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา

หลักกฎหมายไทยในที่นี่ทำการศึกษาค้นคว้าเป็น 2 ส่วนได้แก่ หลักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา ดังนี้

2.3.1 หลักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

สำหรับประเทศไทยได้บัญญัติเรื่องการคุ้มครองและรับรองสิทธิเด็กและเยาวชนไว้ในกฎหมายหลายฉบับ ทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ดังต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากโดยสถานะทางกฎหมายของรัฐธรรมนูญนั้นถือเป็นกฎหมายสูงสุด อันส่งผลให้กฎหมายใดๆจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้ด้วยเช่นกัน

ในเรื่องกระบวนการยุติธรรมทางอาญารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติไว้ในมาตรา 40(6) ให้เด็กและเยาวชนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างเหมาะสม และบัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษสำหรับคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศให้มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม เพราะในคดีเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศมีความซับซ้อนต่างจากคดีทั่วไป การปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในคดีเหล่านี้จึงต้องมีวิธีปฏิบัติที่แตกต่างจากคดีทั่วไป⁴³

นอกจากมาตรา 40(6) แล้วยังมีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม อันหมายรวมถึงเด็กและเยาวชนที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วย คือ มาตรา 40(4) ที่กำหนดให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ส่วนมาตรา 40(5) บัญญัติให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ และมาตรา 40(7) กำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญามีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ได้รับโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

⁴³ รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 23/2550 เป็นพิเศษ วันอังคารที่ 12 มิถุนายน 2550.

2. ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาด้วยการกำหนดอายุของผู้กระทำความผิดในการที่จะต้องรับโทษตามกฎหมายอาญาโดยการกำหนดอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญานี้ มีความสอดคล้องกับอนุสัญญาสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ที่ประเทศไทยเป็นภาคี ดังต่อไปนี้

(1) หากเด็กที่ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดมีอายุยังไม่เกิน 10 ปี เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ (มาตรา 73)

(2) หากเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดมีอายุตั้งแต่ 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลมีอำนาจที่จะว่ากล่าวตักเตือนเด็ก ตักเตือนบิดามารดา หรือผู้ปกครองของเด็ก หรือศาลอาจวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองปฏิบัติ หรือกำหนดเงื่อนไขคุ้มครองความปลอดภัยเด็ก หรือมอบตัวเด็กให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควร หรือส่งตัวเด็กไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรมก็ได้ (มาตรา 74)

(3) หากเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดมีอายุตั้งแต่ 15 ปี แต่ต่ำกว่า 18 ปี ศาลต้องพิจารณาถึงความรู้สึกผิดชอบชั่วดีและสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กนั้น เพื่อวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษหรือไม่ หากศาลพิจารณาแล้วมีความเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษก็ปฏิบัติตามมาตรา 74 แต่หากศาลพิจารณาแล้วมีความเห็นว่าสมควรพิพากษาลงโทษ ก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงกึ่งหนึ่ง (มาตรา 75)

(4) หากบุคคลที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดมีอายุตั้งแต่ 18 ปี แต่ยังไม่เกิน 20 ปี ศาลจะลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้ (มาตรา 76)

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หากบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 15 ปีกระทำความผิดย่อมไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา เพราะมาจากแนวความคิดที่ว่าเด็กในช่วงอายุดังกล่าวยังไม่รู้สึกผิดชอบชั่วดี การกระทำนั้นจึงเป็นการกระทำที่ปราศจากความชั่ว⁴⁴ เด็กเหล่านั้นจึงยังไม่ควรถูกตำหนิหรือได้รับการลงโทษแต่อย่างใด

ส่วนบุคคลที่อายุกว่า 15 ปี แต่ต่ำกว่า 18 ปี กระทำความผิดต้องพิจารณาถึงความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เพราะเยาวชนในช่วงอายุนี้อาจมีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีแล้ว รวมถึงการพิจารณาถึงสิ่งอื่นทั้งปวง ซึ่งหมายถึงการพิจารณาจากพัฒนาการด้านจิตใจในขณะกระทำความผิด

⁴⁴ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาญาวิชายชั้นสูง (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2554), หน้า 22.

ความฉลาด และความเข้าใจในศีลธรรมของเยาวชนบุคคลนั้น⁴⁵ หากศาลพิจารณาแล้วว่าควรลงโทษแก่เด็กและเยาวชนก็ให้ลดมาตราส่วนโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นลงกึ่งหนึ่ง

กรณีบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีแต่ยังไม่เกิน 20 ปีกระทำความผิด จะต้องถูกลงโทษทางอาญา โดยกฎหมายให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจลดมาตราส่วนโทษลงหนึ่งในสามหรือกึ่งหนึ่งก็ได้ เพราะกฎหมายถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ใหญ่แล้วย่อมต้องรู้จักผิดชอบชั่วดีในการกระทำของตน⁴⁶

3. พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ให้คำนิยามของคำว่าเด็กและเยาวชนไว้ว่า เด็กหมายถึง บุคคลที่อายุยังไม่เกิน 15 ปี ส่วนเยาวชน หมายถึง บุคคลที่อายุเกิน 15 ปีแต่ยังไม่ถึง 18 ปี (มาตรา 4) ซึ่งแตกต่างจากประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้ช่วงอายุในการกำหนดความรับผิดชอบ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีจุดมุ่งหมายในการกำหนดอายุที่แตกต่างกัน กฎหมายทั้ง 2 ฉบับจึงไม่ได้ขัดหรือแย้งกัน ทั้งนี้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไว้หลายประการ โดยหลักการที่สำคัญคือ

(1) สิทธิของเด็กและเยาวชนที่จะไม่ถูกจับกุมเว้นแต่ในกรณีที่เป็นความผิดซึ่งหน้า หรือเป็นการจับกุมตามหมายจับหรือคำสั่งของศาล (มาตรา 66)

(2) สิทธิไม่ถูกควบคุม คุมขังหรือกักขัง เว้นแต่มีหมายศาล หรือคำสั่งของศาล (มาตรา 68)

(3) สิทธิที่จะไม่ถูกบังคับโทษโดยวิธีการเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ โดยไม่ให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็ก เว้นแต่กรณีที่ถูกกฎหมายกำหนด (มาตรา 69 มาตรา 103)

(4) สิทธิที่จะได้รับการตรวจสอบการจับกุมโดยศาล (มาตรา 72)

(5) สิทธิที่จะมีที่ปรึกษากฎหมายทั้งในชั้นสอบสวนและพิจารณาคดี (มาตรา 73 มาตรา 75 มาตรา 120)

(6) สิทธิที่จะไม่ถูกถ่ายภาพหรือบันทึกภาพอันเป็นการประจานเด็กและเยาวชน (มาตรา 76 มาตรา 130)

(7) สิทธิที่จะได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งรายละเอียดของหลักการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ต้องการหรือเป็นจำเป็นคดีอาญาจะทำการศึกษาในหัวข้อต่อไป

⁴⁵ คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2551), หน้า 260.

⁴⁶ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยาชั้นสูง, หน้า 24.

จากที่กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ถึงแม้เด็กและเยาวชนจะตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาแล้ว แต่กฎหมายก็ยังคงให้ความสำคัญแก่บุคคลเหล่านี้โดยให้ความคุ้มครองและรับรองสิทธิต่างๆเป็นอย่างมาก

2.3.2 หลักกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา

สำหรับประเทศไทยได้บัญญัติเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ดังต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

นอกจากสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่บัญญัติให้ความคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชนในมาตรา 40 แล้ว ในเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 52 ที่กำหนดให้เด็กและเยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเหล่านั้น อีกทั้งยังมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมหรือการไม่ใช้ความรุนแรงใดๆ รวมถึงการมีสิทธิที่จะได้รับการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขในกรณีที่ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม หรือกรณีที่มีการใช้ความรุนแรง ส่วนการแทรกแซงและจำกัดสิทธิของเด็กและเยาวชนโดยหลักการแล้วจะกระทำมิได้ เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายให้อำนาจที่จะกระทำได้เพื่อสงวนหรือรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือเพื่อประโยชน์สูงสุด เหตุที่กฎหมายบัญญัติเช่นนี้เนื่องจากมาตรา 52 มีเจตนารมณ์ที่ต้องการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ครอบครัวและทั่วถึงในทุกด้าน และเพื่อให้กฎหมายของประเทศไทยสอดคล้องตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ใน 4 ด้าน⁴⁷ อันประกอบด้วย 1. สิทธิในการอยู่รอด คือ สิทธิของการมีชีวิต มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาของตน สามารถที่จะมีชีวิตอยู่รอดและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ 2. สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา คือ การพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญาของเด็กและเยาวชน โดยให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาอบรมจากทั้งทางครอบครัว ทางด้านสิ่งแวดล้อม และทางโรงเรียน เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ 3. สิทธิที่จะมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีสิทธิแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน เช่นการให้เด็กและเยาวชนรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของบิดา

⁴⁷ รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 25/2550 เป็นพิเศษ วันพฤหัสบดีที่ 14 มิถุนายน 2550.

มารดาที่จากในอดีตอาจเป็นบุคคลที่มีฐานะทางสังคม แต่ปัจจุบันบิดา มารดาไม่ได้มีฐานะทางสังคมเหมือนเช่นในอดีต ต้องให้เด็กมีส่วนร่วมในการรับรู้ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว หรือการให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการเลือกการศึกษา เป็นต้น และ 4. สิทธิในด้านการคุ้มครองป้องกัน คือ การป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนได้รับการทารุณกรรม ได้รับความรุนแรงทั้งจากการกระทำทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ หรือทางด้านพฤติกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะเกิดขึ้นจากบุคคลในครอบครัว หรือไม่ใช่บุคคลภายในครอบครัว หากเด็กและเยาวชนถูกกระทำดังกล่าวต้องมีการแก้ไขเยียวยา บำบัดฟื้นฟูให้ได้รับการช่วยเหลือในทุกๆด้าน⁴⁸

2. ประมวลกฎหมายอาญา

ตามหลักกฎหมายอาญาคือ เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น บุคคลที่กระทำความผิดย่อมต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตามสำหรับกรณีของเด็กหรือเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดนั้น กฎหมายมองว่าบุคคลเหล่านี้ยังขาดความรู้สึกผิดชอบเท่ากับกรณีของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นหลักการลงโทษเด็กและเยาวชนตามประมวลกฎหมายอาญาจึงเน้นการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาดังจะกล่าวต่อไปนี้

(1) การทำงานบริการสังคมตามมาตรา 30/1 ถึงมาตรา 30/3 แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่กำหนดมาตรการทางเลือกสำหรับจำเลยที่ไม่สามารถชำระค่าปรับตามคำพิพากษาของศาลได้ โดยมาตรา 145 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กำหนดให้นำมาตรา 30/1 ถึงมาตรา 30/3 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับในกรณีของเด็กและเยาวชนต้องโทษปรับแต่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ

แม้ว่าการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับนี้มาจากจุดมุ่งหมายที่ต้องการลงโทษผู้กระทำความผิดให้สูญเสียทรัพย์สินตามจำนวนที่ศาลกำหนด เมื่อบุคคลนั้นไม่มีเงินชำระค่าปรับเพียงพอจึงต้องทำงานรับใช้สังคมแทนการชำระเงิน⁴⁹ อันเป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดทำงานให้กับสังคมแทนการถูกลงโทษทางอาญาโดยการจำคุกหรือกักขัง กรณีเช่นนี้ถือเป็นการสร้างประสบการณ์ สร้างการเรียนรู้ สร้างทักษะในการทำงาน ฝึกความรับผิดชอบ ฝึกความมีวินัยอันเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขฟื้นฟูนิสัยและพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้

(2) หลักการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษตามมาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาจากทฤษฎีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยศาลมักนำมาปรับใช้เพื่อ

⁴⁸ กมลินทร์ พินิจกุล, “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก : สิทธิเด็กในประเทศไทย,” บทบัญญัติ 53, 4 (ธันวาคม 2540): 101.

⁴⁹ กรมคุมประพฤติ, การทำงานบริการสังคมในงานคุมประพฤติ[ออนไลน์], 8 มกราคม 2557. แหล่งที่มา: 210.246.159.136/u5/probation/index.php/services/.../1269-.html

หลีกเลี่ยงผลร้ายของโทษจำคุกระยะสั้น เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสเข้าไปเรียนรู้และรับอิทธิพลในทางที่เสียหายจากเรือนจำ ซึ่งตามมาตรา 144 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ให้อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวพิพากษาหรือการกำหนดโทษหรือการลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา แต่มีอำนาจกว้างขวางกว่าศาลที่พิจารณาคดีอาญาของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ กล่าวคือศาลมีอำนาจพิพากษาหรือการกำหนดโทษหรือการลงโทษเด็กและเยาวชนได้ แม้ว่า 1. เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเคยได้รับโทษจำคุกหรือโทษอย่างอื่นตามคำพิพากษามาก่อน 2. โทษจะลงแก่เด็กและเยาวชนเป็นโทษอย่างอื่นนอกจากโทษจำคุก 3. ศาลจะลงโทษจำคุกเกินสามปี ซึ่งต่างจากศาลที่พิจารณาคดีอาญาของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ไม่สามารถพิพากษาหรือการกำหนดโทษหรือการลงโทษในกรณีดังกล่าวได้

(3) การให้ศาลมีอำนาจดำเนินการตามมาตรา 74 แห่งประมวลกฎหมายอาญาสำหรับเด็กที่มีอายุเกินกว่า 10 ปี แต่ยังไม่เกิน 15 ปี ซึ่งเป็นการกำหนดให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กคือ 1. การตัดเตือนเด็กหรือบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยแล้วปล่อยตัวไป 2. วางข้อกำหนดให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองระวังไม่ให้เด็กก่อเหตุร้ายในระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี 3. กำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติ 4. มอบตัวเด็กให้อยู่กับบุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควรเพื่อให้ดูแล อบรม สั่งสอนเด็ก 5. ส่งตัวเด็กไปโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม และในมาตรา 75 ได้กำหนดให้นำมาตรา 74 มาใช้กับผู้ที่มีอายุเกินกว่า 15 ปี แต่ต่ำกว่า 18 ปีด้วย หากศาลพิจารณาแล้วมีความเห็นว่ายังไม่สมควรพิพากษาลงโทษ กรณีที่กำหนดไว้ในมาตรา 74 นั้นมีทั้งวิธีการที่ไม่ตัดอิสรภาพและวิธีการที่ตัดอิสรภาพ แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตามวิธีการเหล่านี้ก็มีขึ้นเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาโดยใช้วิธีการดังกล่าวแทนการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

นอกจากประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติเรื่องวิธีการทั่วไปแล้ว ยังมีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่บัญญัติเรื่องอันเกี่ยวข้องกับแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาไว้โดยตรงอีกดังจะกล่าวต่อไป

3. พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

ในพระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ต้องหาหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาไว้หลายกรณีคือ

(1) มาตรการแก้ไขเด็กและเยาวชนโดยยังไม่มีคำพิพากษาซึ่งเป็นมาตรการพิเศษที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กำหนดไว้ใน 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(1.1) มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดี (มาตรา 86 ถึงมาตรา 89) มีเงื่อนไขในการใช้มาตรการคือ เป็นคดีที่เด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้จำคุกไม่เกิน 5 ปี เด็กและเยาวชนนั้น ต้องไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก เว้นแต่สำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เด็กและเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดีอันหมายถึง การไม่ปฏิเสธข้อกล่าวหา สามารถอธิบายถึงสาเหตุที่กระทำความผิด ผลกระทบที่เกิดขึ้นรวมถึงแนวทางการแก้ไขปรับปรุงตนเองได้⁵⁰ ทั้งนี้การดำเนินมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีนี้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด รวมถึงผู้อำนวยการสถานพินิจมีความเห็นว่าเด็กและเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้องคดี โดยพิจารณาอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะ และเหตุแห่งการกระทำความผิด ให้จัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กและเยาวชน ปฏิบัติ โดยในขั้นตอนการใช้ดุลพินิจของผู้อำนวยการสถานพินิจนั้นพิจารณาจากการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนของพนักงานคุมประพฤติที่พิจารณาว่าเด็กและเยาวชนนั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ แล้วเสนอความเห็นให้ผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาการที่กฎหมายกำหนดให้มีมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องคดีแสดงให้เห็นถึงการให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่ได้กระทำความผิด โดยความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกไม่สูงมาก ประกอบกับประวัติของเด็กและเยาวชนต้องไม่เสียหาย จึงจะมีการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และหากเด็กและเยาวชนนั้นปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูครบถ้วน จะทำให้เด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดไม่ถูกดำเนินคดีในชั้นศาล อันเป็นมาตรการแก้ไขปรับปรุงความประพฤติของเด็กและเยาวชนโดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนนั้นอยู่กับครอบครัวและสังคม

ทั้งนี้แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา 87 อาจกำหนดมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (1) การว่ากล่าวตักเตือน (2) กำหนดเงื่อนไขให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติ และหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กและเยาวชน สามารถกำหนดให้บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ (3) กำหนดให้ชดใช้เยียวยาความเสียหาย (4) กำหนดให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ (5)

⁵⁰ วิเศษ อ่อนตา, คำอธิบายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, (กรุงเทพฯ: ปณรัชช, 2556), หน้า 169.

กำหนดให้นำมาตรการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างมาใช้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน

(1.2) มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดี (มาตรา 90 ถึงมาตรา 94) มีเงื่อนไขคือ เด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดให้จำคุกไม่เกิน 20 ปี เด็กและเยาวชนนั้นต้องไม่เคยได้รับคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก เว้นแต่สำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ โดยเด็กและเยาวชนต้องสำนึกในการกระทำของตนก่อนมีคำพิพากษา ฝ่ายผู้เสียหายให้ความยินยอมและโจทก์ไม่คัดค้าน และศาลพิจารณาเห็นว่าเด็กและเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้ ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อเสนอต่อศาลภายใน 30 วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง และหากศาลเห็นชอบกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ดำเนินการตามนั้นและให้มีคำสั่งจำหน่ายคดีชั่วคราว แต่หากศาลไม่เห็นชอบก็ต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อไป

(1.3) มาตรการแทนการพิพากษาคดี (มาตรา 132 ถึงมาตรา 133) นอกเหนือจากมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาแล้ว มาตรการพิเศษแทนคำพิพากษานับเป็นอีกมาตรการหนึ่งในการแก้ไขเด็กและเยาวชนโดยยังไม่มีคำพิพากษา โดยศาลอาจมีคำสั่งปล่อยตัวจำเลยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตาม เช่น การรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ การเข้ารับการบำบัดฟื้นฟู การเข้าร่วมกิจกรรมบำบัดหรือกิจกรรมทางเลือก เป็นต้น หรือส่งตัวจำเลยไปสถานพินิจ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน หากจำเลยปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดแล้ว คดีนั้นเป็นอันยุติและให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ

จากหลักการของมาตรการดังกล่าวสะท้อนถึงความมุ่งหมายแห่งบทบัญญัติของกฎหมายที่ประสงค์ให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาได้ถูกเบี่ยงเบนออกจากกระบวนการพิจารณาคดี กล่าวอีกนัยหนึ่งคือกฎหมายไม่ได้มุ่งหมายให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นต้องได้รับโทษทางอาญา แต่ควรปรับปรุงแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเหล่านั้นให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างปกติสุข

(2) การกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติแก่เด็กและเยาวชนแม้ศาลพิพากษาว่าเด็กและเยาวชนไม่มีความผิด (มาตรา 138) กรณีนี้มีความแตกต่างจากศาลที่พิจารณาคดีอาญาของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เนื่องจากหากจำเลยไม่ได้กระทำความผิดศาลต้องพิพากษายกฟ้อง แต่กรณีของเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลย ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขได้ดังต่อไปนี้

(2.1) ห้ามเด็กและเยาวชนเข้าไปในสถานที่ที่อาจชักนำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด

(2.2) ห้ามเด็กและเยาวชนออกนอกสถานที่อยู่อาศัยในเวลากลางคืน เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นหรือได้รับอนุญาตจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย

(2.3) ห้ามเด็กและเยาวชนคบหากับบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำความผิด

(2.4) ห้ามเด็กและเยาวชนประพฤติตนอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิด

(2.5) ต้องรายงานตัวต่อศาล พนักงานคุมประพฤติ หรือนักสังคมสงเคราะห์

(2.6) ให้เด็กและเยาวชนศึกษา เข้ารับการฝึกอบรม รับคำปรึกษา รับการรักษาแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ประกอบสัมมาชีพ หรือให้เด็กและเยาวชนเข้ารับการอบรมศีลธรรม จริยธรรมและหน้าที่พลเมือง

(2.7) ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลหรือองค์การที่รับเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนนั้น กระทำหรือมิให้กระทำการอันเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนตามที่ศาลกำหนด

(2.8) กำหนดเงื่อนไขอื่น ๆ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมความประพฤติของเด็กและเยาวชน โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้เหตุผลที่ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติแก่เด็กและเยาวชนแม้ศาลพิพากษาว่าเด็กและเยาวชนไม่มีความผิด เพราะกฎหมายให้ความสำคัญกับการแก้ไขความประพฤติยิ่งกว่าการค้นหาความจริงว่าเด็กกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาและสมควรถูกลงโทษหรือไม่⁵¹

(3) การเปลี่ยนโทษในทางอาญาเป็นวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งมาจากความมุ่งหมายที่ไม่ต้องการให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้รับการลงโทษเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอย่างเหมาะสม⁵² ในที่นี้ขอกกล่าวถึง 2 กรณีคือ

(3.1) การเปลี่ยนโทษในทางอาญาเป็นวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนอันเป็นการให้อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวสามารถเปลี่ยนโทษจำคุกหรือวิธีการเพื่อ

⁵¹ สกลุสุข หอพิบูลสุข, “กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย,” วารสารอัยการ 25, 262 (มกราคม-มีนาคม 2555): 126.

⁵² นพดล ปกรณ์นิมิตติ, สรุปคำอธิบายมาตราที่สำคัญพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553, (กรุงเทพฯ: สุตรไพศาล, 2555), หน้า 94.

ความปลอดภัยตามมาตรา 39 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นการส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปควบคุมเพื่อฝึกอบรม หรือเปลี่ยนโทษปรับเป็นการคุมความประพฤติ (มาตรา 142)

(3.2) กรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษปรับแก่เด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะโทษปรับนั้นจะมีโทษจำคุกด้วยหรือไม่ หากเด็กและเยาวชนไม่ชำระค่าปรับก็ห้ามศาลสั่งกักขังเด็กและเยาวชนแทนค่าปรับ แต่ให้ศาลส่งตัวไปควบคุมเพื่อฝึกอบรม เพราะการกักขังนั้นเป็นโทษทางอาญาที่คล้ายกับการจำคุกจึงไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับเด็กและเยาวชน⁵³ (มาตรา 145)

สำหรับเรื่องการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนนั้นพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในหมวด 5 เรื่องการฝึกอบรม โดยมาตรา 57 วรรค 2 มีหลักการสำคัญที่กำหนดให้ศาลพิจารณาดังกล่าวถึงสภาพร่างกาย สภาพจิต วุฒิภาวะ ประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนจะได้รับในอนาคต โดยคำนึงถึงความประสงค์ของเด็กและเยาวชนประกอบด้วย หลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักการที่ช่วยให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันสอดคล้องกับหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ที่ต้องพิจารณาถึงประโยชน์ของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญและเป็นอันดับแรก

(4) หลักในการพิจารณาคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดมีเจตนารมณ์เพื่อแก้ไขฟื้นฟูตัวเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิด โดยกฎหมายกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชน รวมถึงบิดา มารดาหรือผู้ปกครองด้วย เช่น ประวัติ อายุ เพศ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย ฐานะ สิ่งแวดล้อม เป็นต้น (มาตรา 115) ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนเพื่อเสนอต่อศาลใช้ในการประกอบการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งรายละเอียดต่างๆจะกล่าวถึงในบทต่อไป

จากหลักกฎหมายที่กล่าวในข้างต้นนั้นเป็นการสนับสนุนแนวความคิดอันเป็นหัวใจสำคัญของกฎหมายเด็กและเยาวชนคือ การมุ่งให้ความสำคัญต่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เริ่มตั้งแต่หลักในการพิจารณาคดีอาญาของเด็กและเยาวชน ตลอดจนถึงมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาที่มีการเบี่ยงเบนคดีโดยใช้มาตรการพิเศษต่างๆ รวมถึงการพิพากษาคดีที่ต้องหลีกเลี่ยงการลงโทษทางอาญาแก่เด็กและเยาวชน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนให้เกิดการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม บุคลิก ลักษณะนิสัยของเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยไม่ให้เกิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก และกลับตนเป็นพลเมืองดีของสังคมและประเทศชาติ

⁵³ บุญเพราะ แสงเทียน, กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน, (กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร, 2540), หน้า 195.

บทที่ 3

รายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนของประเทศไทยและต่างประเทศ

ดังที่เคยได้กล่าวมาแล้วว่ากระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนมีการสืบเสาะข้อเท็จจริงเพื่อจัดทำเป็นรายงานการสืบเสาะและพินิจเสนอต่อศาล ดังนั้นในบทที่ 3 นี้จึงศึกษาถึงหลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน รวมถึงหลักเกณฑ์ วิธีการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนและรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ ตลอดจนการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนของประเทศไทย รวมถึงหลักกฎหมายของต่างประเทศอันได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย เพื่อเป็นพื้นฐานการวิเคราะห์ในบทที่ 4 ต่อไป

3.1 รายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

ในส่วนนี้จะเริ่มต้นกล่าวถึงความเป็นมาของศาลเยาวชนและครอบครัว และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับศาลเยาวชนและครอบครัว เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งและภาพรวมของศาลเยาวชนและครอบครัว อันจะทำให้เข้าใจถึงเนื้อหาที่จะทำการศึกษาค้นคว้าได้ดียิ่งขึ้น แล้วจึงกล่าวถึงรายละเอียดของหลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนเป็นลำดับต่อไป

ในประเทศไทยศาลคดีเด็กและเยาวชนหรือในปัจจุบันคือศาลเยาวชนและครอบครัวจัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 อันเป็นศาลยุติธรรมชั้นต้นตามพระธรรมนูญศาล ภายใต้กรอบแนวคิด *parens patriae* ที่รัฐมีอำนาจแทรกแซงอำนาจปกครองของบิดาและมารดา หากบิดาและมารดาทำหน้าที่บกพร่อง โดยรัฐจะเข้ามามีบทบาทในการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดีเพื่อสวัสดิภาพและเพื่ออนาคตของเด็กและเยาวชนดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 โดยหลักการดังกล่าวได้ปรากฏอย่างชัดเจนในคำปรารภ หลักการและเหตุผลของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 ประกอบกับแนวความคิดที่ว่าเด็กและเยาวชนมีความแตกต่างจากผู้ใหญ่ เด็กและเยาวชนจึงควรได้รับการบำบัดแก้ไขในรูปแบบที่ใช้สำหรับเด็กและเยาวชน¹ ฉะนั้นกฎหมายจึงมีความมุ่งหมายในการแก้ไขความประพฤติและปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กและเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดีของสังคมยิ่งกว่าการมุ่งหมายลงโทษเด็กและเยาวชน² โดยคำนึงถึงลักษณะของเด็กและเยาวชนแต่ละบุคคลอันพิจารณาได้จาก

¹ วิชา มหาคุณ, ศาลเยาวชนและครอบครัวตามแนวความคิดสากล, (กรุงเทพฯ: ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2540), หน้า 43.

² พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 มาตรา 46

หลักกฎหมายที่กำหนดให้ถือข้อเท็จจริงในตัวเด็กเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณา³ ซึ่งต่อมา พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ตลอดจนพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ยังคงหลักการเดียวกันตั้งแต่ได้จัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย

ปัจจุบันศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลชั้นต้นที่พิจารณาคดีตามกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติไว้เป็นพิเศษ คือพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งกำหนดให้คดีที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว คือ คดีอาญาที่มีข้อหาว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดทั้งความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น ความผิดต่อชีวิต ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หรือตามพระราชบัญญัติอื่นๆ เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ โดยไม่คำนึงถึงว่าคดีนั้นจะมีอัตราโทษอย่างสูงเพียงใด เพราะไม่ว่าคดีนั้นจะมีอัตราโทษเพียงใดก็ย่อมอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้งสิ้น โดยเด็กที่มีข้อหาว่ากระทำความผิดต้องมีอายุไม่เกิน 15 ปี บริบูรณ์ ส่วนเยาวชนที่มีข้อหาว่ากระทำความผิดต้องมีอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์⁴ ซึ่งอายุของเด็กและเยาวชนนี้ให้พิจารณาในวันที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด และแม้ในระหว่างพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนนั้นจะมีอายุครบ 18 ปี ศาลเยาวชนและครอบครัวรวมถึงศาลอุทธรณ์แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลฎีกาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวก็ยังคงมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไป⁵

สำหรับผู้พิจารณาคดีในศาลเยาวชนและครอบครัวนั้น ประกอบด้วยผู้พิพากษาซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ประเภทที่ 1 ผู้พิพากษาซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการที่ต้องมีความเหมาะสมในการอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน มีความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว เพราะหลักการดำเนินการของศาลเยาวชนและครอบครัวก็เพื่อแก้ไขเยียวยาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้กลับตัวเป็นคนดีของสังคม⁶ และประเภทที่ 2 ผู้พิพากษาสมทบ มีอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปีบริบูรณ์ เป็นผู้ที่มิบุตรหรือเคยมีบุตร หรือเป็นผู้ที่เคยอบรมเลี้ยงดูหรือเคยทำงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 3 ปี ต้องไม่ใช่ผู้ที่เป็นข้าราชการหรือทำงานในหน่วยงานของรัฐ ไม่เป็นข้าราชการทางการเมืองหรือสมาชิกรัฐสภาหรือทนายความ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี แต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสมทบต่อไปอีกก็ได้ ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 2 วาระ

³ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 มาตรา 45

⁴ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 4

⁵ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 13

⁶ บุญเพราะ แสงเทียน, กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน, (กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร, 2540),

ติดต่อกัน⁷ ซึ่งองค์คณะในการพิจารณาคดีต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า 2 คน และผู้พิพากษาสมทบอีก 2 คนโดยผู้พิพากษาสมทบอย่างน้อย 1 คนต้องเป็นสตรี⁸ ซึ่งพิจารณาได้ว่าองค์คณะในการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวมีความแตกต่างจากศาลอื่นๆ เพราะกฎหมายต้องการให้ผู้พิพากษาในคดีที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดทำหน้าที่เสมือนเป็นกรรมการ โดยให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้วางดุลเรื่องความเคร่งครัดในทางกฎหมายของผู้พิพากษาซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการ และการให้ผู้พิพากษาสมทบจะต้องเป็นสตรีอย่างน้อย 1 คนนั้นก็เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปในลักษณะครอบครัวที่มีบิดา มารดามาปรึกษาหารือกัน อีกทั้งกฎหมายยังคำนึงถึงว่าผู้ที่เป็นสตรีมักจะมีใจเด็กและเยาวชนมากกว่าเพศชายจึงจำเป็นต้องมีผู้พิพากษาสมทบที่เป็นสตรีอย่างน้อย 1 คน⁹

จากที่กล่าวในข้างต้นแสดงให้เห็นถึงศาลเยาวชนและครอบครัวจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาได้รับการปฏิบัติดูแล และแก้ไขความประพฤติด้วยวิธีเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น การมีผู้พิพากษาสมทบในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

ในเรื่องหลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนของประเทศไทยนั้นให้ความสำคัญกับเรื่องการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ซึ่งในกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบจะนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดี โดยรายงานการสืบเสาะและพินิจนี้มีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชน รวมถึงบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กและเยาวชนเพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลและประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นในแต่ละด้าน เช่น ด้านครอบครัว ด้านชุมชนและสภาพแวดล้อม รวมถึงมีการวิเคราะห์ถึงสาเหตุการกระทำความผิดและเสนอแนวทางในการลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็ก ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 หลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีหรือเมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีโดยได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กและเยาวชนอยู่ในเขตอำนาจ¹⁰ และคดีนั้นไม่เข้าสู่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดี คดีนั้นจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยศาลเยาวชนและครอบครัวมีหลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นจำเลย คือการมุ่งเน้นถึงการค้นหาปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำ

⁷ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 25

⁸ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 23

⁹ อัจฉริยา ชุตินันท์, กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชนและคดีครอบครัว, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2552), หน้า 76.

¹⁰ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 99

ความผิด และดำเนินการแก้ปัญหาทั้งตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด รวมถึงสาเหตุอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น วิธีการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนที่ไม่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การแก้ไขบำบัดเด็กและเยาวชนให้ประพฤติตนในแนวทางที่ถูกต้อง

ทั้งนี้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนไม่ใช่การวินิจฉัยแต่เพียงเฉพาะในประเด็นว่า จำเลยกระทำความผิดหรือไม่ หากเป็นการกระทำความผิด การกระทำนั้นเป็นความผิดฐานใดแล้ว ลงโทษผู้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติโทษไว้ เช่น การพิจารณาคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใหญ่ หากแต่ศาลต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนเป็นหลักสำคัญ โดยให้การฝึกอบรม ให้การสั่งสอน และให้การสงเคราะห์เพื่อให้กลับตัวเป็นคนดียิ่งกว่าการมุ่งที่จะลงโทษทางอาญา คือ การลงโทษประหารชีวิต จำคุก กักขัง และนอกจากนี้ศาลจะต้องคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพร่างกายและสภาวะจิตใจของเด็กและเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นรายบุคคล รวมถึงการพิจารณาถึงรายละเอียดในเรื่องประวัติ อายุ เพศ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย อาชีพ ฐานะของจำเลย สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับจำเลย บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วยหรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้การทำงานแก่เด็กและเยาวชน¹¹ และหากศาลจะลงโทษหรือเปลี่ยนโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ศาลต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับตัวเด็กและเยาวชนและพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง แม้เด็กและเยาวชนนั้นจะกระทำความผิดร่วมกันมากก็ตาม¹² เช่น เยาวชน 2 คนร่วมกันขโมยของในห้างสรรพสินค้า ศาลอาจพิพากษาให้จำเลยที่ 1 เข้าศูนย์ฝึกและอบรม ส่วนจำเลยที่ 2 ศาลอาจพิพากษากำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติได้โดยไม่จำเป็นต้องให้จำเลยทั้ง 2 เข้าศูนย์ฝึกและอบรมเหมือนกัน แม้จำเลยทั้ง 2 จะร่วมกันกระทำความผิดก็ตาม

ด้วยเหตุที่ศาลต้องพิจารณาในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชนดังที่ได้กล่าวในข้างต้น จึงต้องมีการสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนเพื่อให้ทราบถึงบุคลิกลักษณะ สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชน รวมถึงสาเหตุแห่งการกระทำความผิดนั้น เพื่อให้ศาลสามารถลงโทษหรือใช้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนบุคคลนั้นได้¹³ กฎหมายจึงบัญญัติให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นหน่วยงานในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นผู้บังคับบัญชา¹⁴ ทำหน้าที่สืบเสาะและจัดทำรายงานข้อเท็จจริงในด้านต่างๆเกี่ยวกับตัวเด็กและ

¹¹ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 115

¹² พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 119

¹³ อัจฉริยา ชูตินันท์, กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชนและคดีครอบครัว, หน้า 200.

¹⁴ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 34

เยาวชน เช่น ประวัติของเด็กและเยาวชน สภาพแวดล้อม สภาพครอบครัวแล้วรายงานให้ศาลทราบ¹⁵

นอกจากรายงานสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนแล้ว ในปัจจุบันได้มีการตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม (Counseling and Conferencing Center) ซึ่งประกอบด้วยนักจิตวิทยา ผู้พิพากษาสมทบที่มีความรู้และมีทักษะในการให้คำปรึกษา โดยมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม ทำการประเมินและวิเคราะห์สภาพปัญหาของเด็กและเยาวชน เพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและได้รับการปล่อยตัว หรือมอบตัวให้ผู้ปกครองในชั้นตรวจสอบการจับ ชั้นก่อนมีคำพิพากษา และชั้นหลังมีคำพิพากษา รวมถึงดำเนินการจัดทำรายงานสรุปการประเมินและการให้คำปรึกษาแนะนำ¹⁶ รายงานดังกล่าวนี้จะเสนอต่อศาลเยาวชนและครอบครัวเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีในเรื่องปัญหาของเด็กและเยาวชน แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลหลักที่ศาลใช้ประกอบดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดีคือรายงานการสืบเสาะและพินิจซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อต่อไป

3.1.2 หลักเกณฑ์ วิธีการจัดทำและรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ

การสืบเสาะและพินิจ คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย อาชีพ ฐานะของเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด และของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งเด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน รวมถึงสาเหตุที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดด้วย¹⁷ ซึ่งเป็นหน้าที่ของสถานพินิจที่ต้องทำการสืบเสาะและพินิจ¹⁸

ในการสืบเสาะข้อเท็จจริงนั้นแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ข้อเท็จจริงทางด้านสภาพร่างกายดำเนินการโดยแพทย์ ข้อเท็จจริงทางด้านสังคมหรือสิ่งแวดล้อมดำเนินการโดยพนักงานคุมประพฤติ ข้อเท็จจริงทางด้านสติปัญญาดำเนินการโดยนักจิตวิทยา ข้อเท็จจริงทางด้านสภาพจิตดำเนินการโดยจิตแพทย์ ทั้งนี้การสืบเสาะข้อเท็จจริงในแต่ละคดีไม่จำเป็นต้องกระทำครบทั้ง 4 ด้าน

¹⁵ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 36

(1) ประกอบมาตรา 82 (2)

¹⁶ ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, “คู่มือการปฏิบัติหน้าที่ผู้ให้การปรึกษาประจำศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัว,” หน้า 1-2.

¹⁷ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน พ.ศ. 2554 ข้อ 3

¹⁸ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 36 (1)

แต่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของสภาพปัญหาหรือความจำเป็นของเด็กและเยาวชนแต่ละราย¹⁹ เว้นแต่กรณีการตรวจสภาพร่างกายต้องทำในทุกคดี

ทั้งนี้พนักงานคุมประพฤติเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆแล้วนำข้อเท็จจริงที่แสวงหามาได้นั้นสรุปเป็นรายงานพร้อมทั้งเสนอความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับการลงโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งเรียกว่า รายงานการสืบเสาะและพินิจเด็ก

3.1.2.1 หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ

เมื่อเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกจับกุมหรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน ต้องมีการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชน หรือกรณีที่มีการงดการสืบเสาะข้อเท็จจริงแต่ศาลมีคำสั่งให้ทำการสืบเสาะข้อเท็จจริง มีวิธีการดำเนินการและขั้นตอนจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนดังนี้²⁰

เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้รับมอบหมายให้ทำการสืบเสาะข้อเท็จจริง พนักงานคุมประพฤติจะทำการศึกษาและตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นที่ได้รับมาว่าข้อมูลมีเนื้อหาอย่างไร เพื่อช่วยให้เข้าใจข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนอันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางการสอบถามเด็กและเยาวชนรวมถึงบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

หากเด็กและเยาวชนไม่ได้รับการปล่อยตัว พนักงานคุมประพฤติต้องออกหนังสือส่งให้สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อขออนุญาตเข้าสอบถามปากคำ หรือกรณีที่เด็กและเยาวชนได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวพนักงานคุมประพฤติต้องทำการนัดหมายเด็กและเยาวชน รวมถึงบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยมาสอบถามปากคำ หากมีผู้เสียหายต้องสอบถามปากคำของผู้เสียหาย บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของผู้เสียหายกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์²¹ เมื่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดและบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยมาพบพนักงานคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติจะแยกทำการสอบถามปากคำระหว่างเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดกับบิดา มารดาหรือผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย โดยในการสอบถามปากคำจะใช้วิธีการสอบถามด้วยวาจาพร้อมทั้งสังเกตสีหน้า แววตา ท่าทางและน้ำเสียงของบุคคลเหล่านั้น เพื่อให้ทราบได้ว่าบุคคลเหล่านั้นมีพิรุณและพูดตรงกับความจริงหรือไม่เพียงใด เมื่อเด็กและเยาวชน บิดา มารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดให้การอย่างไร พนักงานคุมประพฤติต้องจดบันทึกถ้อยคำเหล่านั้นด้วย

¹⁹ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน พ.ศ. 2554 ข้อ 4

²⁰ สัมภาษณ์ ณิชฐา แสงทอง, หัวหน้าคุมงานคดีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี, 6 กันยายน 2556.

²¹ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน พ.ศ. 2554 ข้อ 6

พร้อมทั้งบันทึกทำที่และลักษณะของเด็กและเยาวชน บิดา มารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดที่เกิดขึ้นระหว่างให้ล้อยค่าต่างๆด้วย โดยนำแบบประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นมาใช้ในการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนแต่ละรายในเชิงลึก แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์แปลผลและทำนายแนวโน้มของการกระทำผิดซ้ำ (Risk of Recidivism) รวมถึงใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้ตรงกับสภาพปัญหา (Needs)

การประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นพนักงานคุมประพฤติจะเป็นผู้สัมภาษณ์ตามข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ภายในระยะเวลา 7 วันนับแต่วันที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดี ซึ่งแบ่งเป็น 10 ด้าน คือ²²

ด้านที่ 1 ครอบครัว เป็นการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการอบรมเลี้ยงดู สถานภาพของครอบครัว ความสัมพันธ์ของบิดามารดา เด็กและเยาวชนนั้นอาศัยอยู่กับผู้ใด สมาชิกในครอบครัวเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีหรือไม่ เช่น การใช้ความรุนแรงในครอบครัว การใช้สารเสพติด ฐานะทางครอบครัว

ด้านที่ 2 ชุมชนและสภาพแวดล้อม เป็นการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะชุมชนและสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย เป็นแหล่งเสื่อมโทรมหรือไม่ มีแหล่งอบายมุขหรือแหล่งมั่วสุมเรื่องยาเสพติดหรือไม่อย่างไร

ด้านที่ 3 ภูมิหลังทางการศึกษา อาชีพและสังคม เป็นการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการศึกษาและอาชีพ การใช้เวลาในยามว่าง ลักษณะนิสัยและความประพฤติของเด็กและเยาวชนว่าเป็นบุคคลที่หัวอ่อนสอนง่ายหรือเป็นคนที่แข็งกร้าว ร่าเริงหรือหงุดหงิดง่าย พฤติกรรมทางเพศเป็นอย่างไร

ด้านที่ 4 เพื่อนและบุคคลใกล้ชิด เป็นการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของกลุ่มเพื่อน ภาวะผู้นำของเด็กและเยาวชนในกลุ่มเพื่อน สถานภาพของเพื่อนที่คบหรือบุคคลใกล้ชิด

ด้านที่ 5 ประวัติการเกี่ยวข้องกับยาหรือสารเสพติด เป็นการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการใช้สารเสพติด ประวัติเข้ารับการบำบัด แหล่งที่จำหน่าย เพื่อให้ทราบถึงระดับของปัญหาและการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติด

ด้านที่ 6 ประวัติการกระทำผิด เป็นการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการกระทำความผิดหรือถูกดำเนินคดี ประวัติการฝึกอบรม การถูกจำคุก การคุมความประพฤติ ความรุนแรงของพฤติกรรมในคดี ความสำนึกในการกระทำความผิด รวมถึงผลร้ายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย

²² กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, คู่มือการใช้เครื่องมือจำแนก แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น, หน้า 3-6.

ด้านที่ 7 สภาวะทางกายและจิต เป็นการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย โรคประจำตัวหรือความเจ็บป่วยต่างๆ ความพิการ โดยนำผลจากการตรวจวินิจฉัยของแพทย์มากรอกข้อมูลในแบบสัมภาษณ์ รวมถึงสภาวะจิตใจของเด็กและเยาวชน เช่น ประวัติการเข้ารับการรักษาอาการทางจิต มีลักษณะซึมเศร้า เครียด วิตกกังวลหรือไม่

ด้านที่ 8 ปัญหาพฤติกรรม เป็นการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมละเมิดระเบียบหรือกฎเกณฑ์ของสังคม การกระทำที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่นทั้งทางวาจาและร่างกาย เช่น การขโมยของ การพุดต การทำร้ายสัตว์

ด้านที่ 9 การคุ้มครองสวัสดิภาพ เป็นการคัดกรองเด็กและเยาวชนว่าเป็นผู้ที่พึงได้รับการสงเคราะห์ตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หรือไม่ เช่น เป็นเด็กเร่ร่อน เป็นเด็กกำพร้า

ด้านที่ 10 การค้ำมนุษย์ เป็นการคัดกรองเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551

เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนตามแบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นแล้ว จะนำมาแปลผลเพื่อประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น หากมีคะแนนความเสี่ยงและความจำเป็นต่ำจะนำมาพิจารณาหลักเกณฑ์มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา

หากมีคะแนนความเสี่ยงและความจำเป็นปานกลาง ไม่ต้องนำเด็กและเยาวชนส่งต่อคณะกรรมการนักวิชาชีพเพื่อประเมินเชิงลึกด้านกาย จิต และสังคม

หากมีคะแนนความเสี่ยงและความจำเป็นสูงหรือคะแนนความเสี่ยงและความจำเป็นอยู่ในระดับปานกลางหรือระดับต่ำแต่เข้าหลักเกณฑ์ที่กำหนดคือ

1. มีปัญหาเฉพาะด้าน เช่น ในด้านครอบครัวมีคะแนนรวมในระดับปานกลาง แต่มีข้อย่อในเรื่องวิธีควบคุมพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในครอบครัวมีปัญหา หรือ

2. เข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(2.1) เป็นคดีอุกฉกรรจ์หรือเป็นคดีที่มีความผิดปกติทางจิต เช่น ฆ่าบิดา มารดา

(2.2) กระทำความผิดตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป

(2.3) พฤติการณ์แห่งคดีมีลักษณะโหดร้ายทารุณ มีการวางแผนและใช้อาวุธในการกระทำความผิด

(2.4) มีประวัติรักษาทางจิตเวชมาก่อนและมีแนวโน้มจะมีอาการทางจิตเวชอีก เช่น ซึมเศร้า เคยพยายามฆ่าตัวตาย

(2.5) มีประวัติการถูกทารุณกรรมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ
อย่างต่อเนื่องและรุนแรง

(2.6) มีพฤติกรรมและอารมณ์ที่ผิดปกติที่แสดงออกให้เห็นอย่าง
ชัดเจน เช่น มีพฤติกรรมก้าวร้าว อาละวาด

(2.7) สงสัยว่ามีปัญหาทางสติปัญญา เช่น สมาธิสั้น

(2.8) เคยมีประวัติอยู่ในสถานการณืรุนแรง โหดร้ายซึ่งกระทบ
ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชน

(2.9) มีปัญหาเกี่ยวกับการเสพสารเสพติดอย่างรุนแรง เช่น
เสพติดต่อกันนานกว่า 6 เดือน

(2.10) มีประวัติเกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชญากรรมหรือการประกอบ
มิฉฉาชีพ

(2.11) มีปัญหาพฤติกรรมจากแบบสัมภาษณ์ประเมินความเสี่ยง
และความจำเป็นตั้งแต่ 3 ข้อขึ้นไป และพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นภายในระยะเวลา 1 ปีก่อนที่เด็ก
และเยาวชนจะถูกจับกุมในครั้งนี้

(2.12) มีปัญหาสุขภาพ เช่น มีโรคประจำตัว ตั้งครรรภ์

(2.13) มีความพิการหรือทุพพลภาพ

ในกรณีดังกล่าวพนักงานคุมประพฤติต้องส่งต่อคณะกรรมการนักวิชาชีพ
เพื่อประเมินเชิงลึกด้านกาย จิต และสังคมต่อไป แล้วจัดประชุมคณะกรรมการจำแนกโดยมี
นักจิตวิทยาเป็นเลขานุการสรุปผลและจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ภายใน 23 วันนับแต่วันที่
เด็กและเยาวชนถูกควบคุมตัว²³

การสอบถามปากคำเด็กและเยาวชนต้องกระทำในสถานที่ที่เหมาะสม
ไม่ปะปนกับเด็กและเยาวชนอื่น และไม่ให้มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็น
การประจานเด็กและเยาวชน และในการสอบถามปากคำไม่ให้กระทำการให้คำมั่นสัญญา ชูเช็ญ
หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับหรือกระทำการใดๆที่เป็นการจูงใจให้การในเรื่องที่ต้องหา²⁴

หากวันที่มาให้ถ้อยคำเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดนำหลักฐานมา
แสดง เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน สูติบัตร ใบทะเบียนสมรส พนักงานคุม
ประพฤติต้องคัดสำเนาหรือถ่ายเอกสารไว้ด้วย และตรวจสอบเอกสารเหล่านั้นว่าถูกต้องหรือไม่
เพียงใด

²³ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, คู่มือการปฏิบัติงานการดำเนินคดีอาญา, (กรุงเทพฯ: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2554), หน้า 4-5.

²⁴ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน พ.ศ. 2554 ข้อ 7

หากเด็กและเยาวชนเคยกระทำความผิดที่สถานพินิจใด พนักงานคุมประพฤติต้องทำหนังสือขอทราบผลคดี หรือหากเด็กและเยาวชนเคยกระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดพนักงานคุมประพฤติต้องทำหนังสือถึงสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดเพื่อขอคำวินิจฉัยหรือผลการฟื้นฟูของเด็กและเยาวชน

เมื่อกระบวนการข้างต้นเสร็จสิ้นพนักงานคุมประพฤติต้องส่งเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้ประกันตัวเข้ารับการตรวจพิเคราะห์ทางกายโดยแพทย์ ส่วนกรณีเด็กและเยาวชนที่ได้รับการประกันตัว บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยเป็นผู้นำเด็กและเยาวชนไปตรวจพิเคราะห์ทางกายที่โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลและต้องนำแบบรายงานแพทย์ส่งพนักงานคุมประพฤติ²⁵

การตรวจพิเคราะห์ทางกายเป็นการตรวจวินิจฉัยสภาพร่างกายถึงความปกติหรือผิดปกติของร่างกาย รวมถึงการค้นหาโรค ภาวะการเจ็บป่วยของเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพร่างกายของเด็กและเยาวชนโดยแพทย์เป็นผู้ตรวจร่างกายเด็กและเยาวชน ตามแบบการตรวจพิเคราะห์ทางกายภายใน 7 วันนับแต่วันที่ถูกควบคุมหรือถูกดำเนินคดี หากตรวจพิเคราะห์ทางกายพบว่าเด็กและเยาวชนมีความผิดปกติทางจิตหรือกรณีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีคำสั่งต้องส่งตัวเด็กและเยาวชนไปพบจิตแพทย์

การตรวจพิเคราะห์ทางจิต คือ การตรวจความปกติ ความผิดปกติของจิต รวมถึงการค้นหาโรคทางจิต ภาวะอาการทางจิตของเด็กและเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิด โดยแพทย์เป็นผู้ทำการตรวจพิเคราะห์ทางจิตตามแบบการตรวจพิเคราะห์ทางจิต²⁶

หลังจากสอบถามปากคำเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดและบิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดในเบื้องต้นแล้ว ต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและแสวงหาข้อมูลสภาพแวดล้อมของเด็กและเยาวชนเพิ่มเติม โดยสถานที่ที่ทำการสืบเสาะหาข้อเท็จจริงคือ

1. ที่อยู่อาศัยของเด็กและเยาวชน เพื่อสอบถามข้อมูลจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่อาศัยอยู่กับเด็กและเยาวชน รวมถึงเพื่อนบ้านและบุคคลที่อยู่ในชุมชนนั้นว่า เด็กและเยาวชนมีนิสัยอย่างไร การเลี้ยงดูในครอบครัวเป็นอย่างไร เป็นครอบครัวที่เลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่นหรือไม่ มีปัญหาภายในครอบครัวหรือไม่ การปฏิบัติตนของสมาชิกในครอบครัวต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างไร และพนักงานคุมประพฤติจะทำการบันทึกภาพไว้เพื่อนำเสนอในรายงานการสืบเสาะและพินิจ โดยทั้งนี้พนักงานคุมประพฤตินำอำนาจเข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย หรือเป็นบุคคลที่ให้การศึกษา

²⁵ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน พ.ศ. 2554 ข้อ 5

²⁶ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, คู่มือการปฏิบัติงานการตรวจพิเคราะห์ทางกายและจิต, (กรุงเทพฯ: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2554), หน้า 1.

บุคคลที่ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนและสอบถามบุคคลต่างๆที่อยู่ในที่นั้น แต่ต้องกระทำในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นที่ต้องกระทำในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น พนักงานคุมประพฤติต้องได้รับคำสั่งศาลจึงสามารถกระทำได้ในเวลาดังกล่าว²⁷

2. โรงเรียน เพื่อสอบถามข้อเท็จจริงจากครูอาจารย์เกี่ยวกับเรื่องความประพฤติ เรื่องการศึกษา รวมถึงนิสัยและสติปัญญาของเด็กและเยาวชน เช่น ตอนที่เด็กและเยาวชนมาโรงเรียนมีพฤติกรรมอย่างไร มีการควบคุมอารมณ์ของตนอยู่ในระดับไหน มีความสนใจในการเรียนหรือไม่ มีความสนใจในกิจกรรมหรือมีความสามารถพิเศษอะไรหรือไม่ ทั้งนี้พนักงานคุมประพฤติสามารถสั่งให้ครูอาจารย์ทำรายงานเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้ส่งให้แก่พนักงานคุมประพฤติที่ได้หากพิจารณาว่าเป็นการสมควร²⁸

กรณีที่พนักงานคุมประพฤติมีความเห็นว่าเด็กและเยาวชนนั้นมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดซ้ำ หรือมีสภาพปัญหาที่ต้องได้รับการประเมินเฉพาะทาง ให้ส่งเด็กและเยาวชนต่อนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เพื่อดำเนินการต่อ²⁹

นักจิตวิทยาต้องศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของเด็กและเยาวชน เพื่อสามารถกำหนดแผนการทดสอบทางจิตวิทยา พร้อมทั้งสัมภาษณ์เด็กและเยาวชน รวมถึงผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนเพิ่มเติม แล้วนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการดำเนินการทางจิตวิทยา ได้แก่ การทดสอบการสังเกต การสัมภาษณ์มาศึกษาเพื่อประมวลผลและสรุปเป็นแบบรายงานการตรวจทางจิตวิทยาหรือแบบรายงานการตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยาคลินิก ภายในระยะเวลา 14 วันนับแต่วันที่ถูกดำเนินคดี หากนักจิตวิทยาสัมภาษณ์แล้วพบว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนหรือจำเป็นต้องดำเนินการในขณะนั้น นักจิตวิทยาต้องให้การปรึกษาเบื้องต้น³⁰

ในกรณีความเสี่ยงต่ำ ปานกลางและมีปัญหาพิเศษหรือผลการประเมินความเสี่ยงสูง นักสังคมสงเคราะห์ต้องประเมินทางสังคมสงเคราะห์ภายใน 14 วันนับแต่วันที่ถูกดำเนินคดีและจัดทำรายงานด้านสังคมสงเคราะห์

จากนั้นต้องจัดประชุมคณะกรรมการสหวิชาชีพ โดยมีพนักงานคุมประพฤติเป็นเลขานุการ พร้อมทั้งนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับเพิ่มเติมจากการประชุมกรรมการจำแนกประเภทกรณีที่มีคะแนนความเสี่ยงและความจำเป็นสูงมาสรุปวิเคราะห์ระดับของปัจจัยเสี่ยงต่อการ

²⁷ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 48 (1) ประกอบวรรค 2

²⁸ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 48(3)

²⁹ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการสืบเสาะและพินิจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน พ.ศ. 2554 ข้อ 8

³⁰ สัมภาษณ์ ฉวีวรรณ ศรีหาคา, นักจิตวิทยาคลินิกปฏิบัติการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี, 20 กุมภาพันธ์ 2557.

กระทำผิดซ้ำ และปัจจัยที่จำเป็นต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟู เพื่อเสนอความเห็นเกี่ยวกับมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมและจัดทำรายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเสนอผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อรายงานศาลต่อไป

ในเรื่องระยะเวลาในการทำรายงานสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ แต่หากพิจารณาในมาตรา 78 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ที่กำหนดให้พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวภายใน 30 วันนับแต่วันที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมหรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน ประกอบกับมาตรา 82 (2) ที่หากมีการฟ้องคดีเด็กและเยาวชนต่อศาลให้เสนอรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนและความเห็นต่อศาล ดังนั้นระยะเวลาการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 30 วัน เว้นแต่กรณีขอผิดฟ้องต้องจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนให้แล้วเสร็จก่อนการยื่นฟ้องคดี แต่หากไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ต้องยื่นคำร้องขอเลื่อนการส่งรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนต่อศาลทุกคดี

3.1.2.2 รูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ³¹

สำหรับรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจที่เสนอต่อศาล ประกอบด้วยส่วนต่างๆ คือ ส่วนแรกเป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของเด็กและเยาวชน อันประกอบไปด้วย ชื่อและนามสกุล ชื่อเล่น เลขประจำตัวประชาชน วันเดือนปีเกิด อายุ ชื่อและนามสกุลของบิดามารดา ที่อยู่ของบิดามารดา เบอร์โทรศัพท์ของบิดามารดา ชื่อและนามสกุลของผู้ปกครอง ที่อยู่ของผู้ปกครอง เบอร์โทรศัพท์ของผู้ปกครอง สถานภาพของบิดามารดา เป็นบุตรคนที่เท่าไร ปัจจุบันอาศัยอยู่กับใคร เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนอย่างไร ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ของผู้ที่อาศัยอยู่กับเด็กและเยาวชน สถานที่ติดต่อ

นอกจากนี้ยังมีข้อมูลของข้อหาที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด รายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือแจ้งการดำเนินคดีหรือแจ้งการจับกุม วันที่เกิดเหตุ สถานที่เกิดเหตุ ถ้อยคำของผู้เสียหาย และประวัติครอบครัวของเด็กและเยาวชน

ส่วนที่เป็นเรื่องปัจจัยความเสี่ยงความจำเป็น ซึ่งแบ่งเป็น 8 หัวข้อ คือ

1. ด้านครอบครัว เป็นการกล่าวถึงด้านครอบครัวของเด็กและเยาวชนว่าเป็นบุตรคนที่เท่าไร สถานภาพทางครอบครัวเป็นอย่างไร หากครอบครัวแตกแยก สาเหตุของความแตกแยกคืออะไร ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาเป็นอย่างไร บิดามารดาเคยมีครอบครัวมาก่อนหรือไม่ บิดามารดาประกอบอาชีพอะไร มีภูมิลำเนาอยู่ที่ไหน ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชน

³¹ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม, คู่มือการใช้เครื่องมือจำแนก แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น, หน้า 124-128

กับบิดามารดาเป็นอย่างไร เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่กับผู้ใด ทักษะคิดของเด็กและเยาวชนที่มีต่อบุคคลในครอบครัว บุคคลที่เด็กและเยาวชนให้ความไว้วางใจมากที่สุดคือใคร บุคคลในครอบครัวเคยประพฤติดนเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีหรือไม่ เช่น เคยถูกดำเนินคดีหรือมีประวัติเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ สถานภาพการสมรสของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันและในอดีต รายละเอียดเกี่ยวกับคู่สมรส รายละเอียดของบุตร ทักษะคิดที่มีต่อคู่สมรสและบุตร

2. ด้านชุมชนและสภาพแวดล้อม กล่าวถึงลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยว่ามีลักษณะอย่างไร กรรมสิทธิ์เป็นของผู้ใด หากเป็นการเช่า อัตราค่าเช่าเท่าใด ระยะเวลาที่จำเลยพักอาศัยในบ้านนั้น สภาพแวดล้อมบริเวณบ้านเป็นแหล่งเสื่อมโทรมหรือไม่ บริเวณนั้นมีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ มีบ่อนการพนันหรือแหล่งมั่วสุมของวัยรุ่นหรือไม่ อาชีพส่วนใหญ่ของคนในชุมชนนั้นคืออะไร ความสัมพันธ์ระหว่างจำเลยและครอบครัวจำเลยกับเพื่อนบ้าน ถ้อยคำของเพื่อนบ้านต่อฐานะทางครอบครัวและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

3. ด้านภูมิหลังทางการศึกษาอาชีพและสังคม กล่าวถึงประวัติการศึกษาว่าเรียนอยู่ชั้นระดับการศึกษาใด ศึกษาที่โรงเรียนใด เคยศึกษาที่ใดมาบ้าง ผลการเรียนเป็นอย่างไร มีปัญหาการเรียนหรือไม่ เคยขาดเรียนหรือหนีเรียนหรือไม่ มีประวัติการเรียนซ้ำชั้นหรือเคยทำผิดระเบียบหรือไม่ มีประวัติการลาออกหรือถูกไล่ออกจากสถานศึกษาหรือไม่ หากมีประวัติลาออกหรือถูกไล่ออกจากสถานศึกษาด้วยเหตุใด เคยถูกทำทัณฑ์บน ถูกกักขังแก้งร้างแก่หรือถูกทำร้ายที่โรงเรียนหรือไม่ หากไม่ได้เรียนต่อต้องการเรียนต่อหรือไม่ บิดามารดาเคยไปพบครูอาจารย์หรือไม่ เคยเป็นหัวหน้าชั้นหรือเป็นนักกีฬาโรงเรียนหรือไม่ เคยประกอบอาชีพอะไรหรือไม่ เด็กและเยาวชนมีลักษณะนิสัยเป็นอย่างไร เป็นคนเอาแต่ใจ เคยพบบิดามารดาหรือไม่ เป็นคนติดเพื่อนหรือไม่ เวลาว่างทำกิจกรรมอะไร ออกไปข้างนอกบ้านบ่อยหรือไม่ ในชีวิตประจำวันกลับบ้านเวลาใด เคยหนีออกจากบ้านหรือไปนอนค้างคืนที่บ้านบุคคลอื่นหรือไม่ เคยเที่ยวสถานบันเทิงหรือเคยเล่นการพนันหรือไม่ เคยมีเพศสัมพันธ์หรือไม่ จำนวนกี่ครั้ง การมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุเท่าใด ได้ใช้วิธีป้องกันในระหว่างมีเพศสัมพันธ์หรือไม่ เคยถูกล่วงละเมิดทางเพศหรือไม่

4. ด้านเพื่อนและบุคคลใกล้ชิด กล่าวถึงว่าเด็กและเยาวชนคบเพื่อนรุ่นเดียวกันหรือไม่ เพื่อนที่คบเป็นบุคคลที่เรียนหนังสือหรือไม่ มีพฤติกรรมเที่ยวเตร่ด้วยกันหรือไม่ เพื่อนที่คบเล่นการพนันหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ เมื่อเด็กและเยาวชนอยู่ในกลุ่มเพื่อนมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับใด

5. ด้านประวัติการเกี่ยวข้องกับยาหรือสารเสพติด กล่าวถึงว่าเด็กและเยาวชนนั้นเคยสูบบุหรี่หรือดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ หากสูบบุหรี่หรือดื่มแอลกอฮอล์ประมาณเดือนละกี่ครั้ง เคยเสพหรือจำหน่ายยาเสพติดหรือไม่

6. ประวัติการกระทำผิด กล่าวถึงว่าเคยถูกดำเนินคดีหรือเคยถูกจับกุมหรือไม่ หากเคยถูกดำเนินคดีจะกล่าวถึงรายละเอียดต่างๆในคดีก่อนด้วยและกล่าวถึงข้อหาและรายละเอียดในคดีนี้ด้วย ในชั้นพนักงานสอบสวนและในชั้นพนักงานคุมประพฤติเด็กและเยาวชนให้การยอมรับหรือปฏิเสธข้อกล่าวหา รวมถึงอธิบายถึงพฤติการณ์แห่งคดีและรายละเอียดต่างๆที่เด็กให้ถ้อยคำ และความรู้สึกของเด็กและเยาวชนต่อการกระทำผิดครั้งก่อน

7. สภาวะทางกายและจิตใจ จากการสอบถามของพนักงานคุมประพฤติ พบความผิดปกติด้านร่างกายหรือไม่ มีรอยสักหรือไม่ มีโรคประจำตัวหรือไม่ มีปัญหาด้านสุขภาพจิตหรือไม่ มีประวัติการทำร้ายตนเองหรือพยายามฆ่าตัวตายมาก่อนหรือไม่ มีประวัติการรักษาทางจิตหรือไม่

8. ปัญหาพฤติกรรม มีพฤติกรรมเกเรหรือมีความเสี่ยงในด้านพฤติกรรมที่เป็นปัญหาอยู่หรือไม่ เช่น โกหกบิดามารดา หนีออกจากบ้าน หนีไปเที่ยวเตร่ ออกนอกบ้านเวลากลางคืน ทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายบุคคลอื่นหรือมีพฤติกรรมลักขโมยหรือไม่

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือเยาวชน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หรือเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551

ส่วนสาเหตุแห่งการกระทำผิด ในทุกคดีต้องมีการกล่าวถึงสาเหตุการกระทำผิด หากเด็กและเยาวชนรับสารภาพข้อมูลส่วนสาเหตุการกระทำผิดจะมีรายละเอียดตามคำรับสารภาพ ส่วนกรณีเด็กและเยาวชนไม่ได้ให้การรับสารภาพจะวิเคราะห์จากเหตุกระตุ้นหรือปัจจัยสนับสนุนที่อาจก่อให้เกิดการกระทำผิด เช่น บิดามารดาประกอบอาชีพ ไม่มีเวลาดูแลเด็กจึงขาดการดูแลควบคุมเด็กอย่างใกล้ชิด ประกอบกับเด็กไม่เชื่อฟังบิดามารดา มีพฤติกรรมทำร้ายร่างกายบิดามารดา ย่อมมีโอกาสเสี่ยงต่อการกระทำผิดหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย และวันเกิดเหตุเด็กอยู่กับผู้เสียหาย พฤติการณ์จึงน่าจะเชื่อว่าจะเกิดเหตุร้ายกับผู้เสียหายโดยเด็กมีส่วนร่วมในการกระทำผิดในคดีนี้

ส่วนข้อเสนอสำหรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของคณะกรรมการสหวิชาชีพ เป็นการสรุปแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของนักวิชาชีพทั้ง 4 ด้าน คือ 1. ด้านจิตวิทยา เช่น การให้ผู้ปกครองเอาใจใส่ดูแลเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น ให้ผู้ปกครองรับคำปรึกษาจากนักจิตวิทยาเพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางในการเลี้ยงดูที่เหมาะสม ให้ผู้ปกครองกับเด็กและเยาวชนได้รับการเสริมทักษะด้านการสื่อสารระหว่างกัน 2. ด้านสังคมสงเคราะห์ เช่น การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข 3. ด้านการศึกษา เช่น ควรสนับสนุนด้านการเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ และเรียนวิชาชีพระยะสั้นตามที่เด็กสนใจ 4. ด้านสาธารณสุข เช่น ให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนเกี่ยวกับการใช้วิธีป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ การคุมกำเนิด

ความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับการลงโทษหรือการใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นการเสนอความเห็นว่าจะทำอย่างไรกับเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลย ซึ่งพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ได้รับมานำมาประมวลผลเรื่องความเสี่ยงที่จะกระทำผิด ความสำนึกผิดในการกระทำ ความคิดที่จะปรับปรุงพัฒนาตนเอง หากอยู่ในสังคมสภาพแวดล้อมจะทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำอีกหรือไม่ เช่น ควรให้โอกาสเด็กโดยกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติให้เด็กเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ วางข้อกำหนดให้ผู้ปกครองเข้มงวดกวดขันความประพฤติเด็กให้มากยิ่งขึ้น ให้ผู้ปกครองเข้ารับคำปรึกษาจากนักจิตวิทยาเพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางในการเลี้ยงดูที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

3.1.3 การนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

ในการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวนั้นกฎหมายกำหนดให้กรณีที่มีการสืบเสาะข้อเท็จจริง ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ต่อเมื่อได้รับทราบรายงานและความเห็นจากผู้อำนวยการสถานพินิจ³² ดังนั้นศาลต้องได้รับทราบรายงานการสืบเสาะและพินิจและความเห็นจากผู้อำนวยการสถานพินิจก่อนพิพากษาคดี หากยื่นฟ้องคดีแล้วไม่ปรากฏว่ามีรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนมาพร้อมกับสำนวน ศาลต้องรอการพิจารณาคดีจนกว่าจะได้รับรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชน หากศาลพิจารณาเพียงพยานหลักฐานในคดีเพียงอย่างเดียว โดยไม่รับทราบรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนและเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจ ถือได้ว่ากระบวนการพิจารณาคดีของศาลไม่ชอบด้วยกฎหมาย เว้นแต่ในคดีที่ผู้อำนวยการสถานพินิจส่งผลการสืบเสาะข้อเท็จจริงในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปีหรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท คดีนั้นจึงไม่มีการสืบเสาะข้อเท็จจริง ศาลจึงไม่จำเป็นต้องรับทราบข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชน

ฉะนั้นจากหลักกฎหมายข้างต้นผู้พิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งประกอบด้วย ผู้พิพากษาสมทบและผู้พิพากษาซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการจึงต้องได้รับทราบรายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนการพิพากษาลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน โดยผู้พิพากษาสมทบจะนำรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนมาใช้ในการพิจารณาคดี เมื่อมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลคดีเยาวชนและครอบครัว เด็กและเยาวชนต้องมาพบผู้พิพากษาสมทบเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ผู้พิพากษาสมทบต้องอ่านรายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนพบเด็กและเยาวชนเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมและค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิด หลังจากการพบเด็กและเยาวชนก็นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ไขให้ตรงกับสภาพปัญหา แล้วนำข้อมูลนั้นเสนอ

³² พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 131

ต่อองค์คณะพิจารณาคดีและร่วมออกความเห็นในการใช้ดุลพินิจในการลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน³³

ผู้พิพากษาซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการได้นำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีพิพากษาคดีดังนี้³⁴

เรื่องอายุเพื่อพิจารณาว่าจำเลยนั้นอยู่ในเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวหรือไม่

เรื่องเพศนั้นเป็นประเด็นที่เพิ่งปรากฏในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เนื่องจากความแตกต่างทางด้านเพศอาจทำให้ศาลใช้ดุลพินิจสำหรับการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับตนเป็นคนดีที่แตกต่างกัน อันจะทำให้การพิจารณาคดีมีความรอบคอบมากยิ่งขึ้นและสามารถแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนได้อย่างตรงประเด็น³⁵ ศาลจึงพิจารณาบริบทเรื่องเพศโดยพิเคราะห์พฤติกรรมว่าบุคคลในเพศเดียวกันกระทำการเช่นนั้นหรือไม่ หากบุคคลในเพศเดียวกันไม่กระทำเช่นนั้นอาจบ่งบอกถึงความผิดปกติของจิตใจบุคคลนั้นได้ เช่น เพศหญิงพยายามข่มขืนกระทำชำเราเพศหญิง ซึ่งโดยทั่วไปบุคคลเพศเดียวกันจะไม่มีความรักใคร่เสน่หาในเพศเดียวกัน อีกทั้งหากเป็นเพศหญิงโดยส่วนใหญ่จะไม่ใช้กำลังข่มขืนกระทำชำเราบุคคลอื่น กรณีนี้จึงอาจบ่งบอกถึงความผิดปกติทางจิตใจของจำเลยได้ ซึ่งศาลจะนำข้อมูลในส่วนนี้ไปวางแนวทางการบำบัดฟื้นฟูที่เหมาะสมสำหรับจำเลยบุคคลนั้น

สภาพความผิดเพื่อพิจารณาว่าการกระทำนั้นมีความร้ายแรงหรือไม่เพียงใด จำเลยกระทำโดยประมาทหรือกระทำโดยเจตนา เป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมและความสงบของประชาชนอย่างร้ายแรงหรือไม่

เรื่องประวัติการถูกจับกุมดำเนินคดี เพื่อพิจารณาว่าหากจำเลยมีประวัติการกระทำความผิด การกระทำความผิดนั้นเป็นคดีประเภทใด มีลักษณะความผิดเป็นประเภทเดียวกับคดีปัจจุบันหรือไม่ เช่น ประวัติในคดีก่อนจำเลยกระทำความผิดโดยการลักทรัพย์ ส่วนคดีปัจจุบันกระทำความผิดโดยการปล้นทรัพย์ ซึ่งลักษณะการกระทำความผิดในคดีก่อนและคดีปัจจุบันเป็นคดีเกี่ยวกับทรัพย์จึงอาจบ่งบอกได้ว่าจำเลยมีปัญหาทางเศรษฐกิจได้ หรือในคดีก่อนจำเลยกระทำความผิดโดยการทำร้ายร่างกายบุคคลอื่นมา 5 คดี อาจเป็นการบ่งบอกได้ว่าจำเลยเป็นผู้ที่ชอบใช้กำลังทำร้ายบุคคลอื่น หรือกรณีที่จำเลยถูกจับกุมดำเนินคดีหลายครั้งอาจเป็นการสื่อถึงว่าจำเลยมี

³³ สัมภาษณ์ พิณลัทธิพร นาคสมบุญ, ผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนนทบุรี, 26 มีนาคม 2557.

³⁴ สัมภาษณ์ บุญรัตน์ จู้อี้, ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดราชบุรี, 3 มกราคม 2557.

³⁵ สำนักกรมวิชาการ 3, สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ... สถาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 15 (วันพฤหัสบดีที่ 16 กรกฎาคม 2552). หน้า 4.

พฤติกรรมที่ไม่ดี ไม่มีความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิดซึ่งอาจมีความเสี่ยงที่จำเลยจะกระทำความผิดซ้ำอีก

ด้านประวัติครอบครัวและด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับจำเลย บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้การทำงาน สามารถบ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้และทำให้ทราบพัฒนาการจำเลยตั้งแต่วัยเด็ก รวมถึงข้อมูลพื้นฐานในด้านการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว อันเป็นปัจจัยที่ศาลใช้พิจารณาว่าจำเลยควรจะอยู่อาศัยกับครอบครัวเดิมต่อไปหรือไม่ หรือควรจะให้บุคคลใดเป็นผู้ดูแล หรือเพื่อพิจารณาว่าหากกลับไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมเดิมจำเลยมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำหรือไม่ เพียงใด เช่น หากบิดา มารดาเป็นผู้ค้ายาเสพติด ศาลอาจไม่ให้จำเลยกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นเพราะจะทำให้จำเลยซึมซับพฤติกรรมที่ไม่ดีของบิดา มารดา และควรให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองของจำเลยเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือไม่ หากจำเลยเป็นที่รักใคร่เอ็นดูของนายจ้าง นายจ้างอาจมีส่วนในการแก้ไขปรับปรุงตนของจำเลยได้ ส่วนสภาพบ้านและสิ่งแวดล้อมของจำเลยสามารถบ่งบอกถึงฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยได้

การศึกษาอบรมเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงระดับสติปัญญาซึ่งหมายถึงความโง่ ความฉลาดของจำเลย³⁶ รวมถึงการสะท้อนวุฒิภาวะและความสนใจของบุคคลนั้นๆ โดยศาลจะพิจารณาว่าจำเลยกำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่หรือไม่ หากกำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ จำเลยศึกษาในระดับการศึกษาใด ศึกษาทางสายสามัญหรือสายอาชีพ หากไม่ได้รับการศึกษาควรให้จำเลยได้รับการศึกษาหรือไม่ อย่างไร หรือหากจำเลยเคยศึกษาเล่าเรียนแต่ลาออกก่อนจบการศึกษา ควรให้จำเลยกลับเข้าไปศึกษาต่อหรือไม่ หรือหากจำเลยประกอบอาชีพ อาชีพนั้นจำเลยชอบหรือไม่อย่างไร เพื่อนำข้อมูลไปสู่การวางแผนและวิธีการที่ควรพิพากษาต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เด็กและเยาวชนบางคนมีสติปัญญาต่ำ วิธีการแก้ไขอาจยากกว่าเด็กและเยาวชนที่สติปัญญาดี หากเป็นคนมีสติปัญญาดีแต่เอาความฉลาดไปใช้ในทางที่ผิดก็ปรับเอาสติปัญญามาใช้ในทางที่ถูกต้องเพื่อเป็นคนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต

เพื่อนและบุคคลใกล้ชิด เพื่อพิจารณาว่าจำเลยนั้นคบหากับบุคคลใดบ้าง เพื่อนและบุคคลใกล้ชิดของจำเลยมีนิสัยและพฤติกรรมอย่างไร เช่น กำลังศึกษาเล่าเรียนหรือเสพยาเสพติดหรือไม่ ชอบเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืนหรือไม่ หากปล่อยให้จำเลยกลับเข้าไปสู่สังคม เพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิดของจำเลยจะชักจูงจำเลยไปสู่การกระทำความผิดหรือไม่

³⁶ สำนักกรรมการประชุม (วุฒิสภา), บันทึกการประชุมร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาชญากรรมและครอบครัว พ.ศ. 2494 ครั้งที่ 17/2494 (วันเสาร์ที่ 28 เมษายน 2494), หน้า 1245.

เรื่องประวัติการเกี่ยวข้องกับยาหรือสารเสพติด เพื่อพิจารณาว่าจำเลยเคยใช้ยาหรือสารเสพติดใดหรือไม่ ใช้ครั้งแรกเมื่ออายุเท่าใด จำเลยมีพฤติการณ์ติดสารเสพติดหรือไม่ ควรส่งจำเลยไปบำบัดสารเสพติดหรือไม่

สภาวะทางกายและจิตใจ เพื่อพิจารณาว่าจำเลยมีสภาพร่างกายและสภาวะจิตใจเป็นอย่างไร มีความบกพร่องทางร่างกายหรือไม่ เป็นผู้ที่มีจิตใจเป็นปกติเช่นปุถุชนหรือไม่ ขณะกระทำความผิดมีสติสัมปชัญญะรู้ผิดชอบชั่วดีหรือไม่ หากจำเลยมีความผิดปกติ เช่น จำเลยเป็นโรคประสาทควรได้รับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอย่างไร หรือหากจำเลยมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงอาจส่งจำเลยไปเข้าค่ายที่ส่งเสริมสมรรถภาพความแข็งแรงทางด้านร่างกาย

ปัญหาพฤติกรรม ในเรื่องนิสัยและความประพฤติเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ เนื่องจากลักษณะนิสัยและความประพฤติของบุคคลนั้นจะนำไปสู่การพิจารณาว่าจำเลยควรได้รับโอกาสกลับเข้าไปอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมหรือไม่ จำเลยแต่ละรายควรได้รับวิธีการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อจำเลยอย่างไร เช่น หากจำเลยติดยาเสพติด มีนิสัยชอบทำตามเพื่อน หากให้จำเลยกลับเข้าไปอยู่ในสังคม จำเลยจะไปเสพยาอีกหรือไม่ หรือหากจำเลยชอบรังแกสัตว์อาจส่งจำเลยไปเข้าค่ายอบรมจริยธรรม

เรื่องสาเหตุแห่งการกระทำความผิด ข้อเสนอสำหรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของคณะกรรมการนักวิชาชีพหรือคณะกรรมการสหวิชาชีพ ซึ่งเป็นการสรุปแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูของนักวิชาชีพทั้ง 4 ด้าน คือ 1. ด้านจิตวิทยา 2. ด้านสังคมสงเคราะห์ 3. ด้านการศึกษา 4. ด้านสาธารณสุขและความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับการลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ศาลใช้เพื่อพิจารณาว่าจำเลยนั้นกระทำความผิดมาจากสาเหตุใด เพื่อนำไปสู่การพิจารณาว่าจำเลยควรได้รับการแก้ไขตามที่ได้รับการเสนอความเห็นในรายงานนั้นหรือไม่ อย่างไร

ในส่วนการประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นที่ปรากฏในรายงานการสืบเสาะและพินิจอันแบ่งได้เป็น 3 ระดับคือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง ระดับสูง

หากเป็นกรณีระดับความเสี่ยงและความจำเป็นต่ำ ศาลต้องนำข้อมูลมาพิจารณาถึงมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีตามมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ก่อนเริ่มกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดี รวมถึงการนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาประกอบการให้ความเห็นชอบพิจารณาถึงความเหมาะสมของแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้วย หากเป็นกรณีความเสี่ยงต่ำและไม่เข้าเงื่อนไขในมาตรา 90 จึงมีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามปกติหากเด็กและเยาวชนให้การรับสารภาพและศาลพิจารณาตามคำฟ้องและรายงานการสืบเสาะและพินิจ ก่อนการพิพากษาคดีศาลต้องคำนึงถึงมาตรการแทนการพิพากษาคดีด้วย โดยศาลไม่ต้องมีคำพิพากษาว่าเด็กและเยาวชน

มีความผิดตามฟ้องหรือไม่ แต่ใช้วิธีการตามมาตรา 132 หากศาลพิจารณาเห็นว่าพฤติการณ์แห่งคดีไม่รุนแรง รวมถึงเด็กและเยาวชนเคยมีความประพฤติดีมาก่อน โดยในทางปฏิบัติศาลจะพิจารณาถึงพฤติการณ์ที่จำเป็นต้องเลื่อนคดี เพื่อให้จำเลยได้กระทำการที่เป็นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้กลับตนเป็นคนดีและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น จำเลยกำลังศึกษาเล่าเรียนและมีผลการเรียนดี มีครอบครัวที่ให้การสนับสนุนดูแลเอาใจใส่จำเลย ศาลอาจใช้มาตรการแทนการพิพากษาคดี

หากเป็นกรณีระดับความเสียหายและความจำเป็นปานกลาง ศาลต้องคำนึงถึงหลักการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษตามมาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยกรอบที่ศาลใช้พิจารณาคือ การกระทำนั้นเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก จำเลยอายุยังน้อย ความประพฤติของจำเลยไม่เสียหายมากนัก อยู่ในวิสัยที่แก้ไขปรับปรุงได้ จำเลยได้ชดเชยค่าเสียหายและผู้เสียหายไม่ติดใจเอาโทษ จำเลยอยู่ในระหว่างศึกษาเล่าเรียน ผู้ปกครองของจำเลยยังรักใคร่ห่วงใยและประสงค์จะรับจำเลยไปดูแลเองและผู้ปกครองมีแผนการดูแลจำเลยที่น่าเชื่อถือ จำเลยไม่ได้เป็นผู้จำหน่ายยาเสพติดเป็นอาชีพ หรือจำเลยเป็นคนพิการ เจ็บป่วยเรื้อรังหรือเป็นโรคติดต่อร้ายแรง

หากเป็นกรณีระดับความเสียหายและความจำเป็นสูง ศาลอาจส่งเด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมหรือพิพากษาลงโทษจำคุกแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งกรอบในการพิจารณาส่งฝึกอบรมคือ จำเลยมีความประพฤติเสียหายมาก ชอบเที่ยวเตร่ ติดเล่นเกม เล่นการพนัน คบเพื่อนที่มีความประพฤติไม่ดี ไม่ทำงานเป็นกิจจะลักษณะ ผู้ปกครองย่อหย่อนในการอบรมเลี้ยงดู ไม่เคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง ชอบนอนค้างคืนที่บ้านเพื่อน ไม่มีผู้ปกครองหรือเป็นเด็กเร่ร่อน สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการกระทำความผิดซ้ำ ส่วนกรณีลงโทษจำคุก สิ่งที่ศาลต้องพิจารณาคือ ลักษณะพฤติการณ์มีความเหี้ยมโหดหรือไม่ หรือมีคดีติดตัวมาหลายคดี เป็นผู้ที่กระทำความผิดซ้ำซาก ไม่เช็ดหลาบ วิธีการสำหรับเด็กไม่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลนั้น จำเลยมีความรู้สึกนึกคิดเช่นเดียวกับผู้ใหญ่แล้ว จำเลยถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำตามหมายขังของศาลระหว่างพิจารณาในคดีอื่นหรือถูกจำคุกอยู่ในคดีอื่น

สำหรับเรื่องการรับฟังข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษาแต่ละคน หากเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกฟ้อง ศาลสามารถรับฟังข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจได้โดยไม่ต้องมีพยานบุคคลมาสืบประกอบ แต่หากข้อมูลในรายงานสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชนเป็นผลร้ายต่อเด็กและเยาวชนและข้อเท็จจริงนั้นไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ศาลต้องแจ้งข้อเท็จจริงนั้นให้จำเลยทราบ เพื่อให้จำเลยมีโอกาสแถลงคัดค้านและนำพยานเข้าสืบหักล้างได้³⁷ เช่น ครอบครัวจำเลยเคยลักทรัพย์ จำเลยมีพฤติกรรมชอบหนีโรงเรียน กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นผลร้ายแก่จำเลย ศาลต้องแจ้งให้จำเลยทราบ เพื่อให้จำเลยมีสิทธิคัดค้านข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้วนำพยานเข้าสืบหักล้าง

³⁷ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 118

รายงานการสืบเสาะและพินิจของต่างประเทศนั้น ผู้เขียนได้ศึกษาข้อมูลของประเทศอังกฤษและประเทศแคนาดา เนื่องจากทั้ง 2 ประเทศนี้มีวิวัฒนาการในด้านการบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมาอย่างยาวนาน โดยประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ให้กำเนิดแนวคิด *parens patriae* ซึ่งประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลของแนวความคิดนี้ นอกจากนี้ประเทศอังกฤษได้บัญญัติกฎหมายที่ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1889³⁸ และประเทศแคนาดามีกฎหมายที่ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1908³⁹ หากพิจารณาเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 แล้วเป็นระยะเวลาก่อนประเทศไทยหลายทศวรรษ นอกจากนี้ยังได้ศึกษากฎหมายของรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย เนื่องด้วยรัฐวิกตอเรีย มีระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากที่สุดในประเทศออสเตรเลีย ซึ่งพิจารณาได้จากคำพิพากษาลงโทษจำคุกเด็กและเยาวชนที่มีอัตราต่ำที่สุดในประเทศออสเตรเลียในช่วงปี ค.ศ. 2008 ถึง ค.ศ. 2012 และการใช้กระบวนการเบี่ยงเบนคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมอย่างแพร่หลายทำให้อัตราการลงโทษจำคุกเด็กและเยาวชนต่ำ⁴⁰ อันแสดงถึงการให้ความสำคัญต่อเยาวชนที่ต้องหาหรือตกเป็นจำเลยในคดีอาญา อีกทั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนของประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียได้ใช้รายงานการสืบเสาะและพินิจในการพิจารณาคดีเช่นเดียวกับประเทศไทยจึงทำการศึกษาดังต่อไปนี้

3.2 รายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนของประเทศอังกฤษ

ประเทศในตะวันตกหลายประเทศให้ความสำคัญกับรายงานการสืบเสาะและพินิจโดยเฉพาะประเทศอังกฤษ ซึ่งมีผู้วิจัยได้เคยทำการศึกษถึงความมีอิทธิพลของรายงานการสืบเสาะและพินิจต่อการพิจารณาคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใหญ่ในคดีอาญา พบว่าการตัดสินคดีของศาลมีความสอดคล้องต่อคำแนะนำในรายงานการสืบเสาะและพินิจถึงร้อยละ 78⁴¹ ซึ่งระดับความสอดคล้องนี้แสดงถึงการให้ความสำคัญเชื่อถือข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจและการให้ความสำคัญแก่รายงานการสืบเสาะและพินิจในการพิจารณาคดี อันส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาารูปแบบรายงาน

³⁸ Allison Morris and Henri Giller, *Understanding Juvenile Justice*. (London: Croom Helm, 1987), p.103.

³⁹ Kratcoski, Peter C, *Juvenile justice administration*. (Boca Raton: CRC, 2012), p322.

⁴⁰ Australian Government, *Juvenile detention population in Australia 2012*[Online], 26 December 2013. Available from: <http://www.aihw.gov.au/WorkArea/DownloadAsset.aspx?id=60129542551>

⁴¹ Jennifer Thorpe and Kenneth Pease, "The relationship between recommendations made to the court and sentences passed," *British Journal of Criminology* Volume 16, (October 1976): 393.

การสืบเสาะและพินิจและกระบวนการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น⁴²

แม้ว่าผลการวิจัยดังกล่าวเป็นกรณีศึกษาในกลุ่มผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่าในกรณีคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใหญ่ ศาลค่อนข้างให้ความสำคัญแก่รายงานการสืบเสาะและพินิจมาก ฉะนั้นในกรณีคดีอาญาที่ผู้กระทำความผิดเป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งจุดมุ่งหมายของกฎหมายเด็กและเยาวชนประเทศอังกฤษคือการมุ่งให้ความสำคัญต่อการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด⁴³ อีกทั้งการลงโทษเด็กและเยาวชนยังต้องพิจารณาเด็กและเยาวชนแต่ละรายบุคคล ดังนั้นรายงานการสืบเสาะและพินิจย่อมมีความสำคัญต่อการพิจารณาคดีค่อนข้างมากเช่นกัน

กฎหมายของประเทศอังกฤษนี้ ในเบื้องต้นกล่าวถึงภาพรวมของศาลคดีเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นแผนกหนึ่งของศาลแขวง (Magistrates' Court) หรือ ศาลเคาน์ตี (County Court) ซึ่งจัดตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1933 (The Children and Young Person Act 1933) มีอำนาจในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา และการกระทำความผิดนั้นไม่ใช่ 5 กรณีดังต่อไปนี้คือ⁴⁴ 1. การฆ่าผู้อื่น 2. ความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืนที่มีโทษขั้นต่ำตามมาตรา 51A(1) แห่งพระราชบัญญัติอาวุธปืน ค.ศ. 1968 (Firearms Act 1968) 3. ความผิดตามมาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติอำนาจศาลอาญา ค.ศ. 2000 (Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000) 4. ความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา 224 แห่งพระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญา ค.ศ. 2003 (Criminal Justice Act 2003) 5. ความผิดที่มีผู้ต้องหากระทำความผิดร่วมกันเป็นผู้ใหญ่

ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจในการดำเนินคดีอาญากับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปีจนถึง 17 ปี ส่วนกรณีเด็กที่อายุต่ำกว่า 10 ปี กระทำความผิด เด็กที่อายุต่ำกว่า 10 ปีไม่ต้องรับผิดทางอาญา⁴⁵ ส่วนกรณีที่อายุ 10 ปีแต่ไม่เกิน 14 ปี กฎหมายได้ยกเว้นความรับผิดทางอาญาไว้ เด็กนั้นจึงไม่ได้รับรับการลงโทษทางอาญาตามกฎหมาย เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าเด็กเป็นผู้ที่มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดีแล้วสามารถแยกแยะในสิ่งที่ถูกต้องและสิ่งที่ผิดได้ เด็กนั้นอาจได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ส่วน

⁴² Paula Maurutto and Kelly Hannah-Moffat, "Understanding Risk in the Context of the Youth Criminal Justice Act," *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice* Volume 49, (October 2007): 468.

⁴³ Criminal Justice and Immigration Act 2008 Section 142A

⁴⁴ Peter Hungerford-Welch, *Criminal procedure and sentencing*, (London: Routledge-Cavendish, 2009), p.327.

⁴⁵ Children and Young Person Act 1933 Section 50

กรณีที่ยาวชนอายุเกินกว่า 14 ปีต้องรับผิดชอบทางอาญา⁴⁶ ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษใช้คำว่า เด็ก (Child) กับบุคคลที่อายุไม่เกิน 14 ปี และใช้คำว่า เยาวชน (Young Person) กับบุคคลที่อายุ 14 ปีแต่ไม่เกิน 17 ปี⁴⁷

ในเรื่ององค์คณะผู้พิพากษาในศาลคดีเด็กและเยาวชนของประเทศอังกฤษนั้นประกอบไปด้วยผู้พิพากษา (District Judge) 1 คน หรือผู้พิพากษาสมทบไม่เกิน 3 คน และผู้พิพากษาสมทบต้องประกอบไปด้วยผู้ชาย 1 คนและผู้หญิง 1 คน แต่กรณีที่เป็นผู้ชายหรือเป็นผู้หญิงทั้งหมดก็สามารถที่จะดำเนินการพิจารณาคดีต่อไปได้ หากพิจารณาเห็นว่าไม่สมควรที่จะเลื่อนการพิจารณาคดี⁴⁸ และไม่ใช้ระบบลูกขุนในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน⁴⁹

ทั้งนี้คำพิพากษาของศาลคดีเด็กและเยาวชนประเทศอังกฤษ เรียกว่า คำสั่ง (Order) ไม่เรียกว่า “คำพิพากษา” (Sentence) ซึ่งแตกต่างจากศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทย

หลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนของประเทศอังกฤษคือการไม่ให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำอีก โดยต้องพิจารณาถึงเรื่องสวัสดิภาพและความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชน รวมถึงต้องคำนึงถึงประวัติภูมิหลังของเด็กและเยาวชนแต่ละบุคคล ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับประเทศไทย ทั้งนี้ในประเทศอังกฤษมีกลุ่มสหวิชาชีพหรือ Youth Offending Team (YOT) เป็นผู้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ ซึ่งมีรูปแบบรายงานที่หลากหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบอาจมีรายละเอียดของข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยศาลจะนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ประกอบการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 หลักการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชน

กระบวนยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชนในประเทศอังกฤษนั้นมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำความผิด⁵⁰ แต่อย่างไรก็ตามหากเด็กและเยาวชนกระทำความผิดแล้วก็ต้องทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นมีความเข้าใจว่าการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและต้องป้องกันเด็กและเยาวชนเหล่านั้นไม่ให้กระทำความผิดซ้ำอีก ทั้งนี้ นอกจากวัตถุประสงค์ในการป้องกันเด็กและเยาวชนกระทำความผิดแล้ว หลักการพื้นฐานที่ยังต้อง

⁴⁶ Crofts Thomas, *The criminal responsibility of children and young persons : a comparison of English and German Law*, (Aldershot: Ashgate, 2002), p.38.

⁴⁷ Judicial College, *Youth Court Bench Book*[Online], 11 January 2014. Available from: <http://www.online-procedures.co.uk/wp-content/uploads/2013/04/Youth-Court-Bench-Book-updated-January-2013.pdf>

⁴⁸ The Youth Courts (Constitution of Committees and Right to Preside) Rules 2007 Rule 10

⁴⁹ Ministry of Justice, *Youth Court*[Online], 11 January 2014. Available from: <https://www.gov.uk/courts/youth-courts>

⁵⁰ Crime and Disorder Act 1998 Section 37

คำนึงถึงอีกคือเรื่องสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน โดยต้องนำเด็กและเยาวชนออกจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีและต้องให้การศึกษาและการฝึกอบรมที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน⁵¹ โดยพิจารณาพฤติการณ์ความผิดแล้วเลือกวิธีการที่ดีที่สุดสำหรับเด็กและเยาวชนบุคคลนั้น อันเป็นการสอดคล้องกับหลักการคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน และหลักการบำบัดฟื้นฟูผู้เด็กและเยาวชนโดยการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงการปกป้องสาธารณชนจากผู้กระทำความผิดและความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น รวมถึงให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนด้วย⁵² อันเป็นการแสดงถึงการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้จักรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเข้าใจว่าการกระทำนั้นไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมและไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

นอกจากวัตถุประสงค์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชนที่ศาลต้องคำนึงถึงแล้ว ศาลยังต้องพิจารณาถึงหลักทั่วไปในการพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนด้วย คือ⁵³

1. ศาลต้องพิจารณาถึงประวัติของเด็กและเยาวชน รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติ สภาพแวดล้อมของบ้านที่อยู่อาศัย โรงเรียน ประวัติการรักษาทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน⁵⁴
2. การลงโทษเด็กและเยาวชนนั้นต้องพิจารณาเด็กและเยาวชนแต่ละรายบุคคล
3. วิธีการลงโทษเด็กและเยาวชนนั้นต้องมีความแตกต่างจากวิธีการลงโทษของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ แม้ในกลุ่มเด็กและเยาวชนการลงโทษก็อาจใช้วิธีการที่มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับระดับช่วงอายุของผู้กระทำความผิดว่าเป็นเด็ก เป็นเยาวชนตอนต้นหรือเป็นเยาวชนตอนปลาย
4. การตัดสินคดีต้องใช้หลักความได้สัดส่วนกับความร้ายแรงแห่งการกระทำความผิดในคดีปัจจุบัน และไม่ลงโทษจำคุกอิสระของผู้กระทำความผิดเกินกว่าความร้ายแรงของความผิดเพียงเพื่อต้องการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ แต่ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญกับกรณีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรงแต่มีแนวโน้มในการกระทำความผิดซ้ำด้วย

⁵¹ Children and Young Persons Act 1933 Section 44

⁵² Criminal Justice and Immigration Act 2008 Section 142A

⁵³ Sentencing Guidelines Council, *Overarching Principles – Sentencing Youths*[Online], 5 January 2014. Available from: http://sentencingcouncil.judiciary.gov.uk/docs/web_overarching_principles_sentencing_youths.pdf

⁵⁴ Criminal Procedure Rules 2005 rule 44.1

5. ในกรณีที่ศาลใช้ดุลพินิจเพิ่มโทษกรณีที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำ ศาลไม่จำเป็นต้องพิพากษาลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำในคดีปัจจุบันหนักกว่าคำพิพากษาในคดีก่อนเพียงเพราะเด็กและเยาวชนนั้นเคยกระทำความผิดมาแล้ว

เมื่อศาลคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชน และหลักทั่วไปในการพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนแล้ว ศาลยังต้องใช้แนวทางการตัดสินคดีในเรื่องต่อไปนี้อย่าง

1. ศาลต้องประเมินความผิดของผู้กระทำความผิดและสาเหตุของความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาเรื่องการเพิ่มโทษและการลดโทษที่เกี่ยวข้องกับความผิด

ในการตัดสินความผิดเรื่องหลักการเพิ่มโทษต้องพิจารณาจากระดับความร้ายแรงของความผิดอันแบ่งได้เป็น 4 ระดับคือ (1) เจตนา (intention) (2) ความประมาท (recklessness) (3) ความรับรู้ (knowledge) และ (4) ความละเลยเพิกเฉย (negligence) ส่วนเรื่องหลักการพิจารณาลดโทษนั้น พิจารณาจากวุฒิภาวะของผู้กระทำความผิด แต่ในบางคดีศาลอาจพิจารณาถึงข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้กระทำความผิด โดยข้อมูลนั้นมาจากฝ่ายที่ปรึกษากฎหมายและรายงานการสืบเสาะและพินิจ ทั้งนี้ในการพิพากษาคดีหากมีการจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดต้องไม่เกินกว่าความร้ายแรงของความผิด

2. องค์ประกอบในการกำหนดโทษของเด็กและเยาวชนมีดังนี้

- (1) อายุของผู้กระทำความผิด (อายุจริงและอายุทางอาญ)
- (2) ความร้ายแรงของการกระทำความผิด
- (3) แนวโน้มในการกระทำความผิดซ้ำ และระดับความเสียหายที่อาจเกิดจากการกระทำความผิดซ้ำ
- (4) การพิจารณาถึงสุขภาพจิตและความสามารถของเด็กและเยาวชน ความบกพร่องทางการเรียนรู้ ปัญหาในการพูดและภาษา หรือความผิดปกติอื่นๆ

3.2.2 หลักเกณฑ์ วิธีการจัดทำและรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ

ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษในเรื่องรายงานการสืบเสาะและพินิจได้ให้ความหมายไว้ว่า⁵⁵ หมายถึง รายงานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ศาลสามารถกำหนดวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในการจัดการกับผู้กระทำความผิด ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลในประเด็นต่างๆ ที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นรายงานการสืบเสาะและพินิจนี้จึงเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับศาล เพราะเป็นส่วนช่วยให้ศาลสามารถกำหนดวิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้

⁵⁵ Criminal Justice Act 2003 Section 158

3.2.2.1 หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ

รายงานการสืบเสาะและพินิจจัดทำโดย Youth Offending Team (YOT)⁵⁶ ซึ่งเป็นกลุ่มสหวิชาชีพ ประกอบด้วยตัวแทนเจ้าพนักงานจากสำนักงานคุมประพฤติท้องถิ่น นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ บุคคลที่เสนอชื่อโดยหน่วยงานบริการสาธารณสุขปฐมภูมิ (Primary Care Trust) หรือสำนักงานสุขภาพท้องถิ่น (Local Health Board) ซึ่งรับผิดชอบภายในพื้นที่ของทางการท้องถิ่น และบุคคลที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษา ซึ่งเสนอชื่อโดยหน่วยงานดูแลเด็ก (Children's Services) ที่แต่งตั้งโดยทางการท้องถิ่น

การจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเริ่มต้นจากเจ้าพนักงานศาลจัดทำคำขอรายงานสืบเสาะและพินิจในแบบฟอร์มที่กำหนดโดยกรอกข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เช่น เบอร์โทรศัพท์ของเด็กและเยาวชน โดยศาลอาจประเมินความร้ายแรงของคดีเบื้องต้น แต่ไม่เป็นการผูกพันศาลที่ต้องตัดสินตามผลการประเมินความร้ายแรงของคดีเบื้องต้นที่ศาลได้ให้ความเห็นไว้ ทั้งนี้การประเมินความร้ายแรงของคดีเบื้องต้นศาลต้องไม่แสดงความเห็นว่าการกระทำ ความผิดนั้น “มีความร้ายแรงเพียงพอสำหรับการลงโทษทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์” หรือ “มีความร้ายแรงมากไม่สามารถลงโทษปรับหรือลงโทษทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์เพียงอย่างเดียวได้” จนกว่าศาลจะได้รับและพิจารณารายงานการสืบเสาะและพินิจ⁵⁷ พร้อมทั้งให้เหตุผลที่ต้องการได้รับรายงานการสืบเสาะและพินิจซึ่งการให้เหตุผลอาจกระทำโดยวิธีการทางลายลักษณ์อักษรหรือโดยทางวาจา จากนั้นเจ้าหน้าที่ศาลต้องอธิบายแก่เด็กและเยาวชน บิดา มารดาหรือผู้ปกครองถึงเรื่องรายงานการสืบเสาะและพินิจว่าคืออะไร และเมื่อ Youth Offending Team (YOT) ได้รับมอบหมายงานก็จะทำการติดต่อและนัดหมายกับเด็กและเยาวชน บิดา มารดาหรือผู้ปกครองเพื่อมาให้ข้อมูล⁵⁸

เมื่อเด็กและเยาวชน บิดา มารดาหรือผู้ปกครองมาตามกำหนดการนัดหมาย Youth Offending Team (YOT) จะเป็นผู้สัมภาษณ์บุคคลดังกล่าว โดยต้องสัมภาษณ์อย่างน้อยจำนวน 1 ครั้ง และใช้แบบประเมินที่เรียกว่า Asset⁵⁹ ซึ่งแบบประเมินดังกล่าวนี้เป็นเครื่องมือสำหรับประเมินผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนทุกคน เพื่อพิจารณาความผิดของเด็กและเยาวชนและระบุปัจจัยหรือพฤติกรรมต่างๆซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่นำไปสู่พฤติกรรมกระทำผิด เช่น การขาดการศึกษา ปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งอาจทำให้ทราบข้อมูลเรื่องแนวโน้มในการกระทำ

⁵⁶ Crime and Disorder Act 1998 Section 39

⁵⁷ Criminal Justice Act 2003 Section 156 (3)

⁵⁸ Kent County Council, Pre-Sentence Reports Practice Guidance[Online], 5 January 2014. Available from: www.cpdyouthcommunity.cpdonline.org.uk

⁵⁹ Youth Justice Board, National Standards for Youth Justice Services[Online], 7 January 2014. Available from: <http://www.justice.gov.uk/downloads/youth-justice/yjb-toolkits/victims/national-standards-youth-justice-services.pdf>

ความผิดซ้ำ ข้อมูลประเภทการกระทำ ความผิด อายุที่เคยถูกตัดสินว่ากระทำความผิดครั้งแรก จำนวนครั้งที่ถูกตัดสินว่าเคยกระทำความผิด ข้อมูลด้านครอบครัว ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ชีวิตความเป็นอยู่ วิถีชีวิต การศึกษา เพื่อนบ้าน สารเสพติดที่เคยใช้ สุขภาพ ทักษะติดต่อการกระทำ ความผิด แรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงตนเอง หากผลการประเมินในรูปแบบประเมิน Asset ระบุว่ามีความเสี่ยงในการกระทำอันตรายร้ายแรงต่อตนเองหรือต่อบุคคลอื่น จะมีการประเมินความเสี่ยงเรื่องการเป็นอันตรายร้ายแรงต่อบุคคลอื่น (Risk of Serious Harm Assessment) ในลำดับต่อไป

นอกจากนี้ Youth Offending Team (YOT) ต้องสอบถามข้อมูลจากผู้เสียหาย ในคดีนั้นในเรื่องการชดใช้ความเสียหายหรือเรื่องการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และสอบถามข้อมูลจากที่ปรึกษากฎหมาย โรงเรียนหรือสถานศึกษาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด แล้วนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์ ข้อมูลการประเมินต่างๆที่เคยมีอยู่ รายงานของศาล คำสั่งลงโทษในคดีก่อน รวมถึงข้อมูลจากหน่วยงานอื่น เช่น หน่วยงานบริการสังคม บ้านที่พักอาศัย การลงพื้นที่เยี่ยมบ้านที่พักอาศัยสถานที่จริง ผลจากการกระทำความผิด เช่น ผลกระทบต่อผู้เสียหาย มาประเมินถึงวิธีการที่จะปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนเหล่านั้น รวมถึงวิเคราะห์หาข้อบกพร่องของข้อมูลที่ได้มาแล้วนำไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเสนอต่อศาล เพื่อให้ศาลสามารถกำหนดแนวทางที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนและหาแนวทางป้องกันเพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

3.2.2.2 รูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ

สำหรับประเทศอังกฤษมีรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ซึ่งแต่ละประเภทใช้ในกรณีที่แตกต่างกันและใช้ระยะเวลาในการจัดทำที่แตกต่างกัน กล่าวคือ⁶⁰

1. รายงานที่จัดทำในวันพิพากษาคดี (Stand down or Day of sentence report) เป็นรายงานที่จัดทำขึ้นในวันที่พิจารณาคดี โดยรายงานดังกล่าวใช้ในกรณีที่ช่วยสรุปคดีให้รวดเร็วและในกรณีที่มีข้อมูลแบบประเมิน Asset แล้ว รายงานรูปแบบนี้ใช้ในการพิพากษาคดีลงโทษผู้กระทำความผิดให้ทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ทุกประเภทหรือกรณีปล่อยตัว หรือคำสั่งแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน แต่ไม่ใช้ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีความเสี่ยงที่จะถูกลงโทษจำคุกหรือกักขังหรือคดีที่มีความซับซ้อนและต้องมีการประเมินเด็กและเยาวชนในเชิงลึก รายงานนี้อาจทำด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้

รูปแบบรายงานประเภทนี้ประกอบด้วย หน้าปก แหล่งที่มาของข้อมูล การวิเคราะห์การกระทำความผิด ผลกระทบของการกระทำความผิดต่อผู้เสียหาย การประเมินความ

⁶⁰ Youth Justice Board, *Making it count in court*[Online], 11 January 2014. Available from: <http://www.yjb.gov.uk/publications/Resources/Downloads/Making%20it%20count%20in%20court.pdf>

ต้องการในการได้รับการช่วยเหลือจากบิดามารดา การประเมินความเสี่ยงของชุมชน แนวโน้มที่จะกระทำความผิดซ้ำ ความเสี่ยงที่จะทำอันตรายต่อบุคคลอื่น แล้วสรุปพร้อมทั้งนำเสนอแนวทางการตัดสินใจคดีสำหรับเด็กและเยาวชนต่อศาล

2. รายงานโทษเฉพาะ (Specific sentence report) เป็นรายงานรูปแบบย่อที่สรุปข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินเด็กและเยาวชน ศาลใช้รายงานรูปแบบนี้เมื่อพิจารณาว่าเด็กและเยาวชนนั้นควรได้รับการลงโทษให้ทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ หรือคำสั่งให้ชดใช้ความเสียหาย เช่น การกำหนดให้จ่ายเงินค่าปรับ หรือคำสั่งแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนแบบมีเงื่อนไขหรือไม่มีเงื่อนไข เช่น การให้เข้าร่วมกิจกรรมที่กำหนด รายงานรูปแบบนี้ไม่ใช้ในกรณีที่จะลงโทษจำคุกหรือกักขังเด็กและเยาวชน ข้อมูลของรายงานนี้มาจากข้อมูลแบบประเมิน Asset รายงานนี้ต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อาจนำเสนอต่อศาลด้วยวาจา หากมีข้อมูลของแบบประเมิน Asset แล้ว

รูปแบบรายงานประเภทนี้มีประเด็นต่างๆเหมือนรายงานที่จัดทำในวันพิพากษาคดี (Stand down or Day of sentence report) หากเป็นกรณีคำสั่งให้มีการชดใช้ความเสียหายแก่บุคคลหรือสังคม รูปแบบรายงานจะต้องมีข้อมูลของประเภทงานที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน ความเห็นของผู้เสียหายที่ต้องการเสนอให้ศาลมีคำสั่ง⁶¹

3. รายงานการสืบเสาะและพินิจ (Pre-sentence report) เป็นรูปแบบรายงานที่มีข้อมูลรายละเอียด เพื่อให้ศาลสามารถประเมินเรื่องความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดซ้ำและความร้ายแรงของการกระทำความผิดได้ ศาลใช้รายงานรูปแบบนี้เมื่อมีการพิจารณาลงโทษจำคุกขังเด็กและเยาวชน หรือเมื่อต้องการรายละเอียดของข้อมูลต่างๆมากขึ้น หรือมีการประเมินเฉพาะทางเพื่อช่วยในการตัดสินใจคดี รายงานประเภทนี้นำเสนอต่อศาลด้วยรูปแบบลายลักษณ์⁶² ซึ่งต้องจัดทำภายในระยะเวลา 15 วัน แต่ในกรณีของผู้กระทำความผิดซ้ำต้องจัดทำภายในระยะเวลา 10 วัน

รูปแบบเนื้อหาในรายงานการสืบเสาะและพินิจประเภทนี้ประกอบด้วยข้อมูลต่างๆดังต่อไปนี้⁶³

1. หน้าปก ประกอบด้วยข้อมูลดังนี้
  - ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ คือ ชื่อ วันเดือนปีเกิด อายุในวันที่

พิจารณาคดี และที่อยู่ของเด็กและเยาวชน

⁶¹ Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000 Section 73(5)

⁶² Criminal Justice and Immigration Act 2008 section 12 (1B)

⁶³ Youth Justice Board for England and Wales, Case Management Guidance Reports for the courts and youth offender panels[Online], 30 October 2013. Available from: <http://www.justice.gov.uk/downloads/youth-justice/improving-practice/CaseManagementGuidanceSection5Reportsforcourtsandyouthoffenderpanels.pdf>

- ข้อมูลการกระทำความผิด คือ ฐานความผิดและวันที่กระทำความผิด
  - ข้อมูลของศาล คือ ชื่อศาล
  - ข้อมูลกรอบเวลา คือ วันที่ขอรายงานการสืบเสาะและพินิจ และวันที่รายงานการสืบเสาะและพินิจเสร็จสมบูรณ์
  - ข้อมูล Youth Offending Team (YOT) คือ ชื่อ ที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ของเจ้าหน้าที่ Youth Offending Team (YOT)
  - ข้อมูลผู้เขียน คือ ชื่อผู้เขียนรายงานการสืบเสาะและพินิจ ตำแหน่งรายละเอียดในการติดต่อ (หากต่างจากข้อมูล Youth Offending Team (YOT) ข้างต้น)
  - ถ้อยคำว่า "เอกสารฉบับนี้เป็นรายงานการสืบเสาะและพินิจตามที่นิยามในมาตรา 158 แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ค.ศ. 2003 (Criminal Justice Act 2003) และได้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานแห่งชาติ (National Standards) สำหรับเด็กและเยาวชนและแนวทางที่เกี่ยวข้อง"
  - ถ้อยคำว่า "หากมีข้อกำหนดจะปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ระบุในมาตรฐานแห่งชาติ (National Standards) และอาจเพิ่มหรือลดข้อกำหนดหลังจากการตรวจสอบของคณะกรรมการกระบวนยุติธรรมเด็กและเยาวชน (Youth Justice Board)"
2. ที่มาของข้อมูล ส่วนนี้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ และระบุถึงประเด็นดังต่อไปนี้
- จำนวนครั้งและสถานที่ในการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนและผู้ร่วมสัมภาษณ์
  - ผู้ทำรายงานการสืบเสาะและพินิจรู้จักเด็กและเยาวชนหรือไม่ หากรู้จักเด็กและเยาวชนเป็นการรู้จักในบริบทใด
  - ข้อความที่กล่าวว่าแบบประเมิน Asset เสร็จสมบูรณ์แล้ว
  - มีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญใดๆ หรือไม่
  - จำนวนครั้งและสถานที่ในการสัมภาษณ์บิดา มารดาหรือผู้ปกครอง หากมีความเกี่ยวข้อง
  - รายละเอียดผู้ประกอบการวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องหรือให้คำปรึกษารวมถึงผู้ร่วมงาน และหรือผู้จัดการที่ได้ให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษา
  - รายละเอียดการประเมิน รายงาน หรือบันทึกคดีอื่นใดที่ทำการตรวจสอบและคำให้การของผู้เสียหาย
  - แหล่งข้อมูลอื่นๆที่ยังไม่ได้รับการติดต่อพร้อมด้วยเหตุผล

- ผู้จัดทำได้ปรึกษากับเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนเข้าใจในรายงานการสืบเสาะและพินิจแล้วหรือไม่

3. การวิเคราะห์ความผิด รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย ข้อมูลในส่วนนี้มาจากแบบประเมิน Asset เป็นข้อมูลการวิเคราะห์ความผิดที่กล่าวถึงเรื่องการกระทำและเจตนา ผลลัพธ์และผลสืบเนื่อง เหตุผลในการกระทำ แรงจูงใจ และรูปแบบพฤติกรรมที่กระทำ ความผิด ดังนี้

- รายละเอียดข้อมูลของการกระทำความผิด คือ การสรุปข้อเท็จจริงของความผิดตามที่ศาลพิพากษาว่าเด็กและเยาวชนผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด ความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการกระทำความผิดนั้น ประวัติการกระทำความผิด และในกรณีที่เด็กและเยาวชนถูกตัดสินเป็นผู้กระทำความผิด ภายหลังการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนยังคงให้การปฏิเสธต้องระบุข้อมูลดังกล่าวไว้ในส่วนนี้ด้วย

- การสรุปและวิเคราะห์บริบทที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่เกิดขึ้นทั้งทางพฤติการณ์ส่วนบุคคลและทางสังคม โดยวิเคราะห์ว่าเพราะเหตุใดเด็กและเยาวชนจึงกระทำ ความผิดในลักษณะเหตุการณ์และเวลาเช่นนี้

- รูปแบบการกระทำความผิด โดยพิจารณาว่าการกระทำความผิดใน ครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมเด็กและเยาวชนหรือไม่ และวิเคราะห์รูปแบบการกระทำ ความผิด พฤติกรรมนั้น

- ความร้ายแรงของการกระทำความผิด เป็นการสรุปข้อเท็จจริงที่มีผลกระทบต่อความร้ายแรงของความผิดนั้น รวมถึงพิจารณาการกระทำความผิดนั้นอยู่ในระหว่าง สัญญาปล่อยชั่วคราวหรือไม่

- การคิดไตร่ตรองล่วงหน้า เป็นการวิเคราะห์ระดับของการวางแผน และการคิดไตร่ตรองล่วงหน้าในการกระทำความผิด การคาดการณ์ถึงผลที่จะเกิดขึ้น

- แรงจูงใจ วิเคราะห์ถึงแรงจูงใจและเหตุผลที่เด็กและเยาวชนอธิบาย ถึงการกระทำความผิดของตน รวมถึงวิเคราะห์ระดับวุฒิภาวะและระดับความเข้าใจในเรื่องของ แรงจูงใจของเด็กและเยาวชน

- อิทธิพลที่มีผลต่อการกระทำความผิด สรุปและวิเคราะห์ปัจจัยที่ ก่อให้เกิดการกระทำความผิด เช่น เรื่องสารเสพติด เพื่อน ความหวาดกลัว ปัญหาทางสุขภาพจิต ความสามารถด้านการเรียนรู้ ปัญหาการพูด ภาษา การสื่อสาร

- ผู้เสียหาย ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายและการตอบสนองของ เด็กและเยาวชนต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมถึงระดับความรู้สึกสำนึกผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น

4. การประเมินเด็กและเยาวชน ซึ่งข้อมูลการประเมินนี้อาจมาจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ เช่น การประเมินสุขภาพจิตหรือสุขภาพกาย หรือข้อมูลจากแบบประเมิน Asset ดังนี้

- วิเคราะห์รูปแบบการกระทำความผิดและการตอบสนองของเด็กและเยาวชนต่อคำพิพากษาในคดีก่อน
- ปัจจัยในแบบประเมิน Asset วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมกระทำความผิด หรือแนวโน้มของการกระทำความผิดซ้ำ
- ประเมินข้อมูลของเด็กและเยาวชนในด้านสังคม สภาพแวดล้อมทางครอบครัว วัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิด
- ประเมินข้อมูลของเด็กและเยาวชนในด้านการศึกษา การฝึกอบรม อาชีพ กิจกรรมยามว่าง การวางแผนของเด็กและเยาวชนสำหรับอนาคต
- วิเคราะห์ลักษณะเด่นของเด็กและเยาวชน
- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง วิเคราะห์ศักยภาพ ความรับผิดชอบของบิดามารดา หรือผู้ปกครองเพื่อเป็นข้อมูลแก่ศาลในการพิจารณาเรื่องกำหนดเงื่อนไขสำหรับบิดามารดา หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน
- ความสามารถในการจ่ายค่าปรับหรือค่าสินไหมทดแทนของเด็กและเยาวชน หรือบิดามารดา หรือผู้ปกครองเด็กและเยาวชน
- การพิจารณาถึงสวัสดิภาพและความจำเป็นทางสุขภาพ รวมถึงด้านสุขภาพจิต ปัญหาการเรียนรู้ ความบกพร่องทางการเรียนรู้ ปัญหาการพูด ภาษา หรือการสื่อสารที่ช่วยให้ศาลพิจารณาในเรื่องสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน
- ความเสี่ยงด้านอันตรายต่อเด็กและเยาวชน ในประเด็นการทำร้ายตนเอง การคิดฆ่าตัวตาย หรือการถูกกลั่นแกล้ง การถูกทำร้ายจากบุคคลอื่น หากมีความเป็นไปได้ที่จะมีการลงโทษจำคุกก็กักขังต้องมีการกล่าวถึงความเสี่ยงอันตรายที่เด็กและเยาวชนอาจพบในการถูกจำคุกก็กักขัง

5. การประเมินความเสี่ยงต่อชุมชน แนวโน้มในการกระทำความผิดซ้ำ และความเสี่ยงต่ออันตรายร้ายแรง ดังนี้

- แนวโน้มในการกระทำความผิดซ้ำ โดยระดับของแนวโน้มในการกระทำความผิดซ้ำ
- ความเสี่ยงในการเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น โดยระดับความเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นและแผนที่จะใช้เพื่อจัดการกับความเสี่ยงนั้น

- ความผิดที่เด็กและเยาวชนอื่นกระทำต่อเด็กและเยาวชนในคดีนี้
- 6. ความผิดทางเพศ เป็นการประเมินความผิดทางเพศโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนของหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นนั้น
- 7. บทสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับการกำหนดโทษ การเสนอแนะนั้นจะพิจารณาจากปัจจัยต่อไปนี้
  - การประเมินความร้ายแรงเบื้องต้นในคดีของศาล
  - การวิเคราะห์ความผิด
  - การประเมินของเด็กและเยาวชน
  - การประเมินความเสี่ยงต่อชุมชน แนวโน้มในการกระทำผิดซ้ำและความเสี่ยงในการเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น
  - แนวทางที่นำเสนอต่อศาล ต้องคำนึงถึงอายุ วุฒิภาวะ ปัจจัยแวดล้อมต่างๆ รวมทั้งเสนอมาตรการที่จะนำมาใช้พร้อมทั้งระยะเวลา วันที่ จำนวนชั่วโมง ผู้รับผิดชอบ

3.2.3 การนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

กระบวนการพิจารณาคดีของศาลในครั้งแรกเมื่อจำเลยมาศาล ศาลต้องอธิบายข้อกล่าวหาและวิธีพิจารณาคดีของศาลให้แก่จำเลยทราบ⁶⁴ พร้อมทั้งถามจำเลยว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพหรือไม่⁶⁵ หากจำเลยให้การรับสารภาพ ศาลจะตัดสินคดีและมีคำสั่งภายในวันที่จำเลยรับสารภาพ โดยศาลอาจใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจำเลยจากรายงานการสืบเสาะและพินิจที่เสนอต่อศาลในคดีก่อน หรือรายงานที่เสนอต่อศาลด้วยวาจาหรือรายงานในรูปแบบที่จัดทำในวันพิพากษาคดี หากจำเลยให้การปฏิเสธ ศาลจะทำการสืบพยาน เมื่อกระบวนการสืบพยานเสร็จสิ้น ศาลจะพิจารณาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ หากจำเลยถูกตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิด ศาลอาจมีคำสั่งให้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเพื่อมีคำสั่งสำหรับจำเลยต่อไป⁶⁶

ฉะนั้นในการพิจารณาคำสั่งสำหรับคดีเด็กและเยาวชนศาลอาจนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ประกอบในการพิจารณาคดี โดยรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศอังกฤษนั้นเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลเมื่อศาลวินิจฉัยแล้วว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด⁶⁷ ศาลจึงรับทราบข้อมูลในรายงานนั้นในช่วงเวลาก่อนการมีคำสั่ง ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการยุติธรรม

⁶⁴ Criminal Procedure Rules 2005 rule 38.4

⁶⁵ Criminal Procedure Rules 2005 rule 38.4

⁶⁶ Judicial College, Youth Court Bench Book[Online], 11 January 2014. Available from: <http://www.online-procedures.co.uk/wp-content/uploads/2013/04/Youth-Court-Bench-Book-updated-January-2013.pdf>

⁶⁷ Kenneth W Pain, Minors : the law and practice, the juvenile courts - the offences - the role of the local authorities, (London : Fourmat, 1987), p.39.

ของประเทศอังกฤษมีแนวคิดที่ศาลไม่ต้องการให้มีการสืบเสาะเรื่องประวัติส่วนตัวเมื่อบุคคลนั้นยังไม่มีความผิด เพราะหากศาลทราบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนอาจทำให้เกิดความอคติต่อการพิจารณาคดีได้⁶⁸ อย่างไรก็ตามเมื่อศาลรับทราบข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจแล้ว หากข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจเป็นผลร้ายต่อจำเลย ศาลสามารถรับฟังข้อมูลนั้นได้โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของเด็กและเยาวชน แต่ต้องให้โอกาสแก่ทุกฝ่ายในการโต้แย้งพยานหลักฐานนั้น ซึ่งคล้ายคลึงกับประเทศไทย

ในการพิพากษาคดีเด็กและเยาวชน ศาลสามารถมีคำสั่งในแนวทางต่างๆได้ดังนี้⁶⁹

1. Referral Orders เป็นคำสั่งให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมประชุมปรึกษากับ Youth Offender Panel เพื่อกำหนดแผนการต่างๆให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตาม ใช้ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดครั้งแรก หรือในบางกรณีแม้ไม่ใช่การกระทำความผิดครั้งแรกแต่ศาลไม่มีคำสั่ง Referral Orders ในคดีก่อนก็สามารถมีคำสั่งในคดีนี้ได้ และต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดยอมรับว่ากระทำความผิด⁷⁰ โดยศาลสามารถกำหนดระยะเวลาสำหรับคำสั่งนี้ได้ระหว่าง 3 เดือนถึง 12 เดือน ซึ่งพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำความผิด⁷¹

2. Financial Orders ศาลสามารถมีคำสั่งลงโทษปรับได้กับทุกฐานความผิด ซึ่งจำนวนค่าปรับนั้นขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของความผิดในคดี หากผู้กระทำความผิดอายุระหว่าง 10 ปีถึง 15 ปี ศาลต้องสั่งให้บิดา มารดาหรือผู้ปกครองเป็นผู้จ่ายค่าปรับ แต่หากผู้กระทำความผิดมีอายุตั้งแต่ 16 ปีศาลอาจใช้ดุลพินิจสั่งให้ผู้กระทำความผิด หรือบิดา มารดาหรือผู้ปกครองเป็นผู้จ่ายค่าปรับ บางกรณีศาลอาจมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหาย หรืออาจมีคำสั่งให้ชดใช้ค่าเสียหายและลงโทษปรับทั้ง 2 กรณี

3. Youth Rehabilitation Orders เป็นคำสั่งฟื้นฟูแก้ไขเด็กและเยาวชน เช่น การให้เข้าร่วมกิจกรรม การให้อยู่ในบริเวณเคหสถานในเวลาที่กำหนด การห้ามเข้าสถานที่ที่กำหนด การบำบัดสารเสพติด การให้ทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้คำสั่ง Youth Rehabilitation Orders มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการลดการกระทำความผิดซ้ำ ปกป้องสังคมและชดใช้ความเสียหายที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำต่อบุคคลอื่นหรือสังคม คำสั่ง Youth Rehabilitation Orders นี้ใช้กับความผิดที่ไม่ร้ายแรงถึงกรณีมีคำสั่งลงโทษจำคุก ส่วนระยะเวลาที่

⁶⁸ พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา, คำอธิบายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน, (กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์, 2531), หน้า 26.

⁶⁹ Sentencing Guidelines Council, Overarching Principles – Sentencing Youths[Online], 5 January 2014. Available from: http://sentencingcouncil.judiciary.gov.uk/docs/web_overarching_principles_sentencing_youths.pdf

⁷⁰ Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000 Section 17

⁷¹ Youth Justice Board for England and Wales, Referral Order[Online], 5 January 2014. Available from: <http://www.justice.gov.uk/youth-justice/courts-and-orders/disposals/referral-order>

กำหนดสำหรับคำสั่งนี้ศาลต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการทั้งความร้ายแรงของการกระทำความผิดว่าอยู่ในขั้นมีความร้ายแรงน้อย ปานกลางหรือมีความร้ายแรงมาก ความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำ ความสามารถของเด็กและเยาวชนที่จะปฏิบัติตามคำสั่งและประสิทธิภาพของหน่วยงานในท้องถิ่นที่สามารถจัดหางานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์ให้แก่ผู้กระทำความผิดได้ แต่ทั้งนี้ต้องมีระยะเวลาทั้งสิ้นไม่เกิน 3 ปี

สำหรับการมีคำสั่งในข้อ 1 - 3 ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้นว่ากฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ศาลต้องนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีด้วย แต่ศาลอาจพิจารณารายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งลงโทษได้ โดยพิจารณาว่าข้อกำหนดใดเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้กระทำความผิด ระยะเวลาเท่าใดที่จะทำให้ข้อกำหนดนั้นสัมฤทธิ์ผล ข้อจำกัดที่ศาลกำหนดอันเป็นการจำกัดเสรีภาพได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดหรือไม่

4. Custodial Sentences คือการมีคำสั่งจำคุก ซึ่งคำสั่งนี้ศาลจะใช้เป็นมาตรการสุดท้ายและใช้สำหรับการกระทำความผิดที่ร้ายแรง ไม่สามารถลงโทษด้วยวิธีการอื่นได้ โดยระยะเวลาขั้นต่ำในการลงโทษจำคุกนั้นคือ 4 เดือนแต่ไม่เกิน 24 เดือน แต่ทั้งนี้จะไม่ใช้กับเด็กที่อายุต่ำกว่า 11 ปี ส่วนกรณีอายุ 12 - 14 ปีต้องเป็นกรณีที่กระทำความผิดซ้ำ การมีคำสั่งจำคุกศาลต้องคำนึงถึงอายุและวุฒิภาวะของผู้กระทำความผิดด้วย

กรณีการมีคำสั่งจำคุกกฎหมายกำหนดให้ศาลต้องได้รับรายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนตัดสินลงโทษจำคุก เพื่อให้ศาลพิจารณาถึงผลของการกระทำความผิดนั้นมีความร้ายแรงหรือไม่ และมีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายร้ายแรงขึ้นในอนาคตหรือไม่ โดยต้องคำนึงถึงการปกป้องสาธารณชนจากอันตรายร้ายแรงนั้นด้วย

ดังนั้นการมีคำสั่งแก่เด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยในคดีอาญาตามกฎหมายของประเทศอังกฤษไม่ได้บัญญัติให้ศาลต้องได้รับรายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนมีคำสั่งในทุกกรณี ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่ศาลจะลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ต่อเมื่อได้รับทราบรายงานการสืบเสาะและพินิจ แต่แม้ว่าการมีคำสั่งในคดีนั้นกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ศาลต้องได้รับรายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนมีคำสั่ง ศาลคดีเด็กและเยาวชนของประเทศอังกฤษก็สามารถสั่งให้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการมีคำสั่งสำหรับเด็กและเยาวชนได้ไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

3.3 รายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดา

ประเทศแคนาดานั้นมีรูปแบบการปกครองแบบสหพันธรัฐอันประกอบด้วย 10 รัฐ (Provinces) และ 3 เขตการปกครองพิเศษ (Territories) โดยรัฐธรรมนูญของประเทศแคนาดา กำหนดให้รัฐบาลกลางมีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องกฎหมายอาญา ซึ่งรวมถึงการออกกฎหมาย

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ขณะที่รัฐและเขตการปกครองพิเศษต่างๆมีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องการจัดการกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐและเขตการปกครองพิเศษของตน⁷² ดังนั้นกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดาจึงใช้กฎหมายฉบับเดียวกันทั่วทั้งประเทศ คือ พระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) ซึ่งเป็นการวางแนวทางการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด และให้คำนิยามการกระทำที่ผิดกฎหมายและวางเงื่อนไขสำหรับการตัดสินความผิด ส่วนรัฐและเขตการปกครองพิเศษต่างๆมีหน้าที่จัดกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชน เช่น งานราชทัณฑ์ ระบบงานคุมประพฤติ หน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งโครงการต่างๆสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด⁷³

พระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) บัญญัติขึ้นเพื่อบังคับใช้กับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์⁷⁴ รวมถึงกรณีที่ได้กระทำความผิดในวันที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นหลังจากบุคคลนั้นมีอายุครบ 18 ปีต้องได้รับการลงโทษตามพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) ด้วย⁷⁵ ในเรื่องการกระทำความผิดต่อบัญญัติแห่งกฎหมาย อาจเป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศแคนาดา (Criminal Code of Canada) หรือพระราชบัญญัติควบคุมยาและสารเสพติด (Controlled Drugs and Substances Act) เป็นต้น

เรื่องความรับผิดชอบทางอาญาของผู้กระทำความผิด ประเทศแคนาดากำหนดให้เด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปีบริบูรณ์ไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญาในการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของตน⁷⁶ เนื่องจากยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะเข้าใจความหมายและผลแห่งการกระทำของตน ดังนั้นจึงไม่ยุติธรรมหากจะลงโทษเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปีบริบูรณ์ นอกจากนี้การที่กฎหมายของประเทศแคนาดาได้กำหนดนิยามของคำว่าเด็กและเยาวชนหมายถึงบุคคลที่มีอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์นั้น เนื่องมาจากกฎหมายของประเทศแคนาดาได้บัญญัติให้บุคคลมีสิทธิในการเลือกตั้งมีความสามารถในการทำนิติกรรมหรือเขียนพินัยกรรมเองได้ รวมถึงสิทธิในเรื่องอื่นๆ เมื่อบุคคลมี

⁷² Department of Justice of Canada, Canada's System of Justice[Online], 25 October 2013. Available from: <http://www.justice.gc.ca/eng/csj-sjc/index.html>

⁷³ Robert D. Hoge, Introduction to the Canadian Juvenile Justice System[Online], 10 October 2013. Available from: www.unafei.or.jp/english/pdf/RS../No78_11VE_Hoge3.pdf

⁷⁴ Youth Criminal Justice Act Section 2

⁷⁵ Youth Criminal Justice Act Section 16

⁷⁶ Criminal Code of Canada Section 13

อายุ 18 ปีบริบูรณ์ โดยถือว่าบุคคลผู้นั้นมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองอย่างสมบูรณ์ จึงทำให้บุคคลที่อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปต้องได้รับผลทางกฎหมายอันเกิดจากการกระทำของตนเอง⁷⁷

เมื่อเด็กและเยาวชนที่มีอายุตามที่กฎหมายกำหนดกระทำความผิดจะต้องถูกดำเนินคดีในศาลคดีเด็กและเยาวชน โดยศาลคดีเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดานั้นจัดตั้งขึ้นโดยศาลรัฐหรือศาลเขตการปกครองพิเศษ (Provincial or Territorial court) ผู้พิพากษาประจำศาลรัฐหรือศาลเขตการปกครองพิเศษทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาศาลคดีเด็กและเยาวชน⁷⁸ เด็กและเยาวชนมีสิทธิเลือกระบบการพิจารณาคดีโดยใช้ระบบลูกขุนหรือไม่ก็ได้⁷⁹ ทั้งนี้ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจในการพิจารณาคดีซึ่งเด็กและเยาวชนถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดขณะที่เป็นเด็กและเยาวชนทุกคดีเว้นแต่กรณีที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติความผิดลหุโทษ (Contraventions Act) และพระราชบัญญัติความมั่นคงแห่งชาติ (National Defence Act)⁸⁰

ประเทศแคนาดายังคงเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีหลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่คำนึงถึงเรื่องการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ โดยหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยวิธีการจำคุกเด็กและเยาวชน และอยู่บนหลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ประเทศแคนาดามีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ ซึ่งมี 2 ประเภทคือรายงานการสืบเสาะและพินิจแบบละเอียดและแบบย่อ โดยข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจแต่ละรูปแบบมีความแตกต่างกันในบางประเด็น ซึ่งศาลจะนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 หลักการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชน

การพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดานั้น พระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ หลักการและปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพิพากษาคดีไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นการสร้างแนวทางในการตัดสินคดีให้มีระดับมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ และเพื่อให้มีกลไกในการทำงานที่สอดคล้องกัน⁸¹ เมื่อศาลพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ศาลต้องปฏิบัติตามหลักการตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย

⁷⁷ Centre for Public Legal Education Alberta, Canadian Legal FAQs[Online], 10 December 2013. Available from: http://www.law-faqs.org/wiki/index.php/Youth_and_the_Law/Introduction

⁷⁸ Department of Justice of Canada, Canada's Court System[Online], 25 October 2013. Available from: <http://www.justice.gc.ca/eng/csj-sjc/ccs-ajc/page3.html>

⁷⁹ Youth Criminal Justice Act Section 13

⁸⁰ Youth Criminal Justice Act Section 14

⁸¹ Department of Justice of Canada, Youth Criminal Justice[Online], 25 October 2013. Available from: <http://www.justice.gc.ca/eng/cj-jp/yj-jj/ycja-lsja/index.html>

ในการพิจารณาพิพากษาคดีศาลต้องคำนึงถึงหลักการพื้นฐานกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนดังนี้⁸²

1. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนต้องคำนึงถึงการปกป้องสาธารณชนด้วยการให้ความช่วยเหลือในด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและช่วยทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคมได้หลังจากได้รับการลงโทษตามกฎหมาย อันเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างยิ่งในระยะยาว แต่ทั้งนี้ก็ต้องใช้มาตรการที่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดและคำนึงถึงระดับความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนต่อการกระทำความผิดนั้นด้วย

2. ภายใต้อุบายหลักความยุติธรรมและหลักความได้สัดส่วน มาตรการที่ใช้สำหรับการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นต้องคำนึงถึงเรื่องการสนับสนุนให้ชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหายและชุมชน โดยในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนต้องให้เด็กและเยาวชนพัฒนาตนเองตามศักยภาพของตนที่มีอยู่ และหากศาลพิจารณาว่าเป็นการเหมาะสม ศาลอาจให้บิดามารดา ครอบครัว ชุมชน หรือองค์กรอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูแก้ไขเด็กและเยาวชนเพื่อการกลับสู่สังคมของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ในการพิพากษาคดีต้องเคารพในเรื่องเพศ ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและความแตกต่างทางด้านภาษาด้วย

3. บทลงโทษที่ศาลพิพากษาลงโทษเด็กและเยาวชนนั้นต้องไม่ร้ายแรงเกินกว่าบทลงโทษของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่⁸³ ในการพิพากษาลงโทษเด็กและเยาวชนนั้นต้องไม่เป็นการลงโทษที่หนักกว่าบทลงโทษของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ในฐานความผิดเดียวกันหรือในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน เช่น ระยะเวลาการลงโทษกักขังเด็กและเยาวชนต้องไม่ยาวนานกว่าผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ในฐานความผิดเดียวกัน กรณีการลงโทษเด็กและเยาวชนร้ายแรงกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่นี้เคยเกิดขึ้นในพระราชบัญญัติผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน (Young Offenders Act) ซึ่งเป็นกฎหมายที่เคยบังคับใช้ก่อนพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) โดยมีการพิพากษาคดีลงโทษที่มีความรุนแรงมากกว่าที่กำหนดไว้ในความผิดประเภทเดียวกันสำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่

4. หากอยู่ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน คำพิพากษาของเด็กและเยาวชนต้องมีความคล้ายคลึงกันในฐานความผิดเดียวกัน⁸⁴ กล่าวคือในรัฐหรือภูมิภาคเดียวกันหากมีการกระทำความผิดในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันคำพิพากษาต้องมีความใกล้เคียงกัน หลักการนี้มาจากเรื่องความแตกต่างที่ไม่สมเหตุผลผลในการตัดสินคดีเด็กและเยาวชน ดังนั้นกฎหมายจึงบัญญัติหลักการนี้เพื่อให้มีการตัดสินคดีที่คล้ายคลึงกัน แต่ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันในทุกกรณี เพราะการตัดสินคดีเด็ก

⁸² Youth Criminal Justice Act Section 3

⁸³ Youth Criminal Justice Act Section 38 (2)(a)

⁸⁴ Youth Criminal Justice Act Section 38 (2)(b)

และเยาวชนที่กระทำความผิดต้องตัดสินคดีตามรายบุคคลโดยจะคำนึงถึงความต้องการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนด้วย

5. หลักความได้สัดส่วน⁸⁵ เป็นหลักการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของความผิดและระดับความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนต่อความผิดนั้นๆ กล่าวคือ คดีที่ไม่ร้ายแรงได้รับบทลงโทษที่มีความรุนแรงน้อย ส่วนคดีที่มีความร้ายแรงมากควรได้รับบทลงโทษที่มีความรุนแรงมาก หลักการดังกล่าวนี้สืบเนื่องมาจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน (The Young Offenders Act) ที่บทลงโทษในบางกรณีมีความรุนแรงเกินกว่าความร้ายแรงของความผิดในคดีและเกินกว่าระดับความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน ด้วยเหตุนี้กฎหมายฉบับปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) จึงระบุไว้อย่างชัดเจนว่าบทลงโทษที่รุนแรงเกินกว่าความผิดไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้เพราะขัดต่อหลักความได้สัดส่วน

การพิจารณาความร้ายแรงของความผิดและระดับความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนนั้น ศาลต้องพิจารณาปัจจัยต่อไปนี้เป็น⁸⁶ ระดับการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน อันตรายที่เกิดกับผู้เสียหาย การชดเชยความเสียหายต่อผู้เสียหายและสังคม และการมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเจตนาเล็งเห็นผล ระยะเวลาในการจำคุกอันเนื่องมาจากการกระทำความผิด ประวัติการกระทำความผิด สภาพการณ์ที่ทำให้ได้รับการเพิ่มโทษหรือได้รับการลดโทษ

เมื่อศาลได้พิเคราะห์ถึงความร้ายแรงของความผิดและระดับของความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชนแล้ว ศาลจึงพิจารณาว่าควรลงโทษด้วยวิธีใดอันจะถือได้ว่าเป็นการลงโทษที่มีความเหมาะสมและได้สัดส่วนกับความผิดที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการลงโทษเด็กและเยาวชนในคดีหนึ่งนั้นอาจใช้การลงโทษที่มากกว่าหนึ่งมาตรการได้ ส่วนข้อพิจารณาอื่นๆ เช่น ประสิทธิภาพของบทลงโทษในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนถือเป็นส่วนช่วยในการพิเคราะห์บทลงโทษที่เหมาะสมในแต่ละคดี นอกจากนี้ความไม่เคร่งครัดในการกำหนดบทลงโทษก็เป็นสิ่งที่ช่วยให้ศาลสามารถปรับระดับความรุนแรงของการลงโทษในแต่ละคดีได้ด้วย เช่น การคุมประพฤติโดยมีเงื่อนไขระยะเวลาสั้นใช้สำหรับกรณีความผิดที่ไม่ร้ายแรง หากคดีที่มีความรุนแรงมากก็อาจมีการขยายระยะเวลาคุมประพฤติเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสม

6. แนวทางเลือกอื่นแทนการลงโทษจำคุก⁸⁷ ศาลต้องพิจารณานำมาตรการทางเลือกอื่นแทนการลงโทษจำคุกมาใช้กับเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด หากมาตรการนั้นมีความเหมาะสมกับความผิด

⁸⁵ Youth Criminal Justice Act Section 38 (2)(c)

⁸⁶ Youth Criminal Justice Act Section 38 (3)

⁸⁷ Youth Criminal Justice Act Section 38 (2)(d)

7. การให้ความสำคัญกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด เพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคมโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดรับผิดชอบต่อการกระทำของตน รวมถึงสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดรับรู้ถึงความเสียหายที่ตนได้กระทำต่อผู้เสียหายและชุมชนด้วย⁸⁸ ซึ่งการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดหมายถึงการลงโทษด้วยวิธีการอื่นอันไม่ใช่วิธีการจำคุก เพราะการลงโทษจำคุกถือเป็นการจำกัดเสรีภาพของเด็กและเยาวชนและไม่เป็นการช่วยให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไม่กระทำความผิดซ้ำอีก จึงควรใช้แนวทางอื่นอันไม่ใช่วิธีการจำคุกเพื่อควมมีประสิทธิภาพของการลดการกระทำผิดซ้ำและยังเป็นการส่งเสริมให้สำนึกถึงความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน รวมถึงการสนับสนุนให้ผู้กระทำความผิดรับรู้ถึงความเสียหายที่ตนกระทำต่อผู้เสียหายและชุมชนด้วย อันเป็นหลักการที่สอดคล้องกับเรื่องการให้ความสำคัญแก่เด็กและเยาวชนที่จะต้องแสดงความรับผิดชอบ และชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในลักษณะที่เป็นธรรมและมีความเหมาะสม นอกจากนี้ยังเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องกับมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติกระบวนกรยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) ที่กำหนดให้มีการส่งเสริมเด็กและเยาวชนชดใช้ความผิด เช่น การกำหนดให้ทำงานบริการชุมชน การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย หรือการจ่ายเงินชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย

ทั้งนี้หลักการดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้หลักความได้สัดส่วน กล่าวคือ มาตรการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิดต้องไม่เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีความรุนแรงเกินสมควรหากพิจารณาถึงความร้ายแรงของความผิดและระดับของความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน เช่น เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเล็กน้อย แต่พบว่ามีความผิดปกติทางจิต ในการพิพากษาคดีศาลต้องนำมาตราการแก้ไขปัญหาทางจิตวิทยามาใช้ และหากศาลพิจารณาเห็นว่าผู้กระทำความผิดควรได้รับมาตรการแก้ไขฟื้นฟูอย่างเข้มงวด ศาลต้องคำนึงด้วยว่าหากศาลลงโทษผู้กระทำความผิดเช่นนั้นถือเป็นการทำให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดบุคคลนั้นได้รับการลงโทษมากกว่าเด็กและเยาวชนบุคคลอื่นที่กระทำความผิดเช่นเดียวกันหรือไม่

ส่วนปัจจัยในการกำหนดโทษ⁸⁹ ที่เป็นแนวทางให้ศาลใช้ในการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมนั้นแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดหรือระดับของความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน และส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดหรือระดับของความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน ดังต่อไปนี้

1. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดหรือระดับของความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน

⁸⁸ Youth Criminal Justice Act Section 38 (2)(e)

⁸⁹ Youth Criminal Justice Act Section 38 (3)

1.1 ศาลต้องพิจารณาถึงขอบเขตที่เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด⁹⁰ โดยเด็กและเยาวชนที่เป็นหัวหน้ากลุ่มนำเพื่อนในกลุ่มของตนกระทำความผิดควรรับผิดชอบต่อการกระทำความผิดของตนมากกว่าสมาชิกในกลุ่มที่เป็นผู้ตาม ศาลจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างในระดับของความรับผิดชอบด้วย เพราะถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละคน

1.2 อันตรายที่กระทำแก่ผู้เสียหายไม่ว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลหรือไม่⁹¹ ความเสียหายที่เกิดกับผู้เสียหายนั้นย่อมเกี่ยวข้องกับประเมินความร้ายแรงของการกระทำความผิด หากผู้กระทำผิดไม่มีเจตนาประสงค์ให้เกิดความเสียหายหรือไม่สามารถเล็งเห็นผลในความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้ก็ไม่สมควรที่จะถูกลงโทษสำหรับการไม่เจตนาประสงค์ให้เกิดความเสียหายหรือไม่สามารถเล็งเห็นผลในความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้

1.3 ข้อมูลการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในอดีต⁹² ศาลต้องพิจารณาเพียงเฉพาะความผิดในปัจจุบันเท่านั้น โดยไม่นำความผิดในอดีตของเด็กและเยาวชนมาพิจารณารวมในคดีปัจจุบันด้วย เนื่องจากเด็กและเยาวชนนั้นย่อมได้รับการลงโทษจากความผิดในครั้งก่อนแล้วจึงเป็นการไม่ยุติธรรมหากต้องมารับโทษซ้ำอีกครั้งในความผิดเดิม และการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในอดีตไม่ได้หมายความว่าเด็กและเยาวชนบุคคลนั้นควรได้รับการลงโทษในคดีปัจจุบันรุนแรงกว่าบทลงโทษที่ตัดสินในคดีก่อน

2. ส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับความร้ายแรงของการกระทำความผิดหรือระดับของความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน ส่วนนี้เป็นปัจจัยอื่น ๆ ที่กล่าวถึงสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นก่อนการกำหนดบทลงโทษที่ศาลนำมาพิจารณาเพื่อลดโทษสำหรับเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด

2.1 การชดใช้ความเสียหายต่อผู้เสียหายหรือชุมชน⁹³ หากเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดได้ชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความผิดของตนก่อนที่ศาลพิพากษาคดี ศาลต้องนำการกระทำดังกล่าวมาพิจารณาในการพิพากษาคดีด้วย เนื่องจากหลักการพื้นฐานในการพิพากษาคดีของพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) คือการส่งเสริมให้มีการชดใช้ความเสียหายต่อผู้เสียหาย และส่งเสริมให้สำนึกต่อความรับผิดชอบของเด็กและเยาวชน การให้เด็กและเยาวชนทราบถึงอันตรายที่ตนได้กระทำต่อผู้เสียหายและชุมชน เป็นการสะท้อนถึงความต้องการให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้รับผลจากการสำนึกผิดของตนโดยให้ศาลพิจารณาก่อนการพิพากษาคดี

⁹⁰ Youth Criminal Justice Act Section 38 (3)(a)

⁹¹ Youth Criminal Justice Act Section 38 (3)(b)

⁹² Youth Criminal Justice Act Section 38 (3)(e)

⁹³ Youth Criminal Justice Act Section 38 (3)(c)

2.2 ระยะเวลาที่เด็กและเยาวชนถูกจำคุกจากการกระทำความผิด⁹⁴ หากเด็กและเยาวชนถูกควบคุมตัวไว้ในสถานกักกันก่อนการพิจารณาคดี ศาลต้องคำนึงถึงระยะเวลาที่เด็กและเยาวชนอยู่ในสถานกักกันด้วย ซึ่งเป็นปัจจัยที่กำหนดให้ศาลพิจารณาถึงความดีของเด็กและเยาวชนที่ใช้เวลาอยู่ในสถานกักกันนั้น

2.3 ปัจจัยอื่นๆที่เป็นเหตุเพิ่มโทษหรือลดโทษอันเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนหรือการกระทำความผิด⁹⁵ ซึ่งแม้มาตรา 38 (3) ไม่ได้กล่าวถึงปัจจัยทั้งหมดที่ศาลต้องพิจารณา เพราะอาจมีเหตุเพิ่มโทษหรือลดโทษอื่น ๆที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนหรือการกระทำความผิด แต่อย่างไรก็ตามสภาพการณ์ที่เป็นเหตุเพิ่มโทษหรือลดโทษก็ต้องอยู่ภายใต้วัตถุประสงค์และหลักการของมาตรา 38 ด้วย

นอกจากหลักการตัดสินลงโทษในกรณีทั่วไปแล้ว หากศาลต้องพิพากษาลงโทษจำคุก กฎหมายของประเทศแคนาดาได้บัญญัติถึงหลักการพิจารณาการลงโทษดังกล่าวไว้เป็นกรณีเฉพาะอันเป็นข้อจำกัดในการนำการลงโทษจำคุกมาใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เนื่องจากหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) คือ ต้องการลดอัตราโทษจำคุกคดีเด็กและเยาวชนในประเทศแคนาดา ด้วยเหตุนี้การกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวคือการกำหนดให้มีทางเลือกอื่นแทนการลงโทษจำคุก ซึ่งอาจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดย่อมจะเป็นผลดีมากกว่าการนำโทษจำคุกมาใช้กับเด็กและเยาวชน

การลงโทษจำคุกเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะนำมาใช้ต่อเมื่อเข้าเงื่อนไขข้อหนึ่งข้อใดของหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ลงโทษจำคุกดังนี้

1. การกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรง⁹⁶ ในพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) ไม่ได้ให้นิยามของ “ความผิดร้ายแรง” (violent offence) แต่ศาลฎีกาของประเทศแคนาดาได้ให้คำนิยามไว้ว่า เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิด พยายามก่อให้เกิดหรือข่มขู่เพื่อก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย⁹⁷ และพระราชบัญญัติ C-10 (Bill C-10) ได้ขยายความหมายโดยรวมถึงพฤติการณ์ที่ประมาทเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลอื่น

2. เด็กและเยาวชนที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอื่นอันไม่ใช่คำสั่งลงโทษจำคุก⁹⁸ หลักเกณฑ์นี้ใช้ในกรณีที่มีการนำมาตรการอื่นแทนการจำคุกมาใช้บังคับต่อผู้กระทำความผิด แต่

⁹⁴ Youth Criminal Justice Act Section 38 (3)(d)

⁹⁵ Youth Criminal Justice Act Section 38 (3)(f)

⁹⁶ Youth Criminal Justice Act Section 39 (1)(a)

⁹⁷ R.V.C.D.;R.V.C.D.K.,[2005]3S.C.R.688,para.17.

⁹⁸ Youth Criminal Justice Act Section 39 (1)(b)

มาตรการดังกล่าวใช้ไม่ได้กับเด็กและเยาวชน เพราะเด็กและเยาวชนไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เมื่อเด็กและเยาวชนมีประวัติการไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ศาลอาจพิจารณานำโทษจำคุกมาใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดบุคคลนั้นด้วยเหตุเพราะวิธีการอื่นนั้นใช้ไม่ได้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด

3. เด็กและเยาวชนกระทำความผิดอุกฉกรรจ์และมีประวัติการกระทำผิดที่มีรูปแบบหรือเคยใช้มาตรการเบี่ยงเบนคดีตามพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) หรือตามพระราชบัญญัติผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน (Young Offenders Act)⁹⁹ หลักเกณฑ์นี้กล่าวถึงกรณีของเด็กและเยาวชนมีประวัติการกระทำผิดอันมีอัตราโทษสูงมาก่อน และการกระทำความผิดนั้นเป็นรูปแบบ ซึ่งแม้ว่าคำว่า “รูปแบบ” จะไม่ได้ให้คำนิยามไว้ในพระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) แต่ตามความหมายในพจนานุกรมของประเทศแคนาดา กล่าวว่า “รูปแบบ” คือ การกระทำอันเป็นปกติวิสัย ไม่เปลี่ยนแปลง เช่นเดียวกับความหมายในคำว่า รูปแบบของพฤติกรรม ดังนั้นการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจึงต้องมีความสม่ำเสมอหรือไม่พบความแตกต่างในวิธีการที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดในแต่ละครั้ง

4. เด็กและเยาวชนกระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์และมีเหตุเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิด¹⁰⁰ กรณีนี้เด็กและเยาวชนอาจมีแนวโน้มที่จะก่อคดีผิดปกติและเป็นกรณีที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์ใน 3 ประการแรก

อย่างไรก็ตามแม้คดีนั้นจะเข้าหลักเกณฑ์ข้างต้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะตัดสินลงโทษจำคุก เพราะกฎหมายกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาทางเลือกอื่นแทนการจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดด้วย¹⁰¹ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับผิดชอบต่อการกระทำความผิดของตนโดยได้รับการลงโทษที่เน้นการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน การกลับเข้าสู่สังคม และการปฏิบัติตามหลักการพื้นฐานกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

ดังนั้นหลักการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีเพื่อให้ผู้กระทำความผิดรับผิดชอบต่อการกระทำของตนและได้รับการบำบัดฟื้นฟูให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างสงบสุขในฐานะสมาชิกของสังคมที่เคารพกฎหมาย โดยแนวทางที่ช่วยสนับสนุนการฟื้นฟูแก้ไขเด็ก ศาลจะใช้วิธีการลงโทษด้วยการจำคุกเป็นทางเลือกสุดท้ายเมื่อวิธีการอื่น ๆ ไม่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนบุคคลนั้น ทั้งนี้ในการตัดสินพิพากษาคดี ผู้พิพากษาสามารถยอมรับคำแนะนำหรือความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการลงโทษที่เหมาะสมจากที่ปรึกษากฎหมาย บิดามารดา พนักงานคุมประพฤติเด็กและเยาวชนหรือแม้แต่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด หรืออาจสั่งให้ทำรายงานการสืบเสาะและพินิจซึ่งจะทำให้ผู้พิพากษาเข้าใจสถานการณ์ของผู้กระทำความผิดได้ดียิ่งขึ้น และเป็น

⁹⁹ Youth Criminal Justice Act Section 39 (1)(c)

¹⁰⁰ Youth Criminal Justice Act Section 39 (1)(d)

¹⁰¹ Youth Criminal Justice Act Section 38 (2)(d)

การให้ข้อมูลที่จะช่วยผู้พิพากษาในการพิพากษาคดี นอกจากนี้อาจมีคำสั่งให้มีการประชุมเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุดในการรับผิดชอบต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้น¹⁰²

3.3.2 หลักเกณฑ์ วิธีการจัดทำและรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ

พระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act) ให้คำนิยามรายงานการสืบเสาะและพินิจไว้ว่า¹⁰³ เป็นรายงานที่เกี่ยวข้องกับประวัติส่วนตัว ประวัติครอบครัวและสภาพแวดล้อมปัจจุบันของตัวเด็กและเยาวชนที่จัดทำขึ้นตามมาตรา 40 โดยพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้จัดทำขึ้นในรูปแบบลายลักษณ์อักษร เว้นแต่กรณีที่ไม่สามารถจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรได้อาจรายงานต่อศาลด้วยวาจา¹⁰⁴ ซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจศาลเท่านั้นที่ผู้สั่งให้ทำรายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนการกำหนดโทษแก่จำเลย ฉะนั้นที่ปรึกษากฎหมายฝ่ายจำเลยและพนักงานอัยการไม่มีอำนาจในการร้องขอให้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ

3.3.2.1 หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ

สำหรับวิธีการในการทำรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศแคนาดา โดยมีขั้นตอนเริ่มต้นจากเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นจำเลยติดต่อพนักงานคุมประพฤติโดยวิธีการทางโทรศัพท์หรือการติดต่อด้วยตนเองเพื่อนัดวันสัมภาษณ์กับพนักงานคุมประพฤติ เมื่อถึงวันที่นัดหมายพนักงานคุมประพฤติจะสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนที่บ้านของเด็กและเยาวชนในประเด็นต่างๆ เช่น ประวัติด้านการศึกษา ประวัติครอบครัว ปัญหาสุขภาพ ประวัติการรักษาทางจิต และการกระทำผิดในครั้งก่อน พร้อมทั้งขอเบอร์โทรศัพท์และที่อยู่ของบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อน นายจ้าง หรือบุคคลใดก็ตามที่ผู้กระทำความผิดเสนอแนะหากไม่สามารถสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนที่บ้านของเด็กและเยาวชน พนักงานคุมประพฤติสามารถไปเยี่ยมบ้านในภายหลังได้ นอกจากนี้พนักงานคุมประพฤติต้องสัมภาษณ์บิดามารดาของเด็กและเยาวชนและสมาชิกในครอบครัวที่เป็นผู้ดูแลเด็กและเยาวชน หากเด็กและเยาวชน บิดามารดาหรือผู้ปกครอง สมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่ต่างสถานที่กันอาจสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์

เมื่อเริ่มการสัมภาษณ์พนักงานคุมประพฤติต้องอธิบายให้เด็กและเยาวชน บิดามารดาของเด็กและเยาวชนหรือผู้ปกครองหรือสมาชิกในครอบครัวของเด็กและเยาวชนทราบถึง

1. วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์และวัตถุประสงค์ของรายงานการสืบเสาะและพินิจ

¹⁰² Youth Criminal Justice Act Section 42

¹⁰³ Youth Criminal Justice Act Section 2

¹⁰⁴ Youth Criminal Justice Act Section 40 (3)

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้นอาจนำไปเสนอต่อศาล และคำกล่าวหรือการยอมรับใดๆของเด็กและเยาวชน เช่น การกระทำความผิดในคดีปัจจุบันหรือคดีอื่น จะไม่นำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอื่น

3. เด็กและเยาวชนมีสิทธิให้ที่ปรึกษากฎหมายเข้าร่วมการสัมภาษณ์ได้ นอกจากนี้พนักงานคุมประพฤติต้องติดต่อผู้เสียหายเพื่อ

1. อธิบายให้ผู้เสียหายทราบถึงระบบงานของรายงานการสืบเสาะและพินิจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2. ตรวจสอบผลกระทบจากการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายทั้งทางร่างกาย จิตใจและทรัพย์สิน

3. พิจารณาความต้องการของผู้เสียหาย เช่น ผู้เสียหายต้องการได้รับการขอโทษเป็นลายลักษณ์อักษร การชดใช้ความเสียหายด้วยเงิน การเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

4. พิจารณาความต้องการของผู้เสียหายในการป้องกันผู้กระทำความผิดกระทำความผิดในอนาคต เช่น ให้มีการจำกัดพื้นที่ คำสั่งห้ามติดต่อ

การติดต่อผู้เสียหายนั้นต้องทำในทุกคดี เว้นแต่ในบางคดีพนักงานคุมประพฤติสามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาถึงความเหมาะสมได้ เช่น กรณีที่ผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศเป็นเด็ก ซึ่งหลักเกณฑ์ของพนักงานคุมประพฤติในการพิจารณาว่าจะทำการติดต่อผู้เสียหายหรือไม่คือ พิจารณาจาก 1. ลักษณะของอาชญากรรม 2. อายุของผู้เสียหาย 3. ความเต็มใจของผู้เสียหายในการถูกสัมภาษณ์ 4. มีข้อมูลเรื่องผลกระทบของผู้เสียหายที่ศาลแล้วหรือไม่

ทั้งนี้พนักงานคุมประพฤติสามารถขอข้อมูลเพิ่มเติมจากบุคคลอื่นได้ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ แพทย์ผู้ทำการรักษา โดยข้อมูลต่างๆที่พนักงานคุมประพฤติได้มาเพื่อนำมาจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจต้องได้รับความยินยอมจากเด็กและเยาวชนเป็นลายลักษณ์อักษร หากในกรณีที่เด็กอายุต่ำกว่า 13 ปีผู้ปกครองต้องให้ความยินยอม หากเด็กและเยาวชนหรือผู้ปกครองปฏิเสธการให้ความยินยอม พนักงานคุมประพฤติต้องบันทึกไว้ในรายงานด้วย

นอกจากนี้ข้อมูลการสัมภาษณ์ที่นำมาจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจแล้ว อาจนำข้อมูลมาจากการรวบรวมข้อมูลการประเมินความเสี่ยงด้วย โดยในแต่ละรัฐของประเทศแคนาดาอาจใช้แบบประเมินที่แตกต่างกัน ซึ่งรัฐส่วนใหญ่ใช้แบบประเมิน the Level of Service Inventory-Revised (LSI-R) เช่น แบบบริหารจัดการคดีและระดับการดูแลเด็กและเยาวชน (the Youth Level of Service Case Management Inventory (YLS/CMI) ส่วนรัฐอื่นๆอาจมีการพัฒนาเครื่องมือแบบประเมินความเสี่ยงของตนเอง เช่น บริติชโคลัมเบีย (British Columbia) มีการสร้างเครื่องมือประเมินความเสี่ยงและความจำเป็นของเด็กและเยาวชน (Assessment

Risk/Need) แมนิโทบา (Manitoba) และนูนาวุต (Nunavut) ใช้ระบบประเมินและจัดการความเสี่ยงของผู้กระทำความผิด (the Offender Risk Assessment and Management System หรือ ORAMS)¹⁰⁵ ในที่นี้จะขอกล่าวถึงแบบบริหารจัดการคดีและระดับการดูแลเด็กและเยาวชน (the Youth Level of Service Case Management Inventory หรือ YLS/CMI) เนื่องจากมีการใช้ในหลายรัฐของประเทศแคนาดา

แบบบริหารจัดการคดีและระดับการดูแลเด็กและเยาวชน (the Youth Level of Service Case Management Inventory) (YLS/CMI) ประกอบด้วย 7 ส่วนดังต่อไปนี้¹⁰⁶

ส่วนที่ 1 การประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น เป็นการประเมินปัจจัยความเสี่ยงเพื่อระบุระดับความเสี่ยงซึ่งแบ่งเป็นระดับต่ำ ปานกลาง สูง โดยปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้แบ่งเป็น 8 ประเภท ได้แก่ การก่อให้เกิดความผิดและแนวโน้มที่จะกระทำความผิดทั้งในอดีตและในปัจจุบัน สภาพครอบครัว การศึกษาหรืออาชีพ ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การใช้สารเสพติด การพักผ่อนหรือกิจกรรมนันทนาการ บุคลิกภาพหรือพฤติกรรม ทศนคติหรือความเชื่อ นอกจากนี้ยังต้องระบุปัจจัยการป้องกัน (Protective factors) ในชีวิตของเด็กและเยาวชน โดยต้องรายงานที่มาของแหล่งข้อมูลที่ได้รับด้วย

ส่วนที่ 2 เป็นการสรุปเรื่องปัจจัยความเสี่ยงและความจำเป็นในส่วนที่ 1 และระดับความเสี่ยงโดยรวมซึ่งแบ่งเป็นระดับต่ำ ปานกลาง สูง และสูงมาก อันอยู่บนพื้นฐานของการเปรียบเทียบกับตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในระดับมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 ประเมินความจำเป็นอื่นๆ ที่ควรพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ ในส่วนนี้ เช่น ปัจจัยเรื่องครอบครัว บิดา มารดา

ส่วนที่ 4 ประเมินระดับความเสี่ยงและความจำเป็นโดยทั่วไปของเด็กและเยาวชน สำหรับส่วนนี้ผู้ประเมินต้องใช้ประสบการณ์วิชาชีพของตนในการพิจารณาข้อมูลทั้งหมดของเด็กและเยาวชนและประเมินระดับความเสี่ยง

ส่วนที่ 5 ระดับการบริการ เป็นการบันทึกข้อมูลถึงระดับการให้บริการที่เหมาะสมกับคดีของเด็กและเยาวชน เช่น การให้บริการในระดับสูงควรมีไว้สำหรับกรณีที่มีความเสี่ยงสูง และการบริการในระดับล่างใช้สำหรับกรณีความเสี่ยงต่ำ

¹⁰⁵ Department of Justice of Canada, Youth Risk/Need Assessment: An Overview of Issues and Practices[Online], 21 October 2013. Available from: http://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/cj-jp/yj-jj/rr03_yj4-rr03_jj4/rr03_yj4.pdf

¹⁰⁶ Public Safety Canada, Tools to Identify and Assess the risk of Offending among Youth[Online], 25 October 2013. Available from: http://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/cj-jp/yj-jj/rr03_yj4-rr03_jj4/rr03_yj4.pdf

ส่วนที่ 6 แผนการจัดการคดี เป็นการตั้งเป้าหมายสำหรับเด็กและเยาวชนและวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายเหล่านั้น โดยการตั้งเป้าหมายนี้ต้องให้สอดคล้องกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชนและต้องพิจารณาเรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนด้วย

ส่วนที่ 7 เป็นการพิจารณาความก้าวหน้าของคดี โดยแบ่งเป็นช้อย่อยคือ ส่วน A บันทึกการเปลี่ยนแปลงของระดับความเสี่ยงหรือระดับการให้บริการโดยอ้างอิงกับผลของปัจจัยด้านความเสี่ยงและความจำเป็น ส่วน B และ C บันทึกเหตุการณ์ที่เด็กและเยาวชนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลหรือการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในตัวเด็กและเยาวชนและสถานการณ์ของเด็กและเยาวชน ส่วน D ทบทวนแผนจัดการคดี และรายงานความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงหรือการแก้ไขแผน

เมื่อพนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานสืบเสาะและพินิจเสร็จสิ้น ต้องส่งสำเนารายงานนั้นแก่เจ้าหน้าที่ศาล เพื่อให้เจ้าหน้าที่ศาลนำส่งให้พนักงานอัยการและที่ปรึกษากฎหมายของเด็กและเยาวชน

3.3.2.2 รูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ

สำหรับประเทศแคนาดามีรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ซึ่งแต่ละประเภทอาจใช้ในกรณีที่แตกต่างกัน คือ¹⁰⁷

1. รายงานแบบละเอียด เป็นการสอบถามอย่างละเอียดถี่ถ้วนและรายงานข้อมูลในทุกแง่มุมของเด็กและเยาวชนทั้งในด้านสังคมและด้านประวัติส่วนตัว ซึ่งมีข้อมูลดังนี้¹⁰⁸

- (1) แหล่งที่มาของข้อมูล
- (2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชน บิดามารดา หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน รวมถึงสมาชิกในครอบครัวของเด็กและเยาวชน
- (3) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เสียหาย
- (4) ข้อเสนอแนะที่เกิดจากการประชุมตามมาตรา 41 พระราชบัญญัติกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน (Youth Criminal Justice Act)

(5) ข้อมูลที่นำมาใช้ในการพิจารณาคดี

(5.1) อายุ วุฒิภาวะ ลักษณะ พฤติกรรม ทักษะของเด็กและเยาวชน และความตั้งใจของเด็กและเยาวชนในการชดใช้ความผิด

¹⁰⁷ Ministry of Children and Family Development, Types of Reports[Online], 11 March 2014. Available from E-mail: Christopher.Zatylny@gov.bc.ca

¹⁰⁸ Youth Criminal Justice Act Section 40 (2)

(5.2) แผนการที่เด็กและเยาวชนเสนอเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตน หรือแผนการที่เด็กและเยาวชนต้องการเข้าร่วมกิจกรรม หรือมาตรการในการปรับปรุงตนเองเพื่อให้กลายเป็นบุคคลที่เคารพกฎหมาย

(5.3) ประวัติการกระทำความผิด เช่น เคยต้องโทษ หรือมีการใช้วิธีการเบี่ยงเบนคดี การได้รับการปล่อยตัวอย่างมีเงื่อนไข การตอบสนองต่อการตัดสินคดีในคดีก่อน

(5.4) ประวัติการใช้มาตรการทางเลือกอื่นภายใต้พระราชบัญญัติผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน (Young Offender Act) หรือมาตรการเบี่ยงเบนคดีสำหรับเด็กและเยาวชน และการตอบสนองของเด็กและเยาวชนต่อมาตรการเหล่านั้น

(6) ความพร้อมและความเหมาะสมของการทำงานบริการสังคม หรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน รวมถึงความตั้งใจของเด็กและเยาวชนต่อการทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในชุมชน

(7) ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับบิดา มารดา ระดับของการควบคุม รวมถึงความมีอิทธิพลของบิดามารดาที่มีต่อเด็กและเยาวชน หรือความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับสมาชิกในครอบครัว รวมทั้งระดับของการควบคุมและความมีอิทธิพลของสมาชิกในครอบครัวต่อเด็กและเยาวชน

(8) ประวัติการเข้าเรียน ผลการเรียน และประวัติการจ้างงานของเด็กและเยาวชน เช่น ไปโรงเรียนสม่ำเสมอหรือไม่ ผลการสอบดีหรือไม่ หรือหากเด็กและเยาวชนทำงาน สามารถทำงานนั้นได้ดีหรือไม่

(9) ประวัติการรักษาทางการแพทย์

(10) การใช้ยาเสพติดและแอลกอฮอล์

(11) กิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง

(12) พฤติการณ์และทัศนคติต่อการกระทำความผิด

(13) ประวัติทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความผิด

(14) ข้อมูลอื่นๆที่อาจช่วยศาลในการพิจารณาว่ามีทางเลือกอื่น

แทนการจำคุกหรือไม่

(15) ข้อมูลอื่นๆที่ผู้อำนวยการระดับรัฐพิจารณาว่าเกี่ยวข้อง รวมทั้งคำแนะนำที่ผู้อำนวยการระดับรัฐเห็นสมควร

2. รายงานแบบย่อ เป็นการสอบถามในบางประเด็นและรายงานต่อศาล เฉพาะบางแง่มุมของเด็กและเยาวชน เช่น ความสามารถในการทำงานด้านสังคม หรือเป็นการปรับ

ข้อมูลในรายงานแบบละเอียดให้ทันสมัยเป็นปัจจุบัน โดยรายงานรูปแบบย่อนี้จะนำมาใช้เมื่อศาลมีคำสั่ง

ทั้งนี้รายงานทั้ง 2 รูปแบบดังกล่าวต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เว้นแต่กรณีที่ไม่สามารถจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรได้ให้เสนอต่อศาลด้วยวาจา ซึ่งกรณีที่เสนอต่อศาลด้วยวาจา มีหลักการพิจารณาคือ การจัดทำในรูปแบบลายลักษณ์อักษรต้องใช้ระยะเวลาอันอันเป็นผลให้เกิดกรณีต่อไปนี้

1. ทำให้ต้องขยายระยะเวลาคุมขังให้ยาวนานขึ้นขณะรอการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ
2. ทำให้การทำงานสาธารณประโยชน์ตามโครงการล่าช้าในกรณีที่มีการกำหนดวันไว้แล้ว
3. ทำให้ได้รับการรักษาทางการแพทย์หรือการบำบัดทางจิตล่าช้า
4. ทำให้เด็กและเยาวชนหรือครอบครัวของเด็กและเยาวชนได้รับความเสียหาย เช่น มีผลกระทบต่อการทำงาน

หากมีการรายงานต่อศาลด้วยวาจาต้องมีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรถึงข้อมูลที่ได้นำเสนอโดยย่อและรายละเอียดในการตัดสินใจภายในระยะเวลา 5 วันทำการ นับตั้งแต่วันตัดสินคดี

3.3.3 การนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

การนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีของศาลคดีเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นเมื่อศาลวินิจฉัยแล้วว่าเด็กและเยาวชนบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด โดยการวินิจฉัยนั้นอาจเกิดจากการรับสารภาพของจำเลยหรือการที่ศาลพิจารณาพยานหลักฐานแล้ววินิจฉัยว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด เมื่อผ่านขั้นตอนการวินิจฉัยดังกล่าวแล้วรายงานการสืบเสาะและพินิจจึงถูกนำเสนอต่อศาล

เรื่องการพิพากษาคดีของศาลคดีเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดานั้น ศาลสามารถพิพากษาลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้หลายแนวทางดังนี้

1. การว่ากล่าวตักเตือน¹⁰⁹ เป็นกรณีที่ผู้พิพากษาว่ากล่าวตักเตือนผู้กระทำความผิด ใช้ในกรณีที่กระทำความผิดเพียงเล็กน้อย และศาลพิจารณาเห็นว่ากรณีที่เด็กและเยาวชนถูกจับกุมแล้ว นำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีโดยได้รับการว่ากล่าวตักเตือนอย่างเข้มงวดย่อมเป็นการเพียงพอสำหรับเด็กและเยาวชนบุคคลนั้น

¹⁰⁹ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(a)

2. การปล่อยตัวผู้กระทำความผิดโดยปราศจากเงื่อนไข¹¹⁰ หากศาลพิจารณาว่าเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนและไม่ขัดต่อประโยชน์สาธารณะ ศาลสามารถพิพากษาปล่อยตัวผู้กระทำความผิดได้
3. การปล่อยตัวผู้กระทำความผิดโดยมีเงื่อนไข¹¹¹ ซึ่งศาลเป็นผู้วางเงื่อนไขพร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตาม
4. การลงโทษปรับ¹¹² เป็นกรณีที่ศาลสั่งให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดจ่ายเงินแก่ศาล โดยต้องเป็นจำนวนเงินไม่เกิน \$ 1,000 และศาลอาจกำหนดระยะเวลาให้ผู้กระทำความผิดจ่ายค่าปรับแก่ศาลภายในกำหนดระยะเวลาที่ศาลกำหนด หากไม่สามารถจ่ายค่าปรับแก่ศาลได้ภายในกำหนดระยะเวลานั้น เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดสามารถทำงานบริการสังคมหรือบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แทนเงินค่าปรับได้ ทั้งนี้ก่อนศาลสั่งลงโทษปรับ ศาลต้องพิจารณาถึงความสามารถของเด็กและเยาวชนในการจ่ายค่าปรับด้วย
5. การชดใช้ค่าเสียหาย¹¹³ เป็นการจ่ายเงินให้แก่ผู้เสียหายสำหรับความสูญเสีย ความเสียหายในทรัพย์สิน การสูญเสียรายได้ หรืออันตรายอันเกิดกับร่างกายเนื่องมาจากการกระทำความผิด ทั้งนี้ก่อนการชดใช้ค่าเสียหายศาลต้องพิจารณาความสามารถของเด็กและเยาวชนในการจ่ายค่าเสียหายด้วย โดยศาลสามารถกำหนดระยะเวลาในการจ่ายค่าเสียหายและกำหนดเงื่อนไขในการจ่ายค่าเสียหายได้
6. การชดใช้ความเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพเดิม¹¹⁴ เป็นกรณีที่ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สินแก่เจ้าของ เช่น ทรัพย์สินที่ได้จากการลักทรัพย์ ให้นำทรัพย์สินนั้นมาคืนแก่เจ้าของทรัพย์สิน โดยศาลสามารถกำหนดระยะเวลาในการคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของได้
7. การจ่ายเงินแก่ผู้ซื้อทรัพย์สิน¹¹⁵ เป็นกรณีที่ศาลสั่งให้จ่ายเงินแก่บุคคลที่ซื้อสินค้าซึ่งเป็นผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดกฎหมายแต่ได้รับผลกระทบต่อการกระทำความผิด เช่น กรณีเด็กลักแผ่นดีวีดีและขายแก่บุคคลอื่นซึ่งบุคคลนั้นไม่ทราบว่าทรัพย์สินนั้นมาจากการลักทรัพย์ เมื่อเด็กถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม ต้องนำแผ่นดีวีดีไปคืนแก่เจ้าของเดิม ทำให้ผู้ซื้อสินค้าไม่ได้ทั้งทรัพย์สินคือแผ่นดีวีดีและเงินที่จ่ายเป็นค่าดีวีดีคืน ศาลสามารถมีคำพิพากษาให้เด็กจ่ายเงินแก่บุคคลนั้นได้ โดยต้องคำนึงถึงความสามารถในการจ่ายเงินของเด็กและเยาวชน และจำนวนเงินนั้นต้องไม่เกินกว่าจำนวนเงินที่ผู้ซื้อจ่ายให้แก่ผู้ขาย

¹¹⁰ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(b)

¹¹¹ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(c)

¹¹² Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(d)

¹¹³ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(e)

¹¹⁴ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(f)

¹¹⁵ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(g)

8. การสั่งให้ชดใช้ความเสียหายด้วยการบริการช่วยเหลือ¹¹⁶ ศาลสามารถสั่งให้เด็กและเยาวชนชดใช้ความเสียหาย โดยวิธีการให้เด็กและเยาวชนนั้นทำงานเป็นการตอบแทนแก่ผู้เสียหายตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด เช่น การทำงานบ้านให้ผู้เสียหาย ทั้งนี้ผู้เสียหายต้องยินยอมในเงื่อนไขก่อนศาลตัดสินคดีและศาลพิจารณาแล้วว่าเป็นการเหมาะสมแก่เด็กและเยาวชน อีกทั้งเด็กและเยาวชนสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นได้ และงานนั้นต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนหรือการทำงานของเด็กและเยาวชน

9. การทำงานบริการสังคม¹¹⁷ เป็นการให้เด็กและเยาวชนทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทน ซึ่งศาลสามารถกำหนดชั่วโมงการทำงานและพิจารณาถึงความเหมาะสมของเด็กและเยาวชนกับประเภทงานที่ให้ทำ รวมถึงงานนั้นต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนหรือการทำงานของเด็กและเยาวชนด้วย

10. การสั่งห้าม ยึดทรัพย์สิน ริบทรัพย์สินตามที่กฎหมายบัญญัติหากพิจารณาว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด¹¹⁸ เช่น การห้ามครอบครองอาวุธปืน การห้ามใช้อาวุธยุทโธปกรณ์

11. การคุมประพฤติ¹¹⁹ เป็นกรณีที่ศาลสั่งคุมความประพฤติของเด็กและเยาวชนโดยมีระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี ในระหว่างการคุมประพฤตศาลอาจสั่งให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามเงื่อนไข เช่น การไปเรียน การอยู่ในบริเวณที่กำหนดหรือเงื่อนไขอื่นๆที่ศาลเห็นว่าเหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชน

12. การสอดส่องดูแลอย่างเข้มงวด¹²⁰ เป็นการดูแลเด็กและเยาวชนอย่างใกล้ชิดและให้การสนับสนุนช่วยเหลือเด็กและเยาวชนมากกว่าการสั่งคุมประพฤติ เพื่อเป็นการช่วยให้เด็กและเยาวชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

13. คำสั่งให้เข้าร่วมโครงการ¹²¹ ศาลสามารถสั่งให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมโครงการต่างๆ เช่น โครงการการจัดการความโกรธ โดยศาลสามารถกำหนดระยะเวลาได้ไม่เกิน 240 ชั่วโมงและไม่เกิน 6 เดือน ทั้งนี้ศาลต้องพิจารณาว่าโครงการเหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนและไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนหรือการทำงานของเด็กและเยาวชนด้วย

¹¹⁶ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(h)

¹¹⁷ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(i)

¹¹⁸ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(j)

¹¹⁹ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(k)

¹²⁰ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(l)

¹²¹ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(m)

ในการพิพากษาคดีตามกรณี 1-13 ศาลไม่จำเป็นต้องพิจารณารายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนการพิพากษาคดี แต่หากศาลเห็นว่ารายงานนั้นสามารถแนะนำแนวทางการตัดสินคดีแก่ศาลได้ ศาลก็สามารถสั่งให้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจได้¹²²

14. การสั่งจำคุกและสั่งสอดส่องดูแล¹²³ เป็นกรณีที่ศาลสั่งให้จำคุกในระยะเวลาหนึ่งและอีกระยะเวลาหนึ่งให้กลับเข้าสู่สังคม โดยการกลับเข้าไปอยู่ในสังคมนั้นต้องอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนดขึ้นด้วย ทั้งนี้ศาลสามารถเพิ่มเงื่อนไขได้ตามความจำเป็น แต่หากมีการฝ่าฝืนเงื่อนไข ศาลสามารถเปลี่ยนเงื่อนไขหรือสั่งให้กลับไปปรับโทษจำคุกได้

15. การเลื่อนการจำคุกและสั่งสอดส่องดูแล¹²⁴ เป็นการให้เด็กและเยาวชนอยู่ในสังคมและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด โดยศาลอาจเปลี่ยนเงื่อนไขหรืออาจให้เด็กและเยาวชนกลับเข้าไปปรับโทษที่เหลือในเรือนจำได้ ทั้งนี้การกำหนดระยะเวลาเลื่อนการจำคุกต้องไม่เกินระยะเวลา 6 เดือน

16. การจำคุกเพื่อฟื้นฟูแก้ไขอย่างเข้มงวดและสั่งสอดส่องดูแล¹²⁵ โดยต้องเป็นกรณีที่เข้าเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด เช่น กรณีการกระทำความผิดที่ร้ายแรง เด็กและเยาวชนมีความผิดปกติทางด้านจิตใจ เป็นต้น

กรณี 14-16 กฎหมายบัญญัติให้ศาลต้องพิจารณารายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนมีคำพิพากษา¹²⁶ แต่แม้ว่ากฎหมายได้กำหนดให้ศาลต้องพิจารณารายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนมีคำพิพากษาลงโทษจำคุก อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้น คือ หากพนักงานอัยการและเด็กและเยาวชนหรือที่ปรึกษาทนายความยินยอมและศาลเห็นว่ารายงานนั้นไม่มีความจำเป็นในการพิพากษาคดี ศาลอาจไม่ต้องพิจารณารายงานสืบเสาะและพินิจ¹²⁷

ทั้งนี้ในการรับฟังรายงานการสืบเสาะและพินิจ ศาลอาจใช้ดุลพินิจรับฟังข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจทั้งหมด บางส่วน หรือไม่รับฟังข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจเลย หากศาลรับฟังข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจ ศาลอาจพิจารณาข้อมูลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นๆ รวมถึงพิจารณาหลักกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคดี เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการลงโทษสำหรับเด็กและเยาวชนในการพิพากษาคดี

¹²² Youth Criminal Justice Act Section 40 (1)

¹²³ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(n),(o),(q)

¹²⁴ Youth Criminal Justice Act Section 42 (2)(p)

¹²⁵ Youth Criminal Justice Act Section 42 (r)

¹²⁶ Youth Criminal Justice Act Section 39

¹²⁷ Youth Criminal Justice Act Section 39 (7)

3.4 รายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนของรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียมีระบอบการปกครองแบบสหพันธรัฐ ซึ่งแต่ละรัฐมีอำนาจในการปกครองตนเองและมีอำนาจออกกฎหมายมาใช้บังคับกับรัฐของตน ดังนั้นกฎหมายในแต่ละรัฐจึงอาจมีความแตกต่างกัน ในที่นี้ศึกษากฎหมายของรัฐวิกตอเรีย ด้วยเหตุผลดังที่เคยกล่าวไว้ในข้างต้น

ศาลคดีเด็กและเยาวชนของรัฐวิกตอเรีย จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกโดยพระราชบัญญัติเด็กและเยาวชน ค.ศ. 1989 (Children and Young Persons Act 1989) และดำเนินการเรื่อยมา ปัจจุบันมีกฎหมายที่ใช้บังคับคือพระราชบัญญัติเด็ก เยาวชนและครอบครัว ค.ศ. 2005 (Children Youth and Families Act 2005) และมีการแก้ไขในปีต่อมาโดยพระราชบัญญัติเด็ก เยาวชนและครอบครัว ฉบับแก้ไข ค.ศ. 2006 (Children, Youth and Families (Consequential and Other Amendments) Act 2006)

ศาลคดีเด็กและเยาวชนของรัฐวิกตอเรีย ประกอบด้วย 2 แผนกที่ดูแลคดีเด็กและเยาวชน คือ 1. แผนกคดีครอบครัว มีอำนาจในการพิจารณาคำร้องที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและดูแลเด็กและเยาวชนที่อยู่ในภาวะเสี่ยง และคำร้องเกี่ยวกับคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว 2. แผนกคดีอาญามีอำนาจในการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน ส่วนศาลคดีเด็กและเยาวชนคูรี (Koori) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนกคดีอาญามีอำนาจในการพิจารณาเรื่องการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนคูรี (ชาวอะบอริจิน) เว้นแต่กรณีความผิดเกี่ยวกับเพศ¹²⁸ ซึ่งในที่นี้ขอกล่าวถึงศาลคดีเด็กและเยาวชนเฉพาะแผนกคดีอาญาที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนทั่วไปอันไม่ใช่เด็กและเยาวชนคูรี (ชาวอะบอริจิน)

ศาลคดีเด็กและเยาวชนแผนกคดีอาญามีอำนาจพิจารณาคดีเด็ก¹²⁹ ซึ่งเด็ก หมายถึง บุคคลที่ขณะถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมีอายุตั้งแต่ 10 ปี แต่มีอายุไม่เกิน 18 ปีในเวลากระทำความผิด เนื่องจากรัฐวิกตอเรีย มีข้อสันนิษฐานว่าเด็กที่อายุต่ำกว่า 10 ปีไม่สามารถกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาได้ เพราะเด็กไม่มีเจตนาในทางอาญาอันถือว่ามีเจตนากระทำความผิดอาญาได้ นอกจากนี้ยังมีข้อสันนิษฐานตามกฎหมายจารีตประเพณีในรัฐวิกตอเรียว่า เด็กที่อายุต่ำกว่า 14 ปีไม่สามารถก่ออาชญากรรมได้เพราะเป็นผู้ไม่สามารถรู้ผิดชอบชั่วดีในการกระทำผิดทางอาญา¹³⁰

สำหรับเขตอำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชนของรัฐวิกตอเรีย แผนกคดีอาญามีอำนาจพิจารณาคดี 1. พิจารณาและตัดสินคดีของเด็กและเยาวชนในความผิดที่ไม่ร้ายแรง 2. ภายใต้มาตรา 356 แห่งพระราชบัญญัติเด็ก เยาวชนและครอบครัว (Children Youth and Families Act) พิจารณา

¹²⁸ The Children Youth and Families Act 2005 Section 504

¹²⁹ The Children, Youth and Families Act 2005 Section 3(1)

¹³⁰ Sentencing Advisory Council, Sentencing Children and Young People in Victoria[Online], 26 December 2013. Available from: <https://sentencingcouncil.vic.gov.au/content/publications/sentencing-children-and-young-people-victoria>

และตัดสินทุกข้อหาสำหรับความผิดอาญาในคดีอุกฉกรรจ์ที่ไม่ใช่ความผิดที่มีโทษประหารชีวิต 7 ข้อหาต่อไปนี้ คือ ฆาตกรรม พยายามฆาตกรรม การฆ่าบุคคลอื่นถึงแก่ความตายโดยไม่เจตนา การฆาตกรรมเด็ก การฆ่าบุคคลอื่นเพื่อป้องกันตัว การวางเพลิงจนเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย การขับรถโดยประมาทจนเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย 3. การดำเนินการไต่สวนเบื้องต้นในคดีอุกฉกรรจ์ เพื่อพิจารณาว่าควรจะให้ประกันตัวหรือปล่อยตัวเด็กและเยาวชนหรือไม่ 4. อนุญาตหรือปฏิเสธ ขยาย เปลี่ยนแปลง เพิกถอนการประกันตัวเด็กที่ถูกตั้งข้อหาว่ากระทำความผิด และ 5. ดำเนินการเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือการเปลี่ยนแปลงคำสั่ง ตามหมวดที่ 5 แห่งพระราชบัญญัติเด็ก เยาวชนและครอบครัว (Children Youth and Families Act)¹³¹

ทั้งนี้ศาลคดีเด็กและเยาวชนประกอบด้วยประธานศาลหรือผู้พิพากษา¹³² โดยประธานศาลต้องเป็นผู้พิพากษาของศาลเคาน์ตี (County Court) ซึ่งแต่งตั้งโดยผู้ว่าการรัฐในขณะมนตรีตามคำแนะนำของอัยการสูงสุดหลังจากการปรึกษากับประธานศาลสูงสุด¹³³ ประธานศาลจะดำรงตำแหน่งเป็นเวลาไม่เกิน 5 ปีและมีสิทธิได้รับเลือกตั้งดำรงตำแหน่งนี้อีก¹³⁴ และมีการใช้ระบบลูกขุนในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

หลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนของรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียให้ความสำคัญในการตระหนักถึงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยใช้วิธีการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม หลีกเลี่ยงการใช้โทษจำคุกหรือกักขังแก่เด็กและเยาวชน ทั้งนี้ในการพิจารณาคดีมีการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการช่วยศาลพิจารณาแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนด้วย ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.4.1 หลักการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชน

ภายใต้พระราชบัญญัติเด็ก เยาวชนและครอบครัว ค.ศ. 2005 (Children Youth and Families Act 2005) ในการตัดสินคดีที่เด็กและเยาวชนถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดทางคดีอาญานั้น หลักการที่ศาลต้องตระหนักถึง คือ การให้ความสำคัญกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม หากมีความจำเป็นต้องแยกเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดออกจากสังคม การใช้วิธีการจำคุกหรือกักขังจะเป็นมาตรการสุดท้ายที่ศาลคำนึงถึง ซึ่งแตกต่างจากคดีที่ผู้ใหญ่เป็นผู้กระทำความผิด โดยกรณีที่ผู้ใหญ่เป็นผู้กระทำความผิดนั้นหลักการตัดสินคดีจะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติตัดสินคดี ค.ศ. 1991 (Sentencing Act 1991) อันมีวัตถุประสงค์การตัดสินคดีที่นอกจากการ

¹³¹ The Children Youth and Families Act 2005 Section 516

¹³² The Children Youth and Families Act 2005 Section 504

¹³³ The Children Youth and Families Act 2005 Section 508 (2)

¹³⁴ The Children Youth and Families Act 2005 Section 508 (3)

ลงโทษเพื่อการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิดแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงหลักการลงโทษเพื่อแก้แค้น ทดแทน รวมถึงการประณามการกระทำความผิดนั้นและต้องปกป้องสังคมจากผู้กระทำความผิดด้วย¹³⁵

ทั้งนี้กฎหมายของรัฐวิกตอเรีย ได้บัญญัติปัจจัยที่ศาลต้องคำนึงถึงในการพิพากษาคดีของศาลคดีเด็กและเยาวชนไว้คือ¹³⁶

1. เสริมสร้างและรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวของเด็กและเยาวชน
2. มีความมุ่งหมายให้เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ที่บ้านของเด็กและเยาวชน
3. เรื่องให้การศึกษา การฝึกอบรม หรือการจ้างงานเด็กและเยาวชนยังคงมีการดำเนินการต่อไป

หลักการในข้อ 1 – 3 นี้ แสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะลงโทษเด็กและเยาวชน โดยไม่มีการควบคุมตัว เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาในด้านสังคม ด้านการศึกษา และเป็นการทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกว่าเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อบุคคลอื่น ซึ่งอาจช่วยทำให้เด็กและเยาวชนตระหนักว่าตนสามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม

4. ความต้องการให้เด็กมีมลทินจากคำพิพากษาของศาลน้อยที่สุด อันเป็นการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน ซึ่งความต้องการที่จะให้มีมลทินน้อยที่สุด สอดคล้องกับทฤษฎีทางอาชญาวิทยาคือทฤษฎีตราบาปที่มีการตราหน้าผู้กระทำความผิดว่าเป็นอาชญากรอันจะทำให้บุคคลนั้นมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปตลอด ฉะนั้นการพิพากษาลงโทษหรือการทำให้ผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาอาจเป็นตราบาปติดตัวผู้กระทำความผิดว่าเป็นอาชญากร และอาจทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสกระทำความผิดมากขึ้น จึงควรให้เด็กมีมลทินจากคำพิพากษาของศาลน้อยที่สุด

5. ความเหมาะสมของบทลงโทษต่อเด็กและเยาวชน เป็นการพิจารณาถึงหลักผลประโยชน์ของเด็กและเยาวชนและความต้องการในด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยใช้หลักแห่งความได้สัดส่วนซึ่งเป็นการลงโทษตามความรุนแรงของอาชญากรรม แต่อย่างไรก็ตามหลักแห่งความได้สัดส่วนในศาลคดีเด็กและเยาวชนนั้นอาจไม่มีความสำคัญเทียบเท่ากับศาลที่พิจารณาคดีอาญาของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่

6. การพิจารณาถึงความสมควรให้เด็กและเยาวชนทราบว่าเด็กและเยาวชนต้องรับผิดชอบการกระทำของตนที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เป็นการให้เด็กและเยาวชนรับรู้ถึง

¹³⁵ Sentencing Act 1991 Section 5

¹³⁶ The Children Youth and Families Act 2005 Section 362

ความรับผิดชอบของตนในการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีสำนึกในความรับผิดชอบมากขึ้น

7. การปกป้องชุมชนหรือบุคคลจากการกระทำอันรุนแรงหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายของเด็กและเยาวชน เช่น ในกรณีที่มีพฤติกรรมกระทำความผิดที่มีความรุนแรง การลงโทษจำคุกกักขังเด็กและเยาวชนเพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสกระทำความผิดในสังคมในช่วงเวลาที่ถูกลงโทษอยู่นั้น ศาลก็อาจพิจารณาได้ตามหลักการนี้¹³⁷

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กฎหมายไม่ได้ใช้คำว่าแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน แต่หลักการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ปรากฏอยู่ในหลักการ 4 ข้อแรก อันสะท้อนถึงหลักสวัสดิภาพในการตัดสินใจที่ให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวเป็นคนดีมากกว่าได้รับการลงโทษตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด แต่อย่างไรก็ตามในบางคดีที่ศาลพิจารณาเห็นว่าเหมาะสม ศาลอาจลงโทษตามความร้ายแรงของการกระทำความผิดได้ ทั้งนี้ในหลักการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดก็ถือเป็นการปกป้องสาธารณชนในระยะยาว เพราะเป็นการทำให้ผู้กระทำความผิดรับผิดชอบต่อการกระทำของตนและทำให้ผู้กระทำความผิดไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

3.4.2 หลักเกณฑ์ วิธีการจัดทำและรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ

รายงานการสืบเสาะและพินิจของรัฐวิกตอเรีย คือรายงานที่ทำให้ศาลมีข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เพื่อช่วยศาลในการพิจารณาเรื่องการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และการลงโทษที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

3.4.2.1 หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ

เมื่อศาลสั่งให้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ นายทะเบียนต้องแจ้งให้ผู้จัดทำคือเลขานุการแผนกกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชนของกระทรวงบริการประชาชน (Department of Human Services) หรือเลขานุการกระทรวงยุติธรรม (Secretary to the Department of Justice)¹³⁸ ทราบว่ามีคำสั่งให้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ ซึ่งการแจ้งให้ทราบอาจทำด้วยวาจาหรือด้วยวิธีการส่งสำเนาคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวทราบภายใน 1 วันทำการหลังจากที่ศาลมีคำสั่ง¹³⁹

ข้อมูลในการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจของรัฐวิกตอเรียนั้นได้มาจากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ เช่น เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด บิดา มารดาหรือผู้ปกครอง

¹³⁷ Sentencing Advisory Council, *Sentencing Children and Young People in Victoria*[Online], 26 December 2013. Available from: <https://sentencingcouncil.vic.gov.au/content/publications/sentencing-children-and-young-people-victoria>

¹³⁸ The Children Youth and Families Act 2005 Section 572

¹³⁹ The Children Youth and Families Act 2005 Section 548

โดยผู้จัดทำรายงานต้องแจ้งบุคคลที่สัมภาษณ์ก่อนการสัมภาษณ์ว่าข้อมูลนั้นอาจใช้ในการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ¹⁴⁰ ทั้งนี้ผู้จัดทำรายงานต้องไม่นำข้อมูลที่ได้มาเปิดเผยแก่บุคคลอื่นซึ่งไม่มีสิทธิที่จะได้ทราบข้อมูลนั้นโดยปราศจากความยินยอมของเด็กและเยาวชนหรือบิดามารดาของเด็กและเยาวชน¹⁴¹

รายงานนั้นต้องทำและยื่นต่อศาลในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 4 วันก่อนวันพิจารณาคดี แต่ต้องไม่เกินกว่า 21 วันนับจากวันที่ศาลมีคำสั่งให้จัดทำรายงาน¹⁴² ทั้งนี้ผู้จัดทำต้องส่งสำเนารายงานนั้นให้เด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับรายงาน ที่ปรึกษาทนายความของเด็กและเยาวชน และบุคคลอื่นใดที่ศาลสั่ง บุคคลที่ได้รับสำเนารายงานการสืบเสาะและพินิจต้องไม่เปิดเผยข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจ เว้นแต่กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้เปิดเผยข้อมูลในรายงานนั้น¹⁴³

3.4.2.2 รูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ

สำหรับรายงานการสืบเสาะและพินิจของรัฐวิกตอเรีย แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนหน้าปรกรายงานการสืบเสาะและพินิจ ส่วนเนื้อหาและส่วนภาคผนวกของรายงานการสืบเสาะและพินิจ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้¹⁴⁴

1. ส่วนหน้าปรกรายงานการสืบเสาะและพินิจ ประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วนคือ

(1) ส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลผู้กระทำความผิด คือ ชื่อ เพศ อายุ วันเดือนปีเกิด ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ เชื้อชาติ และข้อมูลว่าเด็กและเยาวชนได้รับการอธิบายให้เข้าใจในเนื้อหาของรายงานการสืบเสาะและพินิจแล้วหรือไม่

(2) ส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลของศาลประกอบด้วยชื่อศาล ชื่อผู้พิพากษา วันที่สั่งให้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ รายละเอียดการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีปัจจุบัน ชื่อที่ปรึกษาทนายความ

(3) ส่วนสุดท้ายคือส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลของผู้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจประกอบด้วย ชื่อผู้จัดทำ ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน เบอร์โทรศัพท์ รายชื่อผู้ลงนามอนุมัติรายงานการสืบเสาะและพินิจ ตำแหน่งของผู้อนุมัติ วันที่รายงานการสืบเสาะและพินิจเสร็จสมบูรณ์และลงชื่อรับรอง

2. ส่วนเนื้อหาของรายงานการสืบเสาะและพินิจ ประกอบด้วย

¹⁴⁰ The Children Youth and Families Act 2005 Section 549

¹⁴¹ The Children Youth and Families Act 2005 Section 552

¹⁴² The Children Youth and Families Act 2005 Section 574

¹⁴³ The Children Youth and Families Act 2005 Section 575

¹⁴⁴ Department of Human Service, Pre-Sentence Report Assessment Guide[Online], 18 March 2014. Available from E-mail: Ros.Harris@dhs.vic.gov.au

(1) แหล่งที่มาของข้อมูล เป็นส่วนที่บ่งบอกว่าข้อมูลที่นำมาจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาจากแหล่งข้อมูลใดบ้าง ซึ่งประกอบด้วย

- ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยมีรายละเอียดว่าเป็นการสัมภาษณ์บุคคลใด มีความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนอย่างไร สัมภาษณ์ด้วยวิธีการใด สัมภาษณ์จำนวนกี่ครั้งและสัมภาษณ์ที่ไหน

- ข้อมูลสรุปจากฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ

- คำให้การของผู้เสียหาย

- เอกสารต่างๆที่ยื่นมาพร้อมกับรายงานการสืบเสาะและพินิจ

เช่น ผลการประเมินทางด้านจิต

- แหล่งข้อมูลอื่นๆ เช่น เจ้าหน้าที่ที่เคยมีความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน สมาชิกในครอบครัว

- แหล่งข้อมูลที่ไม่สามารถติดต่อได้พร้อมด้วยเหตุผล

(2) รายละเอียดการกระทำคามผิด ประกอบด้วย วันที่ทำการจับกุม ฐานความผิด ชื่อผู้แจ้งความ

(3) การวิเคราะห์การกระทำคามผิด กล่าวถึงข้อมูลคือ

- ข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคือ การกระทำคามผิดนี้เกิดขึ้นเมื่อใด เกิดขึ้นที่ไหน ขณะกระทำคามผิดอยู่กับผู้ใด ทำอะไรก่อนกระทำคามผิด มีการวางแผนกระทำคามผิดไว้อย่างไร กระทำสิ่งใดหลังจากได้กระทำคามผิด เพราะเหตุใดเด็กและเยาวชนจึงคิดว่าตนกระทำคามผิด

- เด็กและเยาวชนมีข้อกล่าวหาอื่นที่อยู่ในระหว่างการดำเนินคดีอีกหรือไม่

- เด็กและเยาวชนเคยเกี่ยวข้องกับแผนกระบวนยุติธรรมเด็กและเยาวชนของกระทรวงบริการประชาชนหรือไม่ หากเด็กและเยาวชนมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานดังกล่าวจะทำให้ศาลทราบถึงประวัติการกระทำคามผิดในกรณีศาลมีคำพิพากษา สอดส่องดูแล และเด็กและเยาวชนเคยฝ่าฝืนคำสั่งสอดส่องดูแลหรือไม่

- ทักษะคิดของเด็กและเยาวชนที่มีต่อการกระทำคามผิดว่ามีความรับผิดชอบต่อการกระทำคามผิดที่เกิดขึ้นหรือไม่ มีความสำนึกต่อการกระทำคามผิดนั้นหรือไม่

- การตระหนักของเด็กและเยาวชนถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย เช่น เด็กและเยาวชนเข้าใจว่าการกระทำของตนทำให้ผู้เสียหายเกิดความหวาดกลัวในการออกจากบ้าน

(4) ครอบครัว

- สภาพครอบครัว เป็นการกล่าวถึงภูมิลำเนา อายุของเด็กและเยาวชน สถานะทางครอบครัวในอดีตและปัจจุบันของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างไร สมาชิกในครอบครัวมีบุคคลใดบ้าง ความสัมพันธ์ของเด็กและเยาวชนกับสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างไรบ้าง เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่กับผู้ใด บุคคลใดที่มีอิทธิพลและมีความสำคัญต่อเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนรู้สึกว่าคุณเองได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบิดามารดาหรือไม่ ทักษะคิดของบิดามารดาต่อการกระทำของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างไร บิดามารดามีวิธีแก้ปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอย่างไร มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของเด็กและเยาวชนหรือไม่

- ที่พักอาศัยและสถานภาพทางเศรษฐกิจ เด็กและเยาวชนมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งหรือไม่ ลักษณะที่พักอาศัยเป็นอย่างไร มีความรู้สึกพอใจในที่อยู่อาศัยปัจจุบันของตนหรือไม่ เคยย้ายที่อยู่อาศัยหรือไม่ หากเคยย้ายที่อยู่อาศัยคือที่ใดบ้าง สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวเด็กและเยาวชนเป็นอย่างไรบ้าง พฤติกรรมกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมาจากปัญหาสถานภาพทางเศรษฐกิจหรือไม่

- ด้านการศึกษา การฝึกอบรมและอาชีพ เป็นการกล่าวถึงรายละเอียดว่าเด็กและเยาวชนกำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่หรือไม่ กำลังศึกษาที่ใด เคยไปเรียนแต่ไม่เข้าห้องเรียนหรือไม่เพราะเหตุใด ทักษะคิดที่มีต่อโรงเรียนเป็นอย่างไร ชอบเรียนวิชาใดเพราะอะไร ไม่ชอบเรียนวิชาใดเพราะอะไร หากไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนหรือลาออกจากโรงเรียนเพราะเหตุใด ต้องการกลับไปศึกษาเล่าเรียนต่อหรือไม่ ส่วนด้านอาชีพเป็นการกล่าวถึงว่าเด็กและเยาวชนทำงานหรือไม่ ทำงานอะไร ทำที่ใด ชอบงานที่ทำอยู่หรือไม่ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับผู้ว่าจ้างมีปัญหาใดหรือไม่ เคยทำงานที่ใดมาก่อนหรือไม่ หากไม่เคยทำงานมีความสนใจทำงานในด้านใด เคยหางานหรือไม่โดยวิธีใดบ้าง

- ความสัมพันธ์กับเพื่อนและเวลาว่างของเด็กและเยาวชน โดยกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนทำในเวลาว่างคืออะไร ความสัมพันธ์ของเด็กและเยาวชนกับเพื่อนเป็นอย่างไร เด็กและเยาวชนมีบุคลิกชอบเข้าสังคมหรือมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมหรือไม่ คบกับเพื่อนที่กระทำผิดกฎหมายหรือไม่ มีเพื่อนที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับตนหรือไม่ กิจกรรมที่ทำกับเพื่อนคืออะไร

- การให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชน เป็นการกล่าวถึงแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน สมาชิกในครอบครัวของเด็กและเยาวชนบุคคลใดที่สามารถช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและบุคลิกลักษณะของเด็กและเยาวชนได้ มีหน่วยงานอื่นๆที่สามารถช่วยเหลือเด็กและเยาวชนหรือไม่ เช่น เรื่องการให้บริการทางด้านสุขภาพ การบำบัดยาเสพติด

(5) ด้านสุขภาพ

- ปัญหาด้านสุขภาพ มีปัญหาด้านสุขภาพที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมกระทำความผิดหรือไม่ เช่น ความผิดปกติทางจิต เด็กและเยาวชนมีประวัติการทำร้ายตัวเองหรือการพยายามฆ่าตัวตายหรือไม่ มีประวัติการรักษาทางจิตอย่างไร ระดับพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนมีปัญหาหรือไม่ เด็กและเยาวชนควรได้รับการประเมินในเรื่องวุฒิภาวะทางอารมณ์ การรับรู้ถึงความร้ายแรงของการกระทำความผิดและผลที่จะเกิดขึ้นหรือไม่

- ประวัติด้านยาเสพติด ด้านสุรา และการบำบัด กล่าวถึงว่า พฤติกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดหรือไม่ มีประวัติการใช้สารเสพติดอย่างไร เคยใช้สารเสพติดใดบ้าง เริ่มใช้เมื่อใด ใช้สารเสพติดบ่อยหรือไม่ มีความเสี่ยงในการใช้สารเสพติดเกินขนาดหรือไม่ การใช้สารเสพติดกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือชีวิตประจำวันหรือไม่

- ความสามารถในการปฏิบัติตามคำสั่งอันเนื่องมาจากการใช้สารเสพติดหรือปัญหาสุขภาพ

(6) สรุปรการประเมินและข้อเสนอแนะ

- สรุปรการวิเคราะห์การกระทำความผิดและรูปแบบการกระทำความผิด โดยวิเคราะห์รูปแบบการกระทำความผิดว่ารูปแบบการกระทำความผิดในคดีปัจจุบันและในคดีก่อนมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เช่น ช่วงเวลาในการกระทำความผิดเป็นช่วงเวลาเดียวกันหรือไม่ ลักษณะการกระทำความผิดมีความคล้ายคลึงกันหรือไม่ มีความร้ายแรงเพิ่มขึ้นหรือไม่ การกระทำความผิดมีความบ่อยครั้งขึ้นหรือไม่ มีปัจจัยใดที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิด

- วิเคราะห์ปัจจัยที่มีแนวโน้มต่อการกระทำความผิดซ้ำ โดยพิจารณาจาก ประวัติการกระทำความผิด ปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เช่น ทักษะคดีของเด็กและเยาวชน พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน สถานภาพทางครอบครัว ที่อยู่อาศัย และสถานภาพทางเศรษฐกิจ การใช้สารเสพติด การศึกษา การฝึกอบรมอาชีพ เพื่อน

- การให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชน โดยใช้ข้อมูลด้านครอบครัวและข้อมูลในหัวข้อการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนมาพิจารณาวิธีการที่เป็นผลดีต่อการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เช่น การให้เด็กและเยาวชนอยู่กับครอบครัว การให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษา ฝึกอบรมหรือประกอบอาชีพ

- จุดเด่นของเด็กและเยาวชน วิเคราะห์จากทัศนคติของเด็กและเยาวชน ซึ่งอาจพิจารณาจากการโต้ตอบในการพูดคุย การให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ หากเด็กและเยาวชนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งต้องกล่าวถึงเหตุผลที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

- ข้อเสนอแนะ เป็นการเสนอแนะแนวทางสำหรับศาลที่ควรพิพากษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยกล่าวถึงระยะเวลาของคำสั่ง เงื่อนไขต่างๆ หรือควรใช้แนวทางการประชุมกลุ่มหรือไม่ เช่น ควรคุมประพฤติเด็กและเยาวชนเป็นระยะเวลา 12 เดือน และหากมีการเสนอแนะให้มีคำสั่งให้คุมความประพฤติเด็กและเยาวชน คำสั่งสอดส่องดูแลเด็กและเยาวชน คำสั่งให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรม ในรายงานการสืบเสาะและพินิจต้องกล่าวถึงว่างานหรือโครงการที่เสนอแนะนั้นจะจัดที่ไหน เวลาใดที่เด็กและเยาวชนสามารถเข้าร่วมงานหรือโครงการที่เสนอ เด็กและเยาวชนมีความเหมาะสมต่องานหรือโครงการที่เสนอแนะหรือไม่ เด็กและเยาวชนมีทัศนคติต่องานหรือโครงการที่เสนอแนะอย่างไร

3. ส่วนภาคผนวกของรายงานการสืบเสาะและพินิจ

ภาคผนวกในส่วนที่ 1 เป็นการกล่าวถึงคำสั่งสอดส่องดูแลในคดีก่อน ซึ่งประกอบด้วยวันที่และรายละเอียดของคำสั่งสอดส่องดูแล

ภาคผนวกในส่วนที่ 2 เป็นเรื่องการเข้าถึงข้อมูลของรายงานการสืบเสาะและพินิจว่ามีข้อจำกัดในการเผยแพร่ข้อมูลในกรณีใดบ้างพร้อมด้วยเหตุผล

3.4.3 การนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

สำหรับการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีของรัฐวิทอเรีย ประเทศออสเตรเลีย ศาลนำมาใช้เมื่อศาลวินิจฉัยแล้วว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดตามคำฟ้อง ศาลจึงอาจสั่งให้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจและเลื่อนการพิจารณาคดีจนกว่าจะได้รับรายงานการสืบเสาะและพินิจ แต่ทั้งนี้กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ศาลต้องสั่งจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจในทุกคดี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษจำคุกกักขังเด็กและเยาวชนในศูนย์ที่พักอาศัยเด็กและเยาวชน (youth residential centre) หรือศูนย์ยุติธรรมเด็กและเยาวชน (youth justice centre) หรือหากปรากฏว่าเด็กและเยาวชนพิการทางปัญญา กฎหมายบังคับให้ศาลต้องสั่งให้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเพื่อมาใช้ประกอบการพิจารณาคดี¹⁴⁵

นอกจากพระราชบัญญัติเด็ก เยาวชนและครอบครัว ค.ศ. 2005 (Children Youth and Families Act 2005) ที่บัญญัติให้ศาลต้องสั่งให้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจกรณีที่ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษจำคุกกักขังเด็กและเยาวชนในศูนย์ที่พักอาศัยเด็กและเยาวชน (youth residential centre) หรือศูนย์ยุติธรรมเด็กและเยาวชน (youth justice centre) แล้วพระราชบัญญัติตัดสินคดี ค.ศ. 1991 (Sentencing Act 1991) ยังได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์เพิ่มเติมไว้ว่า เมื่อได้รับรายงานการสืบเสาะและพินิจ ศาลต้องพิจารณาว่าการมีคำสั่งลงโทษจำคุกกักขังเช่นนั้นจะเป็นการช่วยแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด หรือเป็นที่เชื่อได้ว่าผู้กระทำ

¹⁴⁵ The Children Youth and Families Act 2005 Section 571

ความผิดเป็นผู้ถูกโน้มน้าวจิตใจได้ง่าย ขาดวุฒิภาวะ หรือเป็นผู้ที่มีแนวโน้มในการตกอยู่ภายใต้ อิทธิพลอันไม่พึงปรารถนาในศาลที่พิจารณาคดีอาญาของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ศาลจึงสามารถสั่งจำคุกกักขังได้ ประกอบกับการพิจารณาถึงลักษณะของการกระทำความผิด อายุ นิสัย ความประพฤติ ประวัติการกระทำความผิดด้วย¹⁴⁶

จากเนื้อหาที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงหลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือต้องการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยให้ความช่วยเหลือด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา พยายามหลีกเลี่ยงการใช้มาตรการจำคุกเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด นอกจากนี้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยและต่างประเทศล้วนแต่มีการคำนึงถึงประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชนเพื่อประโยชน์ในการนำข้อมูลมาใช้กำหนดมาตรการที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาแต่ละบุคคล โดยจัดทำเป็นรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชน ซึ่งข้อมูลอาจมาจากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆทั้งจากตัวเด็กและเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนหรือผู้เสียหาย สำหรับเนื้อหาในรายงานการสืบเสาะและพินิจส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน คือเป็นการกล่าวถึงประวัติภูมิหลังของเด็กและเยาวชนทั้งด้านครอบครัว สังคม การศึกษา เพื่อน ประวัติการกระทำความผิด ประวัติการใช้ยาเสพติดและแอลกอฮอล์ ด้านสุขภาพ ข้อเสนอแนะสำหรับการกำหนดโทษ แต่อาจมีความแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดบางประการ

การนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนประเทศไทย รายงานการสืบเสาะและพินิจเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาคดีนับแต่การยื่นฟ้องคดี มีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเมื่อเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกจับกุมหรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน อย่างไรก็ตามรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาคดีเมื่อศาลวินิจฉัยแล้วว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยในคดีอาญานั้นเป็นผู้กระทำความผิด ศาลจึงมีคำสั่งให้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิพากษาคดีกำหนดแนวทางการลงโทษสำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งกฎหมายไม่ได้กำหนดให้ศาลต้องนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีทุกคดี เว้นแต่ในกรณีที่มีคำสั่งลงโทษจำคุก กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องพิจารณารายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนการพิพากษาลงโทษจำคุก

¹⁴⁶ Sentencing Act Section 32

บทที่ 4

วิเคราะห์การนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดี เด็กและเยาวชนและรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ

ในบทที่ 2 เป็นการศึกษาถึงแนวคิด หลักการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนและหลักการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน และในบทที่ 3 เป็นการศึกษาถึงหลักการพิจารณาคดี วิธีการจัดทำและรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจ รวมถึงการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนของประเทศไทยและต่างประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในส่วนของประเทศไทยมีความแตกต่างกับของต่างประเทศในบางประเด็น ดังนั้นในบทนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ถึงการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนและรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนและหลักการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน

4.1 การนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน

เนื่องจากแนวคิดและหลักการแห่งกฎหมายเด็กและเยาวชนคือให้ความสำคัญกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการให้โอกาสเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา ซึ่งการทำให้แนวคิดดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องมีการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีอาญาเด็กและเยาวชน โดยข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจไม่ถือเป็นข้อเท็จจริงนอกสำนวน เพราะมีกฎหมายบัญญัติรับรองให้มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงนอกจากที่ปรากฏในคำฟ้องหรือคำให้การ¹ และมีบทบัญญัติที่รับรองอำนาจศาลในการรับฟังข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจ² ซึ่งศาลมีอำนาจอิสระในการใช้ดุลพินิจรับฟังข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจ ทั้งนี้ประเทศไทยได้นำมารายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในขั้นตอนก่อนการพิพากษาคดีและขั้นตอนการพิพากษาคดี

กระบวนการก่อนการพิพากษาคดี ศาลต้องพิจารณาข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจ โดยหากเป็นกรณีที่มีความเสี่ยงและความจำเป็นต่ำ ศาลต้องคำนึงถึงมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดี อันเป็นการเบี่ยงเบนเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญาออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักและนำไปสู่กระบวนการจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู

¹ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 36

² พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 118

ตามวิธีประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ตามมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยหนึ่งในเงื่อนไขของมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีคือ เด็กและเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกมาก่อน เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ศาลต้องพิจารณาเงื่อนไขจากคำฟ้องของโจทก์ประกอบกับข้อมูลประวัติการกระทำความผิดในรายงานการสืบเสาะและพินิจ รวมถึงเงื่อนไขที่ศาลเห็นว่าเด็กและเยาวชนอาจกลับตัวเป็นคนดีได้ ศาลอาจพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ศาลเรียกเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยมาสอบถาม หรือสอบถามจากผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน หรือนักจิตวิทยาประจำศาล รวมถึงการพิจารณาข้อเท็จจริงในรายงานการสืบเสาะและพินิจเพื่อช่วยในการประเมินเด็กและเยาวชน เช่น ข้อมูลด้านประวัติครอบครัว ปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ในขั้นตอนการพิจารณาเห็นชอบกับแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ศาลได้นำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาประกอบการให้ความเห็นชอบเพื่อให้แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสามารถบังคับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนแต่ละบุคคล ฉะนั้นรายงานการสืบเสาะและพินิจจึงเข้ามามีบทบาทในการช่วยคัดกรองเด็กและเยาวชนที่ไม่ควรอยู่ในกระบวนการยุติธรรมให้ออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก เพื่อนำเด็กและเยาวชนไปดูแล แก้ไข ปรับปรุงความประพฤติให้กลับตนเป็นคนดีและสามารถใช้ชีวิตในเชิงสร้างสรรค์อยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ นอกจากนี้ยังมีมาตรการแทนการพิพากษาคดี ตามมาตรา 132 ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีแล้วเห็นว่าคดีนั้นยังไม่สมควรมีคำพิพากษา แต่ควรใช้วิธีการตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อแก้ไขเด็กและเยาวชนก่อนการมีคำพิพากษา อันถือเป็นการช่วยเด็กและเยาวชนลดรอยแห่งตราบาปจากคำพิพากษาของศาล ซึ่งหนึ่งในเงื่อนไขของมาตรการนี้คือเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ศาลจะพิจารณาคดีคล้ายคลึงกับกรณีที่ศาลเห็นว่าเด็กและเยาวชนอาจกลับตนเป็นคนดีได้ตามมาตรา 90

แม้จุดประสงค์ของการมีรายงานการสืบเสาะและพินิจในเริ่มแรกคือ ต้องการให้ศาลมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนในขั้นตอนการพิพากษาคดีเพื่อค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิดและนำไปสู่การวางแผนทางในการแก้ไขฟื้นฟูและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน แต่ต่อมาก็ได้มีการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในขั้นตอนก่อนการพิพากษาคดีดังที่กล่าวในข้างต้น ซึ่งแม้การนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในขั้นตอนก่อนการพิพากษาคดีจะไม่ใช่วัตถุประสงค์เริ่มแรกของการมีรายงานการสืบเสาะและพินิจ แต่อย่างไรก็ตามการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในขั้นตอนก่อนการพิพากษาคดีก็ยังคงอยู่ในขอบเขตการใช้เพื่อการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน อันเป็นการนำข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นผลดีต่อตัวเด็กและเยาวชนกล่าวคือ ทำให้ไม่ต้องมีการสอบถามข้อมูลจากเด็กและเยาวชนซ้ำหลายครั้งซึ่งอาจเป็นการสร้างความกระทบกระเทือนต่อจิตใจและเป็นการสร้างปมด้อยให้แก่ตัวเด็กและเยาวชน

ในขั้นตอนการพิพาทภาคี หากเด็กและเยาวชนไม่ได้เข้าสู่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีหรือมาตรการแทนการพิพาทภาคี เด็กและเยาวชนต้องอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตลอดสายจนมีคำพิพากษา และในขั้นตอนการพิพาทภาคีลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องรับทราบรายงานการสืบเสาะและพินิจรวมถึงความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับศาลในการทราบประวัติภูมิหลังของเด็กและเยาวชน อันจะทำให้ศาลมีความเข้าใจในตัวเด็กและเยาวชนโดยรับรู้ถึงสภาพปัญหาที่อาจเป็นสาเหตุให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด และมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชนเพียงพอในการตัดสินใจเลือกใช้วิธีปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน ทำให้สามารถกำหนดแนวทางแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ของคำพิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดี และไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

ทั้งนี้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้มีการบัญญัติถึงเรื่องการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนในมาตรา 118 ระบุว่า *การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะรับฟังรายงานข้อเท็จจริงตามมาตรา 115 ที่มีใช้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกฟ้องโดยไม่ต้องมีพยานบุคคลประกอบรายงานนั้นก็ได้ แต่ถ้าศาลจะรับฟังรายงานเช่นว่านั้นให้เป็นผลร้ายแก่จำเลยแล้ว ให้ศาลแจ้งข้อความตามรายงานนั้นให้จำเลยทราบ ในกรณีเช่นว่านี้จำเลยมีสิทธิที่จะแถลงคัดค้านและสืบพยานหักล้างได้* โดยการรับฟังข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาตราดังกล่าวเป็นการรับฟังเพื่อประกอบดุลพินิจในการกำหนดโทษหรือมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยในคดีอาญา อันถือเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาคดีที่ต้องมีการนำพยานหลักฐานเข้าสืบ แต่กรณีนี้ไม่ต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่เคร่งครัดเหมือนเช่นกรณีการนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย ฉะนั้นกฎหมายจึงวางหลักการไว้ว่า การพิจารณาคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นจำเลย ศาลสามารถรับฟังข้อเท็จจริงคือ ประวัติ อายุ เพศ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิตใจ นิสัย อาชีพ ฐานะของจำเลย สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับจำเลย บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลผู้ซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย บุคคลผู้ซึ่งให้การศึกษา บุคคลผู้ซึ่งให้การทำงาน ซึ่งไม่ใช่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกฟ้องได้ โดยไม่ต้องมีบุคคลผู้ให้ข้อมูลในรายงานมาให้การต่อหน้าศาลและไม่ต้องมีการถามค้านพยาน แต่อย่างไรก็ตามหากศาลมีความเห็นว่าในคดีนั้นควรนำพยานบุคคลมาสืบประกอบรายงานการสืบเสาะและพินิจ ศาลสามารถมีคำสั่งให้นำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้ ไม่ถือเป็นการกระทำที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

นอกจากนี้กฎหมายได้ให้การคุ้มครองสิทธิแก่จำเลยไว้กล่าวคือ หากศาลจะรับฟังข้อเท็จจริงในรายงานการสืบเสาะและพินิจที่เป็นผลร้ายแก่จำเลย ศาลต้องแจ้งข้อความในรายงานนั้นให้จำเลยทราบ จำเลยมีสิทธิแถลงคัดค้านและสืบพยานหักล้างได้ ซึ่งข้อเท็จจริงที่เป็นผลร้าย เช่น จำเลยมีนิสัยดื้อรั้น ชอบเที่ยวเตร่ ชอบสูบบุหรี่หรือดื่มสุราเป็นอาชญา มีนิสัยลักขโมย หากศาลจะนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการพิพากษาคดี โดยนำมาพิจารณาว่าจำเลยควรได้รับการฝึกอบรม แก่ไขความประพฤติอย่างไร ศาลต้องอ่านข้อเท็จจริงเหล่านี้ให้จำเลยฟังและซักถามจำเลยว่าข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็นความจริงหรือไม่ หากไม่เป็นความจริงจำเลยสามารถโต้แย้งคัดค้านรายงานนั้นได้ เมื่อมีการโต้แย้งคัดค้านรายงานนั้น พนักงานคุมประพฤติต้องนำพยานหลักฐานเข้าสืบและจำเลยมีสิทธินำพยานหลักฐานสืบหักล้างพยานหลักฐานของพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งจำเลยอาจอ้างพยานบุคคล เช่น เพื่อน บุคคลใกล้ชิดหรือผู้ที่รู้เห็นความประพฤติของจำเลยมาเป็นพยานสืบหักล้างได้ โดยระดับการพิสูจน์กรณีเช่นนี้เพียงแต่นำพยานหลักฐานมาแสดงต่อศาล เพื่อให้ศาลเห็นว่ามีความพยานหลักฐานที่ชัดเจนเชื่อถือได้ กระบวนการดังกล่าวนี้ถือเป็นการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนให้มีสิทธิซักค้านพยานได้ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และเป็นการสอดคล้องต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 อันบัญญัติรับรองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาที่ต้องได้รับโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ สามารถตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร ซึ่งเป็นผลดีต่อเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยในคดีอาญา

แต่อย่างไรก็ตามรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญานับแต่ยื่นฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ทำให้ข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจเข้าสู่กระบวนการรับรู้ของศาลก่อนการวินิจฉัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามคำฟ้องของโจทก์หรือไม่ จึงเป็นที่สงสัยแก่ประชาชนว่า การที่ศาลรับทราบข้อมูลในส่วนที่เป็นข้อมูลทางลบต่อเด็กและเยาวชนก่อนการวินิจฉัยความผิด โดยเฉพาะข้อมูลเรื่องประวัติการกระทำความผิดและสาเหตุแห่งการกระทำความผิดอาจมีอิทธิพลเหนือการวินิจฉัยความผิดของเด็กและเยาวชนได้

หากพิจารณาข้อความในมาตรา 118 คือ **ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะรับฟังรายงานข้อเท็จจริงตามมาตรา 115 ที่มีใช้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่ถูกฟ้องโดยไม่ต้องมีพยานบุคคลประกอบรายงานนั้นก็ได้** แม้กฎหมายไม่ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าห้ามนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการวินิจฉัยความผิดของจำเลย แต่ข้อความดังกล่าวย่อมหมายถึงว่า หากข้อเท็จจริงนั้นเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญา เช่น เป็นการกระทำโดยเจตนาหรือไม่ เป็นการกระทำความผิดตามที่ถูกฟ้องหรือไม่ ศาลไม่สามารถรับฟังได้ เพราะเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดในคดีที่ถูกฟ้อง แต่หากข้อเท็จจริงนั้นไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เช่น ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความประพฤติ ประวัติครอบครัว ประวัติการศึกษา สาเหตุการกระทำความผิด ศาลจึงสามารถรับฟังได้ การที่มาตรา 118 ไม่ได้บัญญัติไว้

เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนว่าห้ามนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้เพื่อวินิจฉัย ความผิดของจำเลยก็ไม่ได้หมายความว่า ศาลจะนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้เพื่อ การวินิจฉัยความผิดของจำเลยได้ เพราะเจตนารมณ์แห่งกฎหมายในการมีรายงานการสืบเสาะและ พินิจเด็กและเยาวชนก็เพื่อใช้ในการกำหนดโทษหรือมาตรการที่เหมาะสมแก่เด็กและเยาวชนแต่ละ บุคคล รายงานสืบเสาะและพินิจไม่ได้มีไว้เพื่อให้ศาลนำข้อมูลในรายงานมาใช้เพื่อการวินิจฉัย ความผิดของจำเลย ฉะนั้นศาลจึงไม่สามารถนำข้อเท็จจริงในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้เพื่อ การวินิจฉัยความผิดของเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยได้ แต่การพิสูจน์ความผิดของจำเลยต้องอยู่บน หลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด หลักการนี้อนุสัญญาว่าด้วย สิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติรับรองสิทธิ ดังกล่าวไว้ ซึ่งโจทก์ต้องนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด โดยต้อง พิสูจน์ความผิดของจำเลยจนสิ้นความสงสัย หากยังมีความสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย และในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา ศาลต้อง วินิจฉัยความผิดของจำเลยโดยอาศัยข้อเท็จจริงซึ่งมาจากพยานหลักฐานที่โจทก์และจำเลยนำสืบ ไม่ใช่ข้อเท็จจริงจากรายงานการสืบเสาะและพินิจที่พนักงานคุมประพฤติจัดทำ กรณีนี้ถือเป็นสิทธิขั้น มูลฐานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เด็กและเยาวชนต้องมีสิทธิในการต่อสู้คดีและคัดค้านพยาน ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ด้วย เหตุนี้หากพิเคราะห์มาตรา 118 ประกอบกับเจตนารมณ์แห่งกฎหมายในการมีรายงานการสืบเสาะ และพินิจเด็กและเยาวชน ศาลจึงไม่สามารถนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้เพื่อการ วินิจฉัยความผิดของจำเลยได้ แต่ข้อมูลในรายงานนั้นต้องนำมาใช้เพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและ เยาวชนเท่านั้น

จากการศึกษาหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดาและรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย พบว่าหลักการพิจารณาคดีกฎหมายเด็กและเยาวชนมีความคล้ายคลึงกับ ประเทศไทยคือ การป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด แต่หากมีการกระทำความผิดต้อง ทำให้เด็กและเยาวชนเข้าใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำไปกระทำ ความผิดซ้ำอีก รวมถึงการปกป้องสาธารณชนด้วยการให้ความช่วยเหลือด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม แต่การพิจารณาคดีของ ต่างประเทศมีการแบ่งแยกขั้นตอนการพิพากษาว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิดหรือไม่กับขั้นตอน การพิพากษากำหนดโทษแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอย่างชัดเจน และรายงานการสืบเสาะ และพินิจจะนำเข้ามาในขั้นตอนเมื่อศาลพิพากษาคดีว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว คือ ขั้นตอนการพิพากษากำหนดโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งจะนำรายงานการสืบเสาะและ

พินิจมาใช้เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับศาลในการพิพากษากำหนดมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดเท่านั้นซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย โดยประเทศอังกฤษมีแนวคิดที่ศาลไม่ต้องการให้มีการสืบเสาะเรื่องประวัติส่วนตัวเมื่อบุคคลนั้นยังไม่มีควมผิด เพราะหากศาลทราบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนอาจทำให้เกิดความอคติต่อการพิจารณาคดีได้

แม้ว่าแนวคิดของประเทศอังกฤษจะทำให้ศาลตัดสินคดีได้อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่เป็นที่เคลือบแคลงใจของประชาชนในความมีอคติต่อการพิจารณาคดี แต่สำหรับประเทศไทยไม่สามารถนำรายงานการสืบเสาะเข้ามาในกระบวนการยุติธรรมเมื่อมีการวินิจฉัยว่าเด็กเป็นผู้กระทำความผิดเหมือนเช่นต่างประเทศได้ เพราะประเทศไทยต้องมีการนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการบำบัดฟื้นฟู แก้ไข ปรับปรุงพฤติกรรมก่อนการพิพากษาคดี และพยายามหลีกเลี่ยงการนำเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักจึงมีการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักแม้มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้วก็ตาม ฉะนั้นรายงานการสืบเสาะและพินิจจึงต้องเข้ามาในกระบวนการยุติธรรมนับแต่ยื่นฟ้องเพื่อให้สอดคล้องต่อมาตรา 90 และมาตรา 132 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งการที่รายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยเข้ามาในกระบวนการพิจารณาคดีนับแต่การยื่นฟ้องคดี เป็นการนำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ทั้งกระบวนการตั้งแต่ศาลยังไม่วินิจฉัยความผิดของจำเลยจนถึงขั้นตอนการพิพากษากำหนดโทษหรือมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชน ทำให้มีข้อมูลวางแผนสำหรับเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการพิจารณาคดี อีกทั้งคดีเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทยไม่มีการพิจารณาถึงฐานความผิด ทำให้คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวมีจำนวนมาก ข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจจึงเป็นสิ่งที่ช่วยจัดระบบการจัดการกับเด็กและเยาวชนได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ระบบการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ เช่น ประเทศแคนาดา รัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียใช้ระบบลูกขุนในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน โดยลูกขุนเป็นบุคคลที่อาจไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย ไม่สามารถทราบได้ว่าพยานหลักฐานใดรับฟังได้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย พยานหลักฐานใดห้ามมิให้รับฟัง ฉะนั้นรายงานการสืบเสาะและพินิจจึงเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาคดีเมื่อศาลวินิจฉัยแล้วว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด เพราะหากนำพยานหลักฐานทุกชนิดหรือนำข้อเท็จจริงในรายงานการสืบเสาะและพินิจเข้าสู่กระบวนการรับรู้ของลูกขุนก่อนการวินิจฉัยว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด อาจก่อให้เกิดอคติหรือเกิดการชักจูงทางจิตใจแก่ลูกขุนได้ ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อการอำนวยความยุติธรรมแก่คู่ความในคดี แต่ประเทศไทยผู้พิจารณาคดีประกอบด้วยผู้พิพากษาซึ่งเป็นข้าราชการตุลาการและผู้พิพากษาสมทบ โดยในการพิจารณาคดีผู้พิพากษาซึ่งมีความเชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายเป็นผู้พิจารณา

ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมายและเป็นผู้วินิจฉัยตัดสินคดี ส่วนผู้พิพากษาสมทบมีบทบาทคือเป็นผู้ให้คำแนะนำแก่ผู้พิพากษาเรื่องการแก้ไขข้อบกพร่อง จึงไม่เกิดปัญหาเช่นกรณีระบบลูกขุน

ฉะนั้นการที่กฎหมายของประเทศไทยบัญญัติไว้แตกต่างจากกฎหมายต่างประเทศ กล่าวคือกฎหมายต่างประเทศบัญญัติให้ศาลสั่งจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจเมื่อศาลวินิจฉัยแล้วว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด แต่กฎหมายของประเทศไทยเมื่อเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกจับกุมหรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวน พนักงานคุมประพฤติสามารถจัดทำรายงานการสืบเสาะได้ หรือกรณีที่เกิดการสืบเสาะข้อเท็จจริง ศาลสามารถสั่งให้มีการสืบเสาะข้อเท็จจริงได้โดยไม่ต้องมีการวินิจฉัยความผิดของเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยก่อน เพราะแนวคิดของประเทศไทยและต่างประเทศมีความแตกต่างกัน ซึ่งกฎหมายก็ไม่ได้มีความมุ่งหมายให้นำข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการวินิจฉัยความผิดของจำเลย และห้ามศาลนำข้อมูลในรายงานมาใช้เพื่อวินิจฉัยความผิดของจำเลยด้วย

4.2 รูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชน

รูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนของประเทศไทยนั้นมีเพียงรูปแบบเดียวคือรูปแบบมาตรฐานที่ใช้เหมือนกันในทุกคดีไม่ว่าคดีนั้นจะเป็นคดีที่มีข้อกล่าวหาเป็นความผิดที่มีอัตราโทษร้ายแรงหรือเป็นคดีที่มีข้อกล่าวหาเป็นความผิดคดีเล็กน้อย ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้ว ต่างประเทศมีรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนที่หลากหลายรูปแบบมากกว่าประเทศไทย เช่น ประเทศอังกฤษมี 3 รูปแบบคือ 1. รายงานที่จัดทำในวันพิพากษาคดี (Stand down or Day of sentence report) 2. รายงานโทษเฉพาะ (Specific sentence report) และ 3. รายงานการสืบเสาะและพินิจ (Pre-sentence report) ส่วนประเทศแคนาดามี 2 รูปแบบคือ รายงานการสืบเสาะและพินิจแบบละเอียด และรายงานการสืบเสาะและพินิจแบบย่อ

อย่างไรก็ตามแม้รายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนของประเทศไทยมีเพียงรูปแบบเดียว เป็นรูปแบบตายตัว ไม่ยืดหยุ่น ไม่เปลี่ยนแปลงตามพฤติการณ์ต่างๆเหมือนเช่นต่างประเทศ แต่หากพิจารณาถึงหลักกฎหมายเด็กและเยาวชนของประเทศไทยเรื่องมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาทั้งในชั้นก่อนฟ้อง ชั้นพิจารณาคดีและมาตรการแทนการพิพากษาคดีแล้ว ย่อมเห็นได้ว่าในมาตรการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชนนั้นจำเป็นต้องใช้ข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจเพื่อประกอบการพิจารณาเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ต่างๆ ดังนั้นข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจจึงต้องมีความละเอียด มีข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนในทุกแง่มุมเพื่อสามารถใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ในเรื่องมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาและมาตรการแทนการพิพากษาคดีได้

ประกอบกับเมื่อมีรายงานการสืบเสาะและพินิจหลายรูปแบบ หากให้ศาลเป็นผู้พิจารณาและมีคำสั่งว่าควรใช้รายงานการสืบเสาะและพินิจรูปแบบใดเหมือนเช่นต่างประเทศ อาจทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม เพราะเป็นการเพิ่มขึ้นขั้นตอนการขอความเห็นจากศาลก่อนการดำเนินการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจว่าพฤติการณ์ในคดีมีความร้ายแรงหรือไม่ ควรใช้รายงานการสืบเสาะและพินิจรูปแบบใด แต่หากให้พนักงานคุมประพฤติเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาว่าควรใช้รายงานการสืบเสาะและพินิจรูปแบบใดอาจเกิดปัญหาคือรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจไม่ตรงกับความต้องการของศาล ศาลจึงต้องมีคำสั่งให้จัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจอีกครั้งเพื่อให้ตรงตามความต้องการของศาล อันจะทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเช่นกัน ฉะนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่ารูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจแบบมาตรฐานของประเทศไทยในปัจจุบันที่มีข้อมูลละเอียดในทุกคดีมีความเหมาะสมแล้ว ไม่ควรมีรายงานการสืบเสาะและพินิจหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบย่อ รูปแบบละเอียดเหมือนต่างประเทศ

เรื่องรูปแบบเนื้อหาในรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนของประเทศไทยนั้น มีหัวข้อที่สอดคล้องและครบถ้วนตามหลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชน นอกเหนือจากประเด็นที่วินิจฉัยว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดตามคำฟ้องของโจทก์หรือไม่ ตามมาตรา 115* แม้ในเรื่องสติปัญญา ซึ่งหมายถึงความโง่ ความฉลาดของจำเลย ในรายงานการสืบเสาะและพินิจไม่ได้ระบุรายละเอียดการแบ่งระดับเชาวน์ สติปัญญาที่เป็นข้อมูลบ่งชี้ถึงความโง่ความฉลาดของจำเลย แต่ทั้งนี้สามารถพิจารณาได้จากข้อมูล ประวัติการศึกษาของจำเลย ซึ่งมีข้อมูลของผลการศึกษา ปัญหาการเรียน ประวัติการเรียนซ้ำชั้นอันเป็นสิ่งที่สามารถบ่งบอกระดับสติปัญญาได้ในเบื้องต้น ส่วนเรื่องฐานะของจำเลยในรายงานการสืบเสาะและพินิจไม่มีการกล่าวถึงหัวข้อฐานะของจำเลยไว้เป็นหัวข้อเฉพาะ แต่สามารถพิจารณาได้จากรายได้ของบิดามารดาในส่วนประวัติครอบครัว หรือหากจำเลยประกอบอาชีพแล้วในส่วนข้อมูลด้านอาชีพจะมีรายละเอียดรายได้ของจำเลย นอกจากนี้ข้อมูลในเรื่องชุมชนสภาพแวดล้อมก็เป็นส่วนที่สามารถบ่งบอกฐานะจำเลยได้โดยพิจารณาถึงลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของบริเวณที่อยู่อาศัยของจำเลย

ส่วนเนื้อหาในแต่ละหัวข้อที่ปรากฏในรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทย หากพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลของต่างประเทศ ในบางหัวข้อของประเทศไทยมีรายละเอียดของเนื้อหามากกว่าของต่างประเทศ แต่สำหรับบางหัวข้อในรายงานการสืบเสาะและพินิจของ

* พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

มาตรา 115 ในการพิจารณาคดีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวถือว่า ประวัติดำเนินคดี ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต นิสัย อาชีพ และฐานะของจำเลย ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั้งปวงเกี่ยวกับจำเลย และของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลซึ่งจำเลยอาศัยอยู่ด้วย หรือบุคคลซึ่งให้การศึกษา ให้ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องเป็นประเด็นที่จะต้องพิจารณาด้วย

ต่างประเทศก็ไม่พบในรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทย ซึ่งหากมีการเพิ่มเติมในรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยก็จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและเป็นประโยชน์ต่อตัวจำเลยมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชนของประเทศไทยนั้นมีรายละเอียดของข้อมูล คือ ชื่อ นามสกุล เพศ วันเดือนปีเกิด อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนาที่เด็กและเยาวชนนับถือ นอกจากนี้ยังมีข้อมูลประวัติของบิดา มารดาหรือของผู้ปกครองรวมอยู่ด้วย ทั้งสถานที่อยู่และเบอร์โทรศัพท์ติดต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งเมื่อศึกษารายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทย อังกฤษ ประเทศแคนาดา รัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียพบว่า รายงานการสืบเสาะและพินิจของต่างประเทศไม่มีข้อมูลในส่วนประวัติของบิดา มารดาหรือผู้ปกครองรวมอยู่ด้วยเหมือนประเทศไทย มีเพียงข้อมูลในส่วนของเด็กและเยาวชนเท่านั้น ฉะนั้นข้อมูลทั่วไปในรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยจึงมีรายละเอียดมากกว่าของต่างประเทศ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการมีข้อมูลในส่วนประวัติของบิดา มารดาหรือผู้ปกครองรวมอยู่ด้วยจะเป็นประโยชน์ในกรณีที่ต้องการติดต่อบิดามารดาผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน เพราะตามหลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนของประเทศไทยเมื่อศาลรับฟ้องคดีที่มีข้อหาว่าเด็กและเยาวชนกระทำความผิด ศาลต้องแจ้งวันและเวลานั่งพิจารณาคดีของศาลแก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน รวมถึงสามารถเรียกให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองมาฟังการพิจารณาคดีด้วยก็ได้³ นอกจากนี้ศาลยังมีอำนาจในการเรียกบิดา มารดาหรือผู้ปกครองมาเป็นพยานเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับจำเลยได้⁴ ดังนั้นการทราบข้อมูลในส่วนประวัติของบิดา มารดาหรือผู้ปกครองจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

4.2.2 ข้อมูลในส่วนปัจจัยความเสี่ยงและความจำเป็น

ข้อมูลส่วนนี้เป็นการกล่าวถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนและมีการประเมินความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำและระดับความจำเป็นที่จะได้รับการแก้ไขฟื้นฟูของข้อมูลในแต่ละด้าน ซึ่งสอดคล้องต่อแนวความคิดในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำและหลักการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ในประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา รัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย ไม่ได้แยกการวิเคราะห์ปัจจัยความเสี่ยงและความจำเป็นในแต่ละด้านเหมือนเช่นประเทศไทย แต่ข้อมูลดังกล่าวอาจปรากฏอยู่ในรายละเอียดส่วนเนื้อหา ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการประเมินความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำและระดับความจำเป็นที่จะได้รับการแก้ไขฟื้นฟูในแต่ละด้านของประเทศไทยมี

³ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 104

⁴ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 111

ความชัดเจนกว่าของต่างประเทศ เพราะทำให้ศาลมีข้อมูลในการวิเคราะห์อย่างละเอียดในแต่ละด้าน ว่าเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มกระทำความผิดซ้ำด้านใดสูง ด้านใดต่ำ ควรจะให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขฟื้นฟูในเรื่องใดมาก เรื่องใดน้อย

สำหรับข้อมูลในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.3 ด้านครอบครัว

ข้อมูลด้านครอบครัวในรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยได้กล่าวถึง เรื่องสถานภาพทางครอบครัว ประวัติของบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและเยาวชนกับบิดามารดา เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่กับผู้ใด ทักษะคิดของเด็กและเยาวชนที่มีต่อบุคคลในครอบครัว บุคคลในครอบครัวมีความประพฤติที่เป็นแบบอย่างไม่ดีต่อเด็กและเยาวชนหรือไม่ ซึ่งข้อมูลด้านครอบครัวนี้เป็นไปตามหลักการที่ว่าบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีความรับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดู พัฒนาเด็กและเยาวชน มีหน้าที่ดูแลสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989

จากการศึกษาประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียพบว่าข้อมูลด้านครอบครัวในลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศไทย โดยเป็นการกล่าวถึง สภาพแวดล้อมของครอบครัว ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวและการวิเคราะห์ศักยภาพและความรับผิดชอบของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง แต่ในส่วนของประเทศแคนาดาและรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียมีข้อมูลในเรื่องทักษะคิดของบิดามารดาต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งประเทศไทยไม่มีข้อมูลส่วนนี้

ผู้เขียนมีความเห็นว่าการทราบทัศนคติของบิดามารดาหรือผู้ปกครองซึ่งอาจเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กและเยาวชนว่ามีความคิดเห็นอย่างไรต่อการกระทำผิด เป็นส่วนที่มีความสำคัญ เพราะความคิดเห็นของบุคคลโดยเฉพาะผู้เป็นบิดามารดาของเด็กและเยาวชนคือสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจต่อบรรทัดฐานของสังคม ความรู้ผิดชอบชั่วดีและความรับผิดชอบของบุคคลในฐานะที่เป็นบิดามารดา แนวทางการอบรมเลี้ยงดู และบ่งบอกถึงศักยภาพในการดูแลเด็กและเยาวชน เช่น ถ้าบิดามารดามีความคิดเห็นต่อการกระทำของเด็กว่าการเล่นเกมพนันหรือการขายยาเสพติดไม่ใช่สิ่งที่ดี เพราะบุคคลอื่นๆในชุมชนก็เล่นเกมพนันหรือขายยาเสพติดกัน ศาลสามารถนำข้อมูลในส่วนนี้มาประกอบการวิเคราะห์ว่าควรจะให้เด็กอาศัยอยู่กับบิดามารดาต่อไปหรือไม่ หากปล่อยให้เด็กอาศัยอยู่กับบิดามารดาที่มีทัศนคติเช่นนี้เด็กมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำอีกหรือไม่ หรือควรให้บิดามารดาเข้าร่วมกิจกรรมใดเพื่อเป็นการปรับทัศนคติของบิดามารดา อันเป็นการช่วยเหลือบิดา มารดา หรือผู้ปกครองให้กระทำตามหน้าที่ของตนคือการเลี้ยงดู ให้การอบรมเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของสังคมและประเทศชาติ โดยอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและความชอบธรรมตามศีลธรรมอันดี อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989

เรื่องสิทธิในด้านการคุ้มครองป้องกัน ที่ต้องป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนได้รับความรุนแรงจากการกระทำด้านร่างกาย จิตใจหรือด้านพฤติกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นเกิดจากบุคคลในครอบครัวหรือไม่ ซึ่งการทราบทัศนคติต่อการกระทำความผิดก็เป็นสิ่งที่ช่วยป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนได้รับความรุนแรงทางด้านร่างกาย จิตใจหรือด้านพฤติกรรมต่างๆได้ ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรเพิ่มเติมเรื่องทัศนคติของบิดามารดาต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในด้านครอบครัว

4.2.4 ด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม

ในรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยกล่าวถึงข้อมูลด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยกล่าวถึงลักษณะของบ้าน รวมถึงสภาพแวดล้อมของบ้านว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมหรือไม่ บริเวณที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องอบายมุขหรือไม่ ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวของเด็กและเยาวชนกับเพื่อนบ้านเป็นอย่างไร ซึ่งสอดคล้องต่อหลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชน เพื่อนำไปสู่การพิจารณาถึงความเหมาะสมที่จะให้เด็กและเยาวชนกลับเข้าไปอยู่กับสังคมหรือสิ่งแวดล้อมเดิมร่วมกับบุคคลอื่นๆในสังคม

จากการศึกษาพบว่าในรายงานการสืบเสาะและพินิจของต่างประเทศมีข้อมูลเรื่องชุมชนและสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกับของประเทศไทยคือลักษณะของบ้านและสภาพแวดล้อมของบ้าน ในความเห็นของผู้เขียนข้อมูลด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อมมีรายละเอียดที่เพียงพอแล้วสำหรับศาลในการประกอบดุลพินิจเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมที่จะให้จำเลยอยู่ในสังคมหรือไม่ ควรรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษหรือไม่ ควรจะให้เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่กับครอบครัวเดิมต่อไปหรือไม่ ควรจะให้บุคคลใดเป็นผู้ดูแลเด็กและเยาวชน

4.2.5 ด้านภูมิหลังทางการศึกษาอาชีพและสังคม

รายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยด้านภูมิหลังทางการศึกษาอาชีพและสังคมเป็นการกล่าวถึงประวัติการศึกษาว่าเรียนอยู่ในระดับการศึกษาใด สถานศึกษาใด ผลการเรียนเป็นอย่างไร มีปัญหาด้านการเรียนหรือไม่ หากไม่ได้เรียนต่อต้องการเรียนต่อหรือไม่ เคยประกอบอาชีพหรือไม่ มีลักษณะนิสัยเป็นอย่างไร เวลาว่างทำกิจกรรมอะไร ออกไปนอกบ้านบ่อยหรือไม่ ในชีวิตประจำวันกลับบ้านเวลาใด หากเด็กและเยาวชนประกอบอาชีพจะมีการกล่าวถึงข้อมูลว่าประกอบอาชีพอะไร มีรายได้เท่าไร ซึ่งสอดคล้องต่อกฎแห่งกรุงปักกิ่งและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ที่ต้องให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาและอาชีพของเด็กและเยาวชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถด้านร่างกายและจิตใจให้เต็มตามศักยภาพของเด็กและเยาวชนแต่ละบุคคล

ประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา รัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียก็มีการกล่าวถึงข้อมูลในลักษณะใกล้เคียงกับของประเทศไทย เช่น ประวัติการเข้าเรียน ผลการเรียน ประวัติการทำงานของเด็กและเยาวชน การฝึกอบรม กิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง ในความเห็นของ

ผู้เขียนข้อมูลด้านภูมิหลังทางการศึกษาอาชีพและสังคมของประเทศไทยค่อนข้างมีความครอบคลุมในทุกด้านแล้ว

อย่างไรก็ตามปัญหาในทางปฏิบัติพบว่าข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจที่ได้จากบิดามารดาไม่ตรงกับข้อมูลที่ผู้พิพากษาสมทบสอบถามจากเด็กและเยาวชน เพราะบุคคลเหล่านั้นอาจให้ข้อมูลที่บิดเบือนจากความจริงเนื่องจากความลำเอียงเพราะชอบหรือไม่ชอบ หรือเพื่อปกป้องตนเองหรือปกป้องเด็กและเยาวชน ทำให้ข้อเท็จจริงที่มาจากตัวเด็กและเยาวชน บิดามารดา ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กและเยาวชนอาจไม่เพียงพอหรือไม่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ดังนั้นการมีข้อเท็จจริงที่มาจากการสัมภาษณ์บุคคลอื่นคือ ครูอาจารย์ เพื่อนร่วมชั้นเรียน นายจ้าง หรือเพื่อนร่วมงาน จะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น เพราะบุคคลดังกล่าวอาจไม่มีความใกล้ชิดเช่นบุคคลในครอบครัว อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนได้ถูกต้องตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง

แต่ทั้งนี้การที่พนักงานคุมประพฤติต้องสัมภาษณ์ครูอาจารย์ เพื่อนร่วมชั้นเรียน นายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานในทุกคดีเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับพนักงานคุมประพฤติมากเกินไป ประกอบกับหากคำนึงถึงหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กแล้ว การสัมภาษณ์บุคคลอื่นๆอาจเป็นการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนว่าเป็นผู้ต้องหาหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา ซึ่งจะทำให้เป็นตราบาปติดตัวเด็กและเยาวชน ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนในอนาคต และตามกฎหมายแห่งกรุงปักกิ่งได้รับรองสิทธิเด็กและเยาวชนไว้ว่า ในทุกขั้นตอนต้องเคารพสิทธิส่วนตัวของเด็กและเยาวชน ต้องไม่ให้เปิดเผยประวัติผู้กระทำความผิดต่อบุคคลอื่น ซึ่งเป็นไปตามหลักการรักษาความลับ ฉะนั้นการสัมภาษณ์ครูอาจารย์ เพื่อนร่วมชั้นเรียน นายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานควรกระทำในเฉพาะบางประเภทคดีดังนี้

1. กรณีที่เด็กและเยาวชนไม่ได้อยู่กับบิดามารดา แต่อาศัยอยู่กับครูอาจารย์หรือนายจ้าง ควรมีการสัมภาษณ์ครูอาจารย์หรือนายจ้างเพราะถือเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตัวเด็กและเยาวชน
2. เหตุการณ์เกิดขึ้นในโรงเรียนควรสัมภาษณ์ครูอาจารย์หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน หากเหตุการณ์เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานควรสัมภาษณ์นายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานตามความเหมาะสมแห่งพฤติการณ์ในแต่ละคดี
3. กรณีเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือมีระดับสถานศึกษาหรือสถานที่ทำงานอย่างร้ายแรง เช่น ขโมยของเพื่อนเป็นประจำ ชอบทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายร่างกายเพื่อน กลั่นแกล้งบุคคลที่อ่อนแอกว่าเป็นประจำ ควรสัมภาษณ์ครูอาจารย์หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียนว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเช่นนั้นหรือไม่ การกระทำนั้นเกิดจากสาเหตุใด เพราะพฤติกรรมเหล่านี้ อาจไม่ปรากฏเมื่อเด็กและเยาวชนอยู่กับบุคคลในครอบครัว

4. กระทำความผิดในคดีที่มีความโหดร้าย มีพฤติการณ์แห่งคดีที่ร้ายแรงเกินกว่าเด็กและเยาวชนในวัยเดียวกันจะกระทำ เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 288 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น มาตรา 289 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยมีเหตุฉกรรจ์ มาตรา 290 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย มาตรา 297 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัส มาตรา 298 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัสโดยมีเหตุฉกรรจ์ มาตรา 336 วรรค 3 หรือวรรค 4 ความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย มาตรา 339 วรรค 4 หรือวรรค 5 ความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย มาตรา 340 วรรค 3 วรรค 4 หรือวรรค 5 ความผิดฐานปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส กระทำโดยทารุณ ทรมาน ใช้ปืนยิง ใช้วัตถุระเบิด หรือเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย เพราะการกระทำความผิดในคดีร้ายแรงควรมีการสัมภาษณ์บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัวด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลในหลากหลายแง่มุมซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิด

5. คดีที่มีผลกระทบต่อประชาชนหรือความสงบสุขของสังคม เพราะเป็นคดีที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่นในสังคม เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 217 ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ผู้อื่น มาตรา 218 ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์เหตุฉกรรจ์ มาตรา 219 ความผิดฐานตระเตรียมวางเพลิงเผาทรัพย์ มาตรา 220 ความผิดฐานทำให้เกิดเพลิงไหม้ มาตรา 221 ความผิดฐานทำให้เกิดระเบิด มาตรา 222 ความผิดฐานทำให้เกิดระเบิดแก่ทรัพย์ในมาตรา 217 และมาตรา 218

6. มีการกระทำความผิดซ้ำด้วยข้อหาที่รุนแรงมากขึ้นหรือกระทำความผิดซ้ำตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป เพราะกรณีเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกได้มาก จึงควรสัมภาษณ์ครูอาจารย์หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียนกรณีที่เด็กและเยาวชนกำลังศึกษาเล่าเรียน หรือสัมภาษณ์นายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานกรณีที่เด็กและเยาวชนประกอบอาชีพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนมากที่สุดและถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวทางป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

7. เด็กและเยาวชนมีโรคทางสมองหรือมีประวัติสมองกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง อาจมีปัญหาต่อการเรียนรู้ ควรสัมภาษณ์ครูอาจารย์ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กและเยาวชน

8. กรณีมีประวัติถูกทารุณกรรม เพราะกรณีที่เด็กและเยาวชนถูกทารุณกรรมโดยบุคคลในครอบครัว ตัวเด็กและเยาวชนหรือบุคคลในครอบครัวอาจไม่ให้ข้อมูลที่แท้จริง จึงควรสัมภาษณ์ครูอาจารย์ เพื่อนร่วมชั้นเรียน นายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานที่มีความใกล้ชิดกับตัวเด็กและเยาวชนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

9. กรณีมีประวัติรักษาทางจิตเวช หรือมีอาการซึมเศร้า พยายามทำร้ายตนเอง ควรสัมภาษณ์ครูอาจารย์ นายจ้างหรือเพื่อนของเด็กและเยาวชน เพราะหากอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้อาจมีความเปลี่ยนแปลงจากการอยู่กับบุคคลในครอบครัว

อย่างไรก็ตามแม้การสัมภาษณ์บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัวของเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งที่ช่วยให้ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชนที่ตรงต่อความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อการค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิดและเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางการช่วยเหลือแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กและเยาวชนตามหัวใจหลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน แต่ในการสัมภาษณ์ต้องไม่กระทบถึงความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นกับตัวเด็กและเยาวชนด้วยตามหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก

4.2.6 ด้านเพื่อนและบุคคลใกล้ชิด

ข้อมูลด้านเพื่อนและบุคคลใกล้ชิดของประเทศไทยเป็นการกล่าวถึงเรื่องการคบเพื่อน เช่น คบเพื่อนรุ่นเดียวกันหรือไม่ เพื่อนที่คบเป็นบุคคลที่เรียนหนังสือหรือไม่ มีพฤติกรรมเที่ยวเตร่ด้วยกันหรือไม่ เพื่อนที่คบเล่นการพนันหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่ เมื่อเด็กและเยาวชนอยู่ในกลุ่มเพื่อนมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับใด ซึ่งสอดคล้องต่อข้อกำหนดที่ให้เพื่อนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนตามข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาต และเป็นไปตามแนวคิดในการนำกลุ่มบุคคลมาช่วยในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ปรับเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของเด็กและเยาวชนตามกฎหมายแห่งกรุงปักกิ่ง รวมถึงสอดคล้องต่อหลักการพิพากษาคดีเรื่องการกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติเด็กและเยาวชนในการห้ามเด็กและเยาวชนคบหาบุคคลที่อาจชักนำไปสู่การกระทำความผิดตามมาตรา 138 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

จากการศึกษาพบว่า ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย มีลักษณะคล้ายคลึงกับประเทศไทย คือการกล่าวถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเพื่อน เช่น เรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อน มีการคบเพื่อนที่กระทำความผิดกฎหมายหรือไม่ มีเพื่อนเป็นแบบอย่างที่ดีหรือไม่ ทำกิจกรรมใดกับเพื่อน แต่ประเทศอังกฤษเป็นการกล่าวในลักษณะการสรุปและวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำความผิด ไม่ได้กล่าวเป็นหัวข้อเฉพาะเรื่องเช่นเดียวกับประเทศไทย ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการแยกเป็นหัวข้อเฉพาะที่มีรายละเอียดของข้อเท็จจริงแบบประเทศไทยเป็นสิ่งที่ดี เพราะศาลสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาคดีได้ และหากมีสาเหตุการกระทำความผิดมาจากเพื่อน รายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยจะมีการกล่าวถึงในส่วนสาเหตุการกระทำความผิดและในส่วนการเสนอความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจ หากเป็นการกล่าวสรุปในลักษณะของประเทศอังกฤษจะทำให้ศาลได้รับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเพื่อนของเด็กและเยาวชนไม่ครบถ้วน การกล่าวเป็น

หัวข้อเฉพาะแบบประเทศไทยจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมแล้ว และในความเห็นของผู้เขียนข้อมูลด้านเพื่อนและบุคคลใกล้ชิดมีรายละเอียดครอบคลุมในทุกแง่มุมสำหรับการพิจารณาคดีของศาลแล้ว

4.2.7 ด้านประวัติการเกี่ยวข้องกับยาหรือสารเสพติด

ข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจด้านประวัติการเกี่ยวข้องกับยาหรือสารเสพติดของประเทศไทย เป็นการกล่าวถึงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่เคยสูบบุหรี่หรือดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่ หากสูบบุหรี่หรือดื่มแอลกอฮอล์กระทำประมาณเดือนละกี่ครั้ง เคยเสพหรือจำหน่ายยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องตามหลักฟื้นฟูสมรรถภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชนในกฎหมายระหว่างประเทศคือกฎแห่งกรุงปักกิ่ง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และข้อเสนอแนะแห่งกรุงริยาด และเป็นไปตามหลักกฎหมายไทยทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เรื่องให้การบำบัดฟื้นฟูแก่เด็กและเยาวชน หากเด็กและเยาวชนเสพยาหรือสารเสพติด โดยหากเด็กและเยาวชนเหล่านั้นต้องได้รับความช่วยเหลือบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ข้อมูลด้านประวัติการเกี่ยวข้องกับยาหรือสารเสพติดคือสิ่งหนึ่งที่น่าไปสู่การให้ความช่วยเหลือ บำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

จากการศึกษาพบว่าประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียมีข้อมูลในลักษณะเช่นเดียวกับประเทศไทย คือการกล่าวถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในความเห็นของผู้เขียนข้อมูลด้านประวัติการเกี่ยวข้องกับยาหรือสารเสพติดของประเทศไทยมีความครอบคลุมเพียงพอที่ศาลสามารถใช้วินิจฉัยได้ว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยมีพฤติการณ์ติดยาเสพติดหรือไม่ ควรส่งเข้ารับการบำบัดยาเสพติดหรือไม่

4.2.8 ประวัติการกระทำความผิด

ประเทศไทยได้กล่าวถึงประวัติการถูกดำเนินคดีหรือประวัติการถูกจับกุม ซึ่งมีรายละเอียดของพฤติการณ์แห่งคดี ข้อหาและผลของการพิพากษาคดี รวมถึงผลการปฏิบัติตามคำพิพากษาและความรู้สึกของเด็กและเยาวชนต่อการกระทำความผิดในครั้งก่อน ซึ่งเป็นไปตามหลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่ต้องคำนึงถึงประวัติของเด็กและเยาวชน และหมายรวมถึงประวัติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนด้วย

จากการศึกษาพบว่า ประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียมีข้อมูลเรื่องประวัติการกระทำความผิด มีการประเมินการตอบสนองของเด็กและเยาวชนต่อคำพิพากษาในคดีก่อนซึ่งคล้ายคลึงกับประเทศไทย

ในความเห็นของผู้เขียนแม้ว่าประวัติการกระทำความผิดของประเทศไทยจะมีรายละเอียดทั้งพฤติการณ์แห่งคดี ถ้อยคำที่เด็กและเยาวชนให้การต่อพนักงานสอบสวนและพนักงานคุมประพฤติ รวมถึงผลการปฏิบัติตามคำพิพากษาแล้ว แต่หากมีการเพิ่มข้อมูลด้านการวิเคราะห์

ประวัติการกระทำความผิดว่ามีรูปแบบการกระทำความผิดหรือลักษณะการกระทำความผิดคล้ายคลึงกันในแต่ละคดีหรือไม่ แต่ละคดีมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เช่น มีการกระทำความผิดเวลากลางคืน กระทำความผิดเป็นกลุ่มแก๊ง ในทุกคดีมีการทำร้ายร่างกาย ซึ่งอาจทำให้ศาลสามารถพิจารณาหาสาเหตุการกระทำความผิดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อศาลในการพิจารณาคดี เช่น ทุกคดีเป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อาจแสดงถึงว่ากระทำความผิดเพราะมีปัญหาเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจ หรือทุกคดีเป็นการกระทำความผิดเวลากลางคืนอาจแสดงถึงความละเลย ไม่เอาใจใส่ของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรเพิ่มเติมเรื่องวิเคราะห์ประวัติการกระทำความผิดว่ามีรูปแบบการกระทำความผิดหรือลักษณะการกระทำความผิดคล้ายคลึงกันในแต่ละคดีหรือไม่ แต่ละคดีมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ในรายงานการสืบเสาะและพินิจ

4.2.9 สภาวะทางกายและจิตใจ

ข้อมูลสภาวะทางกายและจิตใจของประเทศไทยกล่าวถึงความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายและจิตใจ ปัญหาด้านสุขภาพกาย ปัญหาด้านสุขภาพจิต ประวัติการทำร้ายตนเองหรือพยายามฆ่าตัวตาย อันเป็นการให้ความสำคัญต่อร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชนซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิเด็กที่ต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญาตามศักยภาพ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพตามกฎแห่งกรุงปักกิ่งและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งได้บัญญัติหลักการไว้สอดคล้องกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าว นอกจากนี้ยังสอดคล้องต่อหลักการพิพากษาคดีในเรื่องการจัดให้เด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรใดต้องคำนึงถึงสภาพร่างกาย และสภาพจิตใจตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ด้วย

จากการศึกษาของต่างประเทศพบว่าประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียมีข้อมูลเรื่องการประเมินสุขภาพกายและสุขภาพจิตเช่นเดียวกับประเทศไทย แต่สิ่งที่แตกต่างคือในส่วนของประเทศไทยนอกจากข้อมูลเรื่องความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายและจิตใจ ยังมีข้อมูลในเรื่องของรอยสักที่อยู่บนร่างกายหรือรายละเอียดของการเจาะอวัยวะต่างๆซึ่งต่างประเทศไม่มีข้อมูลในส่วนนี้ เนื่องจากปัญหาในปัจจุบันเด็กและเยาวชนมีการรวมตัวเป็นกลุ่มแก๊งซึ่งจะมีการสักร่างกายหรือการเจาะอวัยวะต่างๆเพื่อบ่งบอกว่าตนสังกัดอยู่กลุ่มแก๊งใด หากทำไม่ถูกวิธีอาจเกิดปัญหาแก่สุขภาพได้ เช่น การติดเชื้อ หรือในอนาคตการสักร่างกายหรือการเจาะอวัยวะต่างๆจะเป็นปัญหาในการสมัครงานของเด็กและเยาวชน เพราะในบางอาชีพไม่รับบุคคลที่มีการสักร่างกายหรือเจาะอวัยวะต่างๆเข้าทำงาน ดังนั้นข้อมูลรอยสักที่อยู่บนร่างกายหรือรายละเอียดของการเจาะอวัยวะต่างๆจึงเป็นประโยชน์ในการป้องกันไม่ให้มีการสักร่างกายหรือเจาะอวัยวะหรือห้ามไม่ให้เด็กและเยาวชนกระทำเพิ่มมากขึ้น

ผู้เขียนมีความเห็นว่าข้อมูลสถานะทางกายและจิตใจของประเทศไทยมีรายละเอียดเพียงพอแล้วสำหรับศาลในการใช้พิจารณาว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยในคดีอาญานั้น มีความบกพร่องทางร่างกายหรือไม่ เป็นผู้ที่มีจิตใจปกติหรือไม่ ซึ่งจะนำเด็กและเยาวชนไปสู่การพัฒนาร่างกายและจิตใจที่เหมาะสมแก่ศักยภาพ ความสามารถของแต่ละบุคคล

4.2.10 ปัญหาพฤติกรรม

ปัญหาพฤติกรรมในรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยเป็นการกล่าวถึงพฤติกรรมเกรหรือความเสี่ยงในด้านพฤติกรรมที่อาจเป็นปัญหา เช่น การหนีออกจากบ้าน การหนีไปเที่ยวเตร่ การทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกายบุคคลอื่นหรือการมีพฤติกรรมลักขโมย สอดคล้องต่อหลักการพิจารณาคดีที่ต้องคำนึงถึงลักษณะนิสัยและความประพฤติของเด็กและเยาวชนเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขความประพฤติที่ไม่ดีของเด็กและเยาวชน

ประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย มีการกล่าวถึงเรื่องพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในลักษณะพฤติกรรมทั่วไปหรือเป็นการสอดแทรกอยู่ในหัวข้อต่างๆ เช่น เรื่องการคบเพื่อนก็จะมีกล่าวถึงว่าจำเลยมีปัญหาเรื่องพฤติกรรมต่อต้านสังคมหรือไม่ ไม่ได้แยกหัวข้อเป็นหัวข้อเฉพาะเรื่องปัญหาพฤติกรรมเช่นประเทศไทย ในความเห็นของผู้เขียนการแยกหัวข้อเรื่องปัญหาพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะทำให้ศาลสามารถเห็นปัญหาของเด็กและเยาวชนได้อย่างชัดเจนว่ามีความประพฤติใดที่ไม่ดีซึ่งสมควรจะได้รับการแก้ไข หรือควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างไร หากเป็นการกล่าวถึงพฤติกรรมทั่วไปหรือสอดแทรกอยู่ในข้อมูลส่วนต่างๆ ศาลต้องมาพิจารณาอีกครั้งว่าจำเลยมีพฤติกรรมใดบ้างที่เป็นปัญหาหรืออาจเป็นปัญหาซึ่งสมควรได้รับการแก้ไข หากศาลไม่ได้พิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบในทุกหัวข้อก็อาจมีตกหล่นในบางประเด็นปัญหา ซึ่งจะทำให้เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการแก้ปัญหาอย่างครบถ้วน

อย่างไรก็ตามผู้เขียนมีความเห็นว่าควรมีข้อมูลเรื่องการให้เด็กและเยาวชนนำเสนอสิ่งที่ตนเองต้องการทำเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองอย่างละเอียด นอกเหนือจากเนื้อหาที่กล่าวถึงเฉพาะปัญหาพฤติกรรม จากการศึกษารายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยพบว่าไม่มีการกล่าวถึงรายละเอียดในส่วนนี้เชิงลึก แต่เป็นการกล่าวในลักษณะทั่วไป เช่น เด็กและเยาวชนต้องการศึกษาต่อ หรือต้องการประกอบอาชีพ เป็นต้น หากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศแคนาดา ในรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดามีรายละเอียดเรื่องแผนการหรือมาตรการที่เด็กและเยาวชนเสนอเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ปรับปรุงนิสัย หรือกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนต้องการเข้าร่วม ซึ่งถือเป็นการให้ความสำคัญต่อตัวเด็กและเยาวชนในการเป็นผู้นำเสนอสิ่งที่ตนเองต้องการมากกว่าการให้ผู้ใหญ่เป็นผู้พิจารณาแทนเด็กและเยาวชน อันจะทำให้เด็กและเยาวชนมีแรงจูงใจในการกระทำให้ตนเองต้องการและเป็นแรงผลักดันให้เด็กและเยาวชนพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับหลักสิทธิเด็กและเยาวชนที่

สามารถมีความคิดเห็นเป็นของตนเองได้แล้ว มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วม มีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเสรีได้ในทุกๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องที่มีผลกระทบต่อตัวเด็กและเยาวชน ให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมรับรู้ มีส่วนร่วมในการเลือกกระทำในสิ่งที่ตนเองต้องการ และเป็นไปตามหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กที่มองว่าเด็กและเยาวชนคือบุคคลที่อ่อนด้อย ประสพการณ์ ขาดการคิดทบทวนไตร่ตรองในการกระทำ จึงควรได้รับการดูแล เอาใจใส่ ได้รับการอบรมสั่งสอน จึงทำให้เกิดแนวคิดในการนำเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีและคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนจะได้รับเป็นสำคัญ อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องต่อสิทธิได้รับการพัฒนาทั้งทางสติปัญญา ร่างกายและจิตใจตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ฉะนั้นหากมีการเพิ่มข้อมูลในการให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมนำเสนอสิ่งที่ตนเองต้องการทำเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองประกอบการพิจารณาของศาลในการกำหนดมาตรการหรือการวางเงื่อนไขต่างๆ สำหรับเด็กและเยาวชน จะทำให้การปฏิบัติตามมาตรการหรือเงื่อนไขเหล่านั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์สำหรับตัวเด็กและเยาวชน เพราะเป็นข้อมูลที่มาจากความต้องการของเด็กและเยาวชน อีกทั้งยังเป็นการสอดคล้องต่อหลักกฎหมายระหว่างประเทศและหลักกฎหมายไทย

นอกจากนี้ส่วนเนื้อหาข้อเท็จจริงของประเทศไทยไม่มีการกล่าวถึงในเรื่องแหล่งที่มาของข้อมูล ซึ่งแตกต่างจากประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย เนื่องจากทุกประเทศล้วนแต่มีการกล่าวถึงแหล่งที่มาของข้อมูล โดยประเทศอังกฤษกล่าวถึงแหล่งที่มาของข้อมูลในลักษณะรายละเอียดของจำนวนครั้งและสถานที่ในการสัมภาษณ์ ผู้ทำรายงานการสืบเสาะรู้จักกับเด็กและเยาวชนหรือไม่ในบริบทใด ส่วนรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียก็มีแหล่งที่มาของข้อมูลโดยมีรายละเอียดของบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์ว่าเป็นบุคคลใด มีความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนอย่างไร สัมภาษณ์ด้วยวิธีการใด สัมภาษณ์จำนวนกี่ครั้งและสัมภาษณ์สถานที่ใด เด็กและเยาวชนหรือสมาชิกในครอบครัวของเด็กและเยาวชนเคยมีความเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่หรือไม่ ซึ่งคล้ายคลึงกับประเทศอังกฤษ

ทั้งนี้ข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาระบบการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังข้อเท็จจริง สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบและผู้อำนวยการในศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่าข้อมูลของเด็กและเยาวชนในรายงานการสืบเสาะและพินิจไม่ระบุที่มาของข้อมูลทำ

ให้ขาดความน่าเชื่อถือ⁵ ผู้เขียนมีความเห็นว่าพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 บัญญัติให้พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ศาลสั่งเกี่ยวกับคดีเยาวชนและครอบครัว⁶ ศาลจึงมีอำนาจเรียกให้พนักงานคุมประพฤติมาให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจหรืออาจให้พนักงานคุมประพฤติทำรายงานเพิ่มเติมเกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจเสนอต่อศาลได้ หากศาลต้องการแหล่งที่มาของข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจ ศาลควรใช้อำนาจตามกฎหมายสอบถามจากพนักงานคุมประพฤติหรือมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำรายงานเสนอต่อศาลเพิ่มเติม เพราะหากมีการเปิดเผยแหล่งที่มาของข้อมูลอาจมีผลกระทบต่อความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลในการสัมภาษณ์ เนื่องจากหากต้องมีการระบุแหล่งที่มาของข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลอาจไม่ให้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงทั้งหมด อีกทั้งหากคำนึงถึงหลักจรรยาบรรณทางวิชาชีพ การให้ข้อมูลถือเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือระบายความรู้สึกส่วนตัวด้วยความไว้วางใจจึงไม่ควรเปิดเผยแหล่งที่มาของข้อมูล และควรรักษาไว้เป็นความลับ

4.2.11 การคุ้มครองด้านสวัสดิภาพและการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ข้อมูลด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเป็นการกล่าวถึงว่าเด็กและเยาวชนนั้นเป็นเด็กกำพร้า เป็นเด็กเร่ร่อน เป็นเด็กที่ถูกทอดทิ้ง ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ ถูกทารุณกรรมหรือเป็นบุคคลที่พิการหรือไม่ เป็นผู้ที่ถูกกระทำโดยถูกจัดหา ซื้อขาย หรือถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังในลักษณะการค้ามนุษย์หรือไม่ ซึ่งสอดคล้องต่อสิทธิของเด็กและเยาวชนที่ต้องได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การทำงานที่น่าจะเป็นการเสี่ยงอันตราย ขัดขวางการศึกษาของเด็กและเยาวชน เป็นอันตรายต่อสุขภาพ การพัฒนาทางร่างกาย สมอง จิตใจของเด็กและเยาวชน การแสวงหาประโยชน์ทางเพศ หรือการแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบอื่นที่เป็นผลร้ายต่อสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน อันเป็นการคำนึงถึงชีวิต ความปลอดภัยและอนาคตของเด็กและเยาวชนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และสอดคล้องต่อหลักการพิจารณาเรื่องการถอนอำนาจปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองหากมีการใช้อำนาจปกครองโดยมิชอบเกี่ยวกับตัวเด็กหรือเยาวชน กระทำทารุณกรรม หรือกระทำการอันมีลักษณะกึ่งหน่วงให้เด็กหรือเยาวชนประพฤติดันเสียหาย หรือปล่อยปละละเลยให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553⁷

⁵ สถาบันวิจัยและพัฒนาคักดี สำนักงานศาลยุติธรรม, โครงการศึกษาวิจัยเรื่องการจำแนก แก่ไข บำบัด ฟื้นฟูและติดตามเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม[ออนไลน์], 19 มกราคม 2557. เข้าถึงข้อมูลได้จาก: <http://www.djop.moj.go.th/document/vijai>

⁶ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 47(7)

⁷ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 112

จากการศึกษารายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา รัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียพบว่าไม่มีการกล่าวถึงข้อมูลเรื่องการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นหัวข้อเฉพาะเช่นประเทศไทย แต่หากเด็กและเยาวชนมีข้อมูลที่ควรได้รับความคุ้มครองอาจ ปรากฏอยู่ในรายละเอียดของเนื้อหาในส่วนนั้น ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการแยกเป็นหัวข้อเฉพาะเช่น ของประเทศไทยจะทำให้ข้อมูลมีความชัดเจนเป็นประโยชน์ต่อศาลในการพิจารณาเนื้อหาข้อมูล ส่วน เรื่องการคุ้มครองด้านสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนของประเทศอังกฤษ มีการกล่าวถึงการพิจารณา สวัสดิภาพและความจำเป็นทางด้านสุขภาพ ส่วนรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียมีกล่าวถึงใน ลักษณะการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชนว่ามีบุคคลหรือหน่วยงานใดที่สามารถให้ความ ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนได้ ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย เพราะประเทศไทยไม่มีความจำเป็น ทางด้านสุขภาพในส่วนนี้ แต่อย่างไรก็ตามหากเด็กและเยาวชนมีความจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครอง ด้านสุขภาพของประเทศไทยจะมีการกล่าวถึงในส่วนความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจและ คุ้มครองเด็กและเยาวชน หากเด็กต้องได้รับความคุ้มครองในเรื่องดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็น ว่าข้อมูลด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและการเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในรายงานการสืบเสาะ และพินิจของประเทศไทยมีเพียงพอสำหรับการพิจารณาให้ความคุ้มครองหรือช่วยเหลือแก่เด็กและ เยาวชนแล้ว

4.2.12 สาเหตุการกระทำคามผิด

สาเหตุแห่งการกระทำคามผิดในรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทย เป็นการกล่าวถึงข้อมูลตามที่เด็กและเยาวชนรับสารภาพ แต่หากเด็กและเยาวชนให้การปฏิเสธก็จะ วิเคราะห์ข้อมูลจากเหตุกระตุ้นหรือเหตุสนับสนุนต่างๆ ซึ่งข้อมูลสาเหตุการกระทำคามผิดเป็นไป ตามแนวคิดในการค้นหาสาเหตุการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนเพื่อนำข้อมูลเหล่านี้ไปสู่การ วางแนวทางในการแก้ไขฟื้นฟูได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่ดี ที่สุดสำหรับเด็กและเยาวชนได้ โดยแนวทางนั้นสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนได้อัน เป็นการสอดคล้องต่อหลักปรัชญาในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่กระทำคามผิดซึ่งนานาประเทศ และรวมถึงประเทศไทยยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน คือปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไข ฟื้นฟู ซึ่งหลักปรัชญาดังกล่าวถือเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดและเยาวชนได้กระทำคามผิดซ้ำและเป็น การป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นในสังคมด้วย

จากการศึกษาพบว่าประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศ ออสเตรเลียก็มีเรื่องสาเหตุการกระทำคามผิดโดยเป็นการวิเคราะห์ถึงแรงจูงใจในการกระทำคามผิด หรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำคามผิดในลักษณะเช่นเดียวกับประเทศไทย ในความเห็นของ ผู้เขียนข้อมูลในส่วนสาเหตุการกระทำคามผิดมีเนื้อหาเพียงพอสำหรับศาลในการค้นหาสาเหตุการ กระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนแล้ว

4.2.13 ผลการประชุมคณะกรรมการนักวิชาชีพหรือคณะกรรมการสหวิชาชีพ

ผลการประชุมของคณะกรรมการนักวิชาชีพหรือคณะกรรมการสหวิชาชีพเป็นการเสนอแนะสำหรับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในด้านจิตวิทยา ด้านสังคม ด้านการศึกษาและด้านสาธารณสุข เพราะประเทศไทยต้องการให้สหวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นของเด็กและเยาวชน และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาและป้องกันการกระทำผิดซ้ำตามหัวใจหลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน แต่ในประเทศอังกฤษ และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียไม่มีข้อมูลในส่วนของสหวิชาชีพเช่นประเทศไทย ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการมีข้อมูลส่วนนี้เป็นประโยชน์ต่อศาลในการประกอบดุลพินิจกำหนดมาตรการหรือแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งของประเทศไทย ข้อมูลในส่วนนี้มีเพียงพอสำหรับการพิจารณาคดีของศาลแล้ว

4.2.14 ความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ในรายงานการสืบเสาะและพินิจกำหนดให้การผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเสนอความเห็นว่าการใช้แนวทาง มาตรการหรือการวางข้อกำหนดใดแก่เด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยในคดีอาญา ซึ่งเกิดขึ้นจากการพิจารณาข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติ แล้วนำข้อมูลมาประมวลผลเรื่องความเสี่ยงที่จะกระทำผิด ความสำนึกผิดในการกระทำ หากอยู่ในสังคมสภาพแวดล้อมนั้นจะทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิดซ้ำอีกหรือไม่ จากนั้นจึงเสนอแนะแนวทางสำหรับเด็กและเยาวชน ในรายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยเสนอแนะแนวทาง เช่น ควรให้โอกาสเด็กโดยกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติโดยให้เด็กเรียนจบการศึกษาภาคบังคับ วางข้อกำหนดให้ผู้ปกครองเข้มงวดกวดขันความประพฤติเด็กให้มากยิ่งขึ้น หรือให้ผู้ปกครองเข้ารับคำปรึกษาจากนักจิตวิทยาเพื่อปรับเปลี่ยนแนวทางในการเลี้ยงดูที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่าประเทศอังกฤษและรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียมีข้อเสนอแนะสำหรับศาลเช่นเดียวกับประเทศไทยแต่มีความละเอียดกว่าประเทศไทย เพราะมีการวิเคราะห์จุดเด่นของเด็กและเยาวชน มาตรการที่นำเสนอจะมีรายละเอียดของระยะเวลา วันที่ จำนวนชั่วโมงสำหรับการปฏิบัติตามมาตรการนั้น มีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของเด็กและเยาวชนต่องานหรือโครงการที่เสนอ แต่ประเทศไทยเป็นเพียงการนำเสนอแนะแนวทางแต่ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องการวิเคราะห์จุดเด่นหรือจุดด้อยของเด็กและเยาวชน ไม่มีรายละเอียดของมาตรการที่นำเสนอ และไม่มีการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของเด็กและเยาวชนต่องานหรือโครงการที่นำเสนอ

ดังที่เคยกล่าวไว้ในข้างต้นว่าอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจของเด็กและเยาวชน และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ก็ได้บัญญัติให้เด็กและเยาวชนมีสิทธิได้รับการพัฒนาทั้งทางสติปัญญา ร่างกายและจิตใจตามศักยภาพ โดยหลักการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนในเรื่องการ

ลงโทษ การวางข้อกำหนดต่างๆ หรือการกำหนดมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นธรรมของแต่ละบุคคล ไม่ใช่การลงโทษให้เหมาะสมกับฐานความผิด ดังนั้นการที่ศาลได้ทราบถึงข้อมูลการวิเคราะห์ทัศนคติของเด็กและเยาวชนในเชิงลึกถือเป็นการส่งเสริมการฟื้นฟู แก้ไขและพัฒนาทัศนคติของเด็กและเยาวชนทั้งทางร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนบางคนมีศักยภาพแฝง การเพิ่มการวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการเปิดโอกาสให้แก่ตัวเด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และค้นหาศักยภาพที่แท้จริงในตนเอง ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรมีการวิเคราะห์ทัศนคติของเด็กและเยาวชนในเชิงลึก มีรายละเอียดของมาตรการที่นำเสนอ โดยมีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของเด็กและเยาวชนต่องานหรือโครงการที่เสนอพร้อมด้วยเหตุผล เพื่อให้แนวทางที่มีการเสนอเป็นรูปธรรมชัดเจนมากยิ่งขึ้นและเป็นในลักษณะการเสนอแนะ แต่ไม่ใช่เป็นการชี้แนะศาล เมื่อศาลนำข้อมูลส่วนนี้มาพิจารณาประกอบกับแนวทางที่เด็กและเยาวชนได้นำเสนอเพื่อเปลี่ยนแปลงตนเอง จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปสู่การวางมาตรการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมสำหรับศักยภาพและความสามารถของเด็กและเยาวชนแต่ละคน โดยอยู่บนพื้นฐานของการให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเด็กและเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ด้วยแนวความคิดที่เชื่อว่าเด็กและเยาวชนยังอยู่ในวัยศึกษาค้นคว้า มีการใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล จึงกระทำการต่างๆไปตามปัจจัยยั่วยู่ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดการกระทำความผิดได้ง่าย เด็กและเยาวชนจึงควรได้รับโอกาสในการกลับตัว ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม แก้ไขสิ่งที่เคยกระทำความผิดพลาด เพื่อให้ก้าวเดินต่อไปได้อย่างมั่นคงและไม่หันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก จึงทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนมีลักษณะที่แตกต่างจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้ใหญ่ กล่าวคือจุดมุ่งหมายของกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนไม่ใช่การมุ่งที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนหรือเพื่อเป็นการป้องกันและยับยั้งอาชญากรรมในสังคม ตามปรัชญาที่มุ่งต่อการลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องมีการแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์เด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาให้เป็นบุคคลที่ดีขึ้นของสังคมตามปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและเยาวชนประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลของแนวความคิดดังกล่าว โดยให้อำนาจรัฐเข้าไปแทรกแซงอำนาจการปกครองของบิดามารดา ในกรณีที่บิดามารดาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์อันเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด (parens patriae) รัฐจึงเป็นผู้ดำเนินคดีและมีหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนให้ตระหนักถึงการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ให้รู้จักใช้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาเป็นเกราะป้องกันไม่ให้เกิดกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก รวมถึงแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีของเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาด้วย ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

หากจะกล่าวเป็นรูปธรรมพิจารณาได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้เด็กมีสิทธิได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญาตามศักยภาพของเด็กและเยาวชน หรือหลักกฎหมายอาญาในประมวลกฎหมายอาญาที่หลีกเลี่ยงการนำโทษทางอาญามาใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดด้วยการนำหลักการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูมาปรับใช้ เช่น การบัญญัติให้เด็กและเยาวชนทำงานบริการสังคมในกรณีที่ต้องโทษปรับแต่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ การให้อำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวพิพากษาหรือการกำหนดโทษหรือการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดโดยกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติอันเป็นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูแบบไม่จำกัดอิสระภาพ นอกจากนี้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาได้บัญญัติถึงการนำหลักการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการ

ให้โอกาสมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตั้งแต่ในขั้นตอนก่อนยื่นฟ้องคดี โดยการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้ในขั้นก่อนฟ้องคดี แม้ว่าเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดยังไม่มีที่ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแต่กฎหมายก็ได้กำหนดให้มีการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเหล่านั้นแล้ว นอกจากนี้ในขั้นพิจารณาคดีก็มีการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้เช่นกัน โดยมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาทั้งในขั้นตอนก่อนฟ้องคดีและขั้นตอนภายหลังการฟ้องคดีนี้มีเพื่อเป็นการเบี่ยงเบนเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักและนำไปสู่การแก้ไขพฤติกรรมผ่านแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟู นอกจากนี้หากเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกฟ้องเป็นจำเลยต่อศาลและถูกดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก กฎหมายก็ได้บัญญัติหลักการพิจารณาคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนโดยให้ศาลคำนึงประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชนด้วย เช่น บุคลิก ลักษณะนิสัย สุขภาพ จิตใจ ประวัติครอบครัว ประวัติการศึกษาหรือสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชนของแต่ละรายบุคคล หรือในกรณีที่ศาลมีความเห็นว่าการพิจารณาคดีนั้นยังไม่สมควรมีคำพิพากษา ศาลอาจใช้วิธีการตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อแก้ไขเด็กและเยาวชนก่อนการมีคำพิพากษา นอกจากนี้หากในกรณีศาลพิพากษาว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยกระทำความผิดอันต้องได้รับโทษตามกฎหมายอาญา ศาลสามารถเปลี่ยนโทษทางอาญาเป็นวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชนได้ หรือการพิพากษาส่งตัวเด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมยังหน่วยงานในความดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนอันเป็นการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูโดยจำกัดอิสรภาพ หรือแม้กระทั่งกรณีที่ศาลพิพากษาว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นจำเลยไม่มีความผิดกฎหมายก็ยังให้อำนาจศาลในการวางเงื่อนไขการคุมประพฤติได้เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในอนาคต และหากเด็กและเยาวชนไม่ปฏิบัติตาม ศาลก็มีอำนาจออกหมายเรียกหรือหมายจับเพื่อนำตัวเด็กและเยาวชนมาตักเตือนหรือส่งตัวไปฝึกอบรมที่สถานพินิจ

จากแนวคิดและหลักการแห่งกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา ทำให้ต้องตระหนักถึงการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหาของเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา เพื่อให้การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องตรงประเด็นต่อสภาพปัญหา ซึ่งการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหาย่อมต้องมาจากการทราบถึงข้อมูลของเด็กและเยาวชนในแง่มุมต่างๆ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์แห่งการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและการให้โอกาสเด็กและเยาวชน โดยมีพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้สืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนและจัดทำเป็นรายงานการสืบเสาะและพินิจเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน แม้ในหลักกฎหมายสากลก็ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ โดยในกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับ

เด็กและเยาวชน ค.ศ. 1985 หรือกฎแห่งกรุงปักกิ่งซึ่งได้รับการรับรองโดยสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติก็ได้กำหนดให้ก่อนการพิพากษาหรือวางข้อกำหนดต่างๆทุกคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อยต้องมีการสืบเสาะถึงประวัติภูมิหลังและสภาพความเป็นอยู่หรือสาเหตุแห่งการกระทำ ความผิด เช่น ครอบครัว สังคม อาชีพการงาน การศึกษา เพื่อให้ผู้พิพากษาพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างรอบคอบ ซึ่งเป็นการแสดงถึงการให้ความสำคัญของการสืบเสาะข้อเท็จจริงในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชน ทำให้การพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนได้คำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมไม่เพียงแต่เฉพาะการคำนึงถึงความถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น

ในเรื่องการนำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน สำหรับของประเทศไทยได้นำรายงานการสืบเสาะและพินิจมาใช้ในขั้นตอนก่อนการพิพากษาคดี โดยนำมาใช้ในการคัดกรองเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ตามมาตรา 90 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดี นอกจากนี้ข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณาหลักเกณฑ์เงื่อนไขตามมาตรา 132 ซึ่งเป็นมาตรการแทนการพิพากษาคดี อันทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการลดรอยแห่งตราบาปจากคำพิพากษาของศาลได้หากคดีนั้นเข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด และในการพิพากษาคดีรายงานสืบเสาะและพินิจถือเป็นแหล่งข้อมูลในด้านประวัติภูมิหลังของเด็กและเยาวชนสำหรับศาล เพื่อให้ศาลสามารถกำหนดแนวทางแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนแต่ละบุคคล

ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดกฎหมายเด็กและเยาวชนต้องการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนในขั้นตอนก่อนการพิพากษาคดี ทำให้รายงานการสืบเสาะและพินิจของประเทศไทยเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีนับแต่มีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจจึงเข้าสู่กระบวนการรับรู้ของศาลก่อนการวินิจฉัยความผิดของจำเลย และเมื่อพิจารณาถึงรูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจของเด็กและเยาวชนของประเทศไทยนั้นประกอบไปด้วยข้อมูลที่มีข้อเท็จจริงคือข้อมูลด้านประวัติการกระทำ ความผิดและข้อมูลด้านสาเหตุการกระทำ ความผิด กรณีดังกล่าวยังเป็นที่ยังสงสัยแก่ประชาชนว่าการที่ศาลรับทราบข้อมูลในส่วนที่เป็นข้อมูลทางลบต่อเด็กและเยาวชนก่อนการวินิจฉัยความผิด ข้อมูลเหล่านั้นอาจมีอิทธิพลเหนือการวินิจฉัยความผิดของเด็กและเยาวชนได้

จากการศึกษาหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดาและรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย พบว่ารายงานการสืบเสาะและพินิจนำเข้ามาในขั้นตอนเมื่อศาลพิพากษาคดีแล้วว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด คือขั้นตอนในชั้นพิจารณากำหนดโทษ ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย โดยประเทศอังกฤษมีแนวคิดที่ศาลไม่ต้องการให้มีการสืบเสาะเรื่องประวัติส่วนตัวเมื่อบุคคลนั้นยังไม่มี ความผิด เพราะหากศาลทราบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนอาจทำให้เกิดความอคติต่อการพิจารณาคดีได้ และนอกจากนี้ระบบการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนในต่างประเทศ

ใช้ระบบลูกขุนในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ฉะนั้นรายงานการสืบเสาะและพินิจจึงต้องเข้ามาสู่กระบวนการพิจารณาคดีเมื่อศาลวินิจฉัยแล้วว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด เพราะหากนำพยานหลักฐานทุกชนิดหรือนำข้อเท็จจริงในรายงานการสืบเสาะและพินิจเข้าสู่กระบวนการรับรู้ของลูกขุนก่อนการวินิจฉัยว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด อาจก่อให้เกิดอคติหรือเกิดการชักจูงทางจิตใจแก่ลูกขุนได้ ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อการอำนวยความยุติธรรมแก่คู่ความในคดี

แม้ว่าประเทศไทยและต่างประเทศมีแนวความคิดในทางกฎหมายที่แตกต่างกันทำให้มีการบัญญัติกฎหมายในลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งหลักกฎหมายเด็กและเยาวชนของประเทศไทยและเจตนารมณ์ของการมีรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนก็เพื่อใช้ในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ดังนั้นศาลจึงไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวินิจฉัยความผิดของจำเลยได้ แต่การพิสูจน์ความผิดของจำเลยต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และศาลต้องวินิจฉัยความผิดของจำเลยโดยอาศัยข้อเท็จจริงที่มาจากพยานหลักฐานที่โจทก์และจำเลยนำสืบ ไม่ใช่ข้อเท็จจริงจากรายงานการสืบเสาะและพินิจ

นอกจากนี้ข้อมูลต่างๆในรายงานการสืบเสาะและพินิจคือสิ่งนำไปสู่การวางแนวทางในการสงเคราะห์ช่วยเหลือและบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยในคดีอาญา ด้วยเหตุนี้รูปแบบรายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งเมื่อพิจารณาตามหลักการพิจารณาคดีในประเด็นที่ศาลต้องคำนึงถึงเมื่อพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนพบว่า มีหัวข้อในรายงานการสืบเสาะและพินิจสอดคล้องกับประเด็นที่กฎหมายกำหนด แต่อย่างไรก็ตามรายละเอียดของเนื้อหาในบางหัวข้อยังขาดความสมบูรณ์ในบางประเด็นดังนี้

1. ด้านครอบครัว ในรายงานสืบเสาะและพินิจประเทศไทยยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของบิดามารดาหรือผู้ปกครองต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน จากการศึกษาข้อมูลของประเทศออสเตรเลียพบว่ามีข้อมูลในเรื่องทัศนคติของบิดามารดาต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าการทราบทัศนคติของบิดามารดาหรือผู้ปกครองซึ่งอาจเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กและเยาวชนที่มีความคิดเห็นอย่างไรต่อการกระทำความผิดเป็นส่วนที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจต่อบรรทัดฐานของสังคม แนวทางการอบรมเลี้ยงดู และบ่งบอกถึงศักยภาพในการดูแลเด็กและเยาวชน และเพื่อให้สอดคล้องต่อสิทธิในด้านการคุ้มครองป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนได้รับความรุนแรงจากการกระทำด้านร่างกาย จิตใจหรือด้านพฤติกรรมต่างๆตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ฉะนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าการเพิ่มเติมเรื่องทัศนคติของบิดามารดาต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในด้านครอบครัว

2. ด้านภูมิหลังทางการศึกษาอาชีพและสังคม ในความเห็นของผู้เขียนข้อมูลด้านนี้มีความสอดคล้องต่อกฎแห่งกรุงปักกิ่งและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 ที่ต้องให้ความสำคัญเรื่อง

การศึกษาและอาชีพของเด็กและเยาวชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพ ความสามารถด้านร่างกาย และจิตใจให้เต็มตามศักยภาพของเด็กและเยาวชน ซึ่งของประเทศไทยข้อมูลในเรื่องภูมิหลังทางการศึกษาอาชีพและสังคมค่อนข้างมีความสมบูรณ์ แต่จากการศึกษาปัญหาในทางปฏิบัติพบว่าข้อมูลที่ได้จากบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือญาติของเด็กและเยาวชนไม่ตรงกับข้อมูลที่ผู้พิพากษาสมทบสอบถามจากเด็กและเยาวชน อาจเนื่องมาจากข้อมูลของบุคคลเหล่านี้มีการบิดเบือนจากความจริงเพื่อปกป้องตนเองหรือปกป้องตัวเด็กและเยาวชน ดังนั้นการมีข้อเท็จจริงที่มาจากการสัมภาษณ์บุคคลอื่นคือ ครูอาจารย์ เพื่อนร่วมชั้นเรียน นายจ้างหรือเพื่อนร่วมงาน จะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น เพราะบุคคลดังกล่าวอาจไม่มีความใกล้ชิดเช่นบุคคลในครอบครัว ทั้งนี้การที่พนักงานคุมประพฤติต้องสัมภาษณ์ครูอาจารย์ เพื่อนร่วมชั้นเรียน นายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานในทุกคดีเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับพนักงานคุมประพฤติมากเกินไป ประกอบกับหากคำนึงถึงหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กแล้ว การสัมภาษณ์บุคคลอื่นๆอาจเป็นการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนว่าเป็นผู้ต้องหาหรือเป็นจำเลยในคดีอาญาอันจะส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนในอนาคต ฉะนั้นการสัมภาษณ์ครูอาจารย์ เพื่อนร่วมชั้นเรียน นายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานควรกระทำในเฉพาะบางประเภทคดีดังนี้

1. กรณีที่เด็กและเยาวชนไม่ได้อยู่กับบิดามารดา แต่อาศัยอยู่กับครูอาจารย์หรือนายจ้าง ควรมีการสัมภาษณ์ครูอาจารย์หรือนายจ้างเพราะถือเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตัวเด็กและเยาวชน
2. เหตุการณ์เกิดขึ้นในโรงเรียนควรสัมภาษณ์ครูอาจารย์หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน หากเหตุการณ์เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานควรสัมภาษณ์นายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานตามความเหมาะสมแห่งพฤติการณ์ในแต่ละคดี
3. กรณีเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือผิดระเบียบสถานศึกษาหรือสถานที่ทำงานอย่างร้ายแรง เช่น ขโมยของเพื่อนเป็นประจำ ขอบทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายร่างกายเพื่อน กลั่นแกล้งบุคคลที่อ่อนแอกว่าเป็นประจำ ควรสัมภาษณ์ครูอาจารย์หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียนว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเช่นนั้นหรือไม่ การกระทำนั้นเกิดจากสาเหตุใด เพราะพฤติกรรมเหล่านี้ อาจไม่ปรากฏเมื่อเด็กและเยาวชนอยู่กับบุคคลในครอบครัว
4. กระทำความผิดในคดีที่มีความโหดร้าย มีพฤติการณ์แห่งคดีที่ร้ายแรงเกินกว่าเด็กและเยาวชนในวัยเดียวกันจะกระทำ เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น มาตรา 289 ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยมีเหตุฉกรรจ์ มาตรา 290 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย มาตรา 297 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัส มาตรา 298 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายได้รับอันตรายสาหัสโดยมีเหตุฉกรรจ์ มาตรา 336 วรรค 3 หรือวรรค 4 ความผิดฐานชิงทรัพย์เป็น

เหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย มาตรา 339 วรรค 4 หรือวรรค 5 ความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย มาตรา 340 วรรค 3 วรรค 4 หรือวรรค 5 ความผิดฐานปล้นทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส กระทำโดยทารุณ ทรमान ใช้ปืนยิง ใช้วัตถุระเบิด หรือเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย เพราะการกระทำความผิดในคดีร้ายแรงควรมีการสัมภาษณ์บุคคลอื่นที่ไม่ใช่บุคคลในครอบครัวด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลในหลากหลายแง่มุมซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการค้นหาสาเหตุแห่งการกระทำความผิด

5. คดีที่มีผลกระทบต่อประชาชนหรือความสงบสุขของสังคม เพราะเป็นคดีที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่น ๆ ในสังคม เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 217 ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ผู้อื่น มาตรา 218 ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์เหตุฉุกเฉิน มาตรา 219 ความผิดฐานเตรียมวางเพลิงเผาทรัพย์ มาตรา 220 ความผิดฐานทำให้เกิดเพลิงไหม้ มาตรา 221 ความผิดฐานทำให้เกิดระเบิด มาตรา 222 ความผิดฐานทำให้เกิดระเบิดแก่ทรัพย์ในมาตรา 217 และมาตรา 218

6. มีการกระทำความผิดซ้ำด้วยข้อหาที่รุนแรงมากขึ้นหรือกระทำความผิดซ้ำตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป เพราะกรณีเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดซ้ำอีกได้มาก จึงควรสัมภาษณ์ครูอาจารย์หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียนกรณีของเด็กและเยาวชนกำลังศึกษาเล่าเรียน หรือสัมภาษณ์นายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานกรณีของเด็กและเยาวชนประกอบอาชีพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและเยาวชนมากที่สุดและถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวทางป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

7. เด็กและเยาวชนมีโรคทางสมองหรือมีประวัติสมองกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง อาจมีปัญหาต่อการเรียนรู้ ควรสัมภาษณ์ครูอาจารย์ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กและเยาวชน

8. กรณีมีประวัติถูกทารุณกรรม เพราะกรณีของเด็กและเยาวชนถูกทารุณกรรมโดยบุคคลในครอบครัว ตัวเด็กและเยาวชนหรือบุคคลในครอบครัวอาจไม่ให้ข้อมูลที่แท้จริง จึงควรสัมภาษณ์ครูอาจารย์ เพื่อนร่วมชั้นเรียน นายจ้างหรือเพื่อนร่วมงานที่มีความใกล้ชิดกับตัวเด็กและเยาวชนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

9. กรณีมีประวัติรักษาทางจิตเวช หรือมีอาการซึมเศร้า พยายามทำร้ายตนเอง ควรสัมภาษณ์ครูอาจารย์ นายจ้างหรือเพื่อนของเด็กและเยาวชน เพราะหากอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม พฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้อาจมีความเปลี่ยนแปลงจากการอยู่กับบุคคลในครอบครัว

อย่างไรก็ตามการสัมภาษณ์ต้องไม่กระทบถึงความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นกับตัวเด็กและเยาวชนด้วยตามหลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก

3. ประวัติการกระทำความผิด ในรายงานการสืบเสาะและพินิจมีแต่เพียงข้อเท็จจริงเรื่องพฤติการณ์แห่งคดี ข้อหา คำพิพากษา ผลการปฏิบัติตามคำพิพากษา แต่ไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนประวัติการกระทำความผิดว่ามีรูปแบบการกระทำความผิดหรือลักษณะการกระทำความผิดในแต่ละคดีมีความคล้ายคลึงกันหรือไม่ หรือแต่ละคดีมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งหากมีการเพิ่มเติมข้อมูลดังกล่าวจะทำให้ศาลสามารถพิจารณาหาสาเหตุการกระทำความผิดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อันเป็นประโยชน์ต่อศาลในการพิจารณาคดี ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรเพิ่มเติมเรื่องวิเคราะห์ประวัติการกระทำความผิดว่ามีรูปแบบการกระทำความผิดหรือลักษณะการกระทำความผิดคล้ายคลึงกันในแต่ละคดีหรือไม่ แต่ละคดีมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ในรายงานการสืบเสาะและพินิจ

4. ปัญหาพฤติกรรม มีเพียงข้อเท็จจริงเรื่องปัญหาพฤติกรรม แต่ไม่มีการให้เด็กและเยาวชนได้นำเสนอรายละเอียดของแผนการหรือมาตรการที่ตนเองต้องการทำเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งจากการศึกษาพบว่ารายงานการสืบเสาะและพินิจเด็กและเยาวชนของประเทศแคนาดามีรายละเอียดเรื่องแผนการหรือมาตรการที่เด็กและเยาวชนเสนอเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ปรับปรุงนิสัย หรือกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนต้องการเข้าร่วม อันถือเป็นการให้ความสำคัญต่อตัวเด็กและเยาวชนในการเป็นผู้นำเสนอสิ่งที่ตนเองต้องการ สอดคล้องกับหลักสิทธิเด็กและเยาวชนที่สามารถมีความคิดเห็นเป็นของตนเองได้แล้ว มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วม มีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระได้ในทุกๆ เรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 และเป็นไปตามหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กที่มีแนวคิดในการนำเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีและคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กและเยาวชนจะได้รับเป็นสำคัญ อีกทั้งเพื่อให้สอดคล้องต่อสิทธิได้รับการพัฒนาทั้งทางสติปัญญา ร่างกายและจิตใจตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ฉะนั้นหากมีการเพิ่มข้อมูลในส่วนที่ให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมนำเสนอสิ่งที่ตนเองต้องการทำเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองเพื่อประกอบการพิจารณาของศาลในการกำหนดมาตรการหรือการวางเงื่อนไขต่างๆ สำหรับเด็กและเยาวชน จะทำให้การปฏิบัติตามมาตรการหรือเงื่อนไขเหล่านั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์สำหรับตัวเด็กและเยาวชน

5. เรื่องแหล่งที่มาของข้อมูล ประเทศไทยไม่มีแหล่งที่มาของข้อมูล ซึ่งจากการศึกษาประเทศอังกฤษ ประเทศแคนาดา และรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย พบว่าทุกประเทศล้วนแต่มีการกล่าวถึงแหล่งที่มาของข้อมูล และข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพัฒนากระบวนการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับฟังข้อเท็จจริง สภาพปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบและผู้อำนวยการในศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่าข้อมูลของเด็กและเยาวชนในรายงานการสืบเสาะและพินิจไม่ระบุที่มา

ของข้อมูลทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติให้พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ศาลสั่งเกี่ยวกับคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลจึงมีอำนาจเรียกให้พนักงานคุมประพฤติมาให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจหรืออาจให้พนักงานคุมประพฤติทำรายงานเพิ่มเติมเกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจเสนอต่อศาลได้ หากศาลต้องการแหล่งที่มาของข้อมูลในรายงานการสืบเสาะและพินิจ ศาลควรใช้อำนาจตามกฎหมายสอบถามจากพนักงานคุมประพฤติหรือมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติทำรายงานเสนอต่อศาลเพิ่มเติม เพราะหากมีการเปิดเผยแหล่งที่มาของข้อมูลอาจมีผลกระทบต่อความถูกต้องแท้จริงของข้อมูลในการสัมภาษณ์ และต้องคำนึงถึงหลักจรรยาบรรณทางวิชาชีพด้วย

6. ในส่วนความเห็นของผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ขาดการวิเคราะห์หาค่าศักยภาพในเชิงลึกของเด็กและเยาวชน ไม่มีรายละเอียดของมาตรการที่นำเสนอ และไม่มีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของเด็กและเยาวชนต่องานหรือโครงการที่เสนอให้เด็กและเยาวชนเข้าร่วม จากการศึกษาพบว่าประเทศอังกฤษและรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลียมีความละเอียดกว่าของประเทศไทย เพราะมีการวิเคราะห์จุดเด่นของเด็กและเยาวชน มาตรการที่นำเสนอจะมีรายละเอียดของระยะเวลา วันที่ จำนวนชั่วโมงสำหรับการปฏิบัติตามมาตรการนั้น มีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของเด็กและเยาวชนต่องานหรือโครงการที่เสนอ ซึ่งการที่ศาลได้ทราบข้อมูลดังกล่าวอาจทำให้ทราบถึงศักยภาพแฝงของเด็กและเยาวชน และเป็นประโยชน์ต่อศาลในการนำไปสู่การวางมาตรการในการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมสำหรับศักยภาพและความสามารถของเด็กและเยาวชนแต่ละคน โดยอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของเด็กและเยาวชน

รายการอ้างอิง

- Australian Government. Juvenile detention population in Australia 2012 [Online]. Available from: <http://www.aihw.gov.au/WorkArea/DownloadAsset.aspx?id=60129542551> [26 December 2013.]
- Centre for Public Legal Education Alberta. Canadian Legal FAQs [Online]. Available from: http://www.law-faqs.org/wiki/index.php/Youth_and_the_Law/Introduction [10 December 2013.]
- Department of Justice of Canada. Canada's Court System [Online]. Available from: <http://www.justice.gc.ca/eng/csj-sjc/ccs-ajc/page3.html> [25 October 2013.]
- . Youth Criminal Justice [Online]. Available from: <http://www.justice.gc.ca/eng/cj-jp/yj-jj/ycja-lsjpa/index.html> [25 October 2013.]
- . Youth Risk/Need Assessment: An Overview of Issues and Practices [Online]. Available from: [21 October 2013.]
- Department of Justice of Canada. Canada's System of Justice [Online]. Available from: <http://www.justice.gc.ca/eng/csj-sjc/index.html> [25 October 2013.]
- Giller, Allison Morris and Henri. Understanding Juvenile Justice. London: Croom Helm, 1987.
- Hannah-Moffat, Paula Maurutto and Kelly. Understanding Risk in the Context of the Youth Criminal Justice Act. Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice 49 (October 2007): 468.
- Hogea, Robert D. Introduction to the Canadian Juvenile Justice System [Online]. Available from: www.unafei.or.jp/english/pdf/RS.../No78_11VE_Hoge3.pdf [10 October 2013.]
- Hungerford-Welch, Peter. Criminal procedure and sentencing. (London: Routledge-Cavendish, 2009.
- Judicial College. Youth Court Bench Book [Online]. Available from: <http://www.online-procedures.co.uk/wp-content/uploads/2013/04/Youth-Court-Bench-Book-updated-January-2013.pdf> [11 January 2014.]
- Kent County Council. National Standards for Youth Justice Services [Online]. Available from: <http://www.justice.gov.uk/downloads/youth-justice/yjb-toolkits/victims/national-standards-youth-justice-services.pdf> [7 January 2014.]
- Kratcoski, Peter C. Juvenile justice administration. Boca Raton: CRC, 2012.
- Lemmon, Donald Brieland and John Allen. 2 ed. St. Paul, Minnesota: West Publishing Company, 1987.

- Ministry of Children and Family Development. Types of Reports [Online]. Available from: E-mail: Christopher.Zatylny@gov.bc.ca [11 March 2014.]
- Ministry of Justice. Youth Court [Online]. Available from: <https://www.gov.uk/courts/youth-courts> [11 January 2014.]
- Pain, Kenneth W. Minors : the law and practice, the juvenile courts - the offences - the role of the local authorities. London: Fourmat Publishing, 1987.
- Pease, Jennifer Thorpe and Kenneth. The relationship between recommendations made to the court and sentences passed. British Journal of Criminology 16 (October 1976): 393.
- Public Safety Canada. Tools to Identify and Assess the risk of Offending among Youth [Online]. Available from: http://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/cj-jp/yj-jj/rr03_yj4-rr03_jj4/rr03_yj4.pdf [25 October 2013.]
- Reid, Sue Titus. Crime and criminology. New York: CBS College Publishing, 1982.
- Sentencing Advisory Council. Sentencing Children and Young People in Victoria [Online]. 2013. Available from: <https://sentencingcouncil.vic.gov.au/content/publications/sentencing-children-and-young-people-victoria>[26 December 2013.]
- Sentencing Guidelines Council. Overarching Principles – Sentencing Youths [Online]. Available from: http://sentencingcouncil.judiciary.gov.uk/docs/web_overarching_principles_sentencing_youths.pdf [5 January 2014.]
- Service, Department of Human. Pre-Sentence Report Assessment Guide [Online]. Available from: E-mail: Ros.Harris@dhs.vic.gov.au [18 March 2014.]
- Shippen L., Page the law, the lawyer, and medical aspects of child abuse in child abuse ed. Eli H. Newberger, (United State of America: Little, brown and Company, 1982), p.108, อ้างถึงในอุ่มพร คำพิทักษ์. การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีที่ถูกเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา : ศึกษาอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานภายใต้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ. ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2540.
- Thomas, Crofts. The criminal responsibility of children and young persons : a comparison of English and German Law. Aldershot: Ashgate Publishing Limited, 2002.
- Youth Justice Board. Making it count in court [Online]. Available from: <http://www.yjb.gov.uk/publications/Resources/Downloads/Making%20it%20count%20in%20court.pdf> [11 January 2014.]
- . National Standards for Youth Justice Services [Online]. Available from: : <http://www.justice.gov.uk/downloads/youth-justice/yjb-toolkits/victims/>

- national-standards -youth-justice-services.pdf [7 January 2014.]
- Youth Justice Board for England and Wales. Case Management Guidance Reports for the courts and youth offender panels [Online]. Available from: <http://www.justice.gov.uk/downloads/youth-justice/improving-practice/CaseManagementGuidanceSection5Reportsforcourtsandyouthoffenderpanels.pdf> [7 January 2014.]
- . Referral Order [Online]. Available from: <http://www.justice.gov.uk/youth-justice/courts-and-orders/disposals/referral-order> [30 October 2013.]
- กมลินทร์ พินิจกุล. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก : สิทธิเด็กในประเทศไทย. บทบัญญัติ 53, 4 (2540): 101.
- กรมคุมประพฤติ. การทำงานบริการสังคมในงานคุมประพฤติ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: 210.246.159.136/u5/probation/index.php/services/.../1269-.html [เข้าถึงเมื่อ 8 มกราคม 2557]
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. คู่มือการใช้เครื่องมือจำแนก แบบสัมภาษณ์เพื่อประเมินความเสี่ยงและความจำเป็น.
- . รายงานสถิติคดี ประจำปี 2555 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.djop.moj.go.th/images/djopimage/stat55.pdf> [เข้าถึงเมื่อ 19 มีนาคม 2557]
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม. คู่มือการปฏิบัติงานการดำเนินคดีอาญา. กรุงเทพฯ: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2554.
- . คู่มือการปฏิบัติงานการตรวจพิเคราะห์ทางกายและจิต. กรุงเทพฯ: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2554.
- กานต์ เสริมชัยวงศ์. สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพของชนชาวไทย. นนทบุรี: โครงการโครงการศูนย์กฎหมายสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2543.
- คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2551.
- ฉวีวรรณ ศรีหาคา. นักจิตวิทยาคลินิกปฏิบัติการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2557.
- ชัชฌา บุญยรัตน์. อนุสัญญาระหว่างประเทศ : ผลกระทบต่อประเทศไทย. ปริญญาโทบริหารคดี, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2536.
- ณัฐชา แสงทอง หัวหน้ากลุ่มงานคดีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์, 6 กันยายน 2556.
- นพดล ปกรณ์นิมิตดี. สรุปคำอธิบายมาตราที่สำคัญพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: สุตรไฟศาล, 2555.
- บุญเพราะ แสงเทียน. กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร, 2540.
- บุญรัตน์ จู้อี. ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์, 3 มกราคม 2557.
- เพียว ศรีแสงทอง. การลงโทษและแก้ไขผู้กระทำผิด. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.

- พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. คำอธิบายพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน กรุงเทพฯ: ประยูรวงศ์, 2531.
- พิณสิทธิ์พร นาคสมบุรณ์. ผู้พิพากษาสมทบศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดนนทบุรี. สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2557.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. แนวการศึกษาชุดวิชากฎหมายอาญาและอาญาวิทยาชั้นสูง นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2554.
- มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์. กฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- วัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล. มาตรฐานการปฏิบัติต่อเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก. ตุลพาท 41, 5 (กันยายน-ตุลาคม 2537): 19.
- . "รายงานการวิจัยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเยาวชนและครอบครัว: เพื่อตอบสนองการคุ้มครองเด็ก เยาวชน และครอบครัว." 88-89. กรุงเทพฯ, 2545.
- วิเศษ อ่อนตา. คำอธิบายพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ: ปณรัชช, 2556.
- วิชา มหาคุณ. ศาลเยาวชนและครอบครัวตามแนวความคิดสากล. กรุงเทพฯ: ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2540.
- ศูนย์เครือข่ายสิทธิเด็กเอเชียเนืท. กฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการบริหารงานยุติธรรมเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชน(กฎแห่งกรุงปักกิ่ง). บทบัญญัติ 53, 4 (ธันวาคม 2540): 124.
- ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. "คู่มือการปฏิบัติหน้าที่ผู้ให้การปรึกษาประจำศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัว."
- สกุลยช หอพิบูลสุข. กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กของประเทศไทย. วารสารอัยการ 25, 262 (2555): 126.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม. โครงการศึกษาวิจัยเรื่องการจำแนก แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและติดตามเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาลยุติธรรม [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.djop.moj.go.th/document/vijai> [เข้าถึงเมื่อ 19 มกราคม 2557]
- สำนักกรรมาธิการ 3. สรุปผลการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ... สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 15 (วันพฤหัสบดีที่ 16 กรกฎาคม 2552): 4.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. "รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 23/2550 เป็นพิเศษ วันอังคารที่ 12 มิถุนายน 2550." 2550.

- . "รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 25/2550 เป็นพิเศษ วันพฤหัสบดีที่ 14 มิถุนายน 2550." 2550.
- สำนักกรรมการประชุม (วุฒิสภา). บันทึกการประชุมร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2494 ครั้งที่ 17/2494 (วันเสาร์ที่ 28 เมษายน 2494): 1245.
- อริยะ นานินธรรม. ปฐมบท 100 คำถาม แต่ 1 คำตอบ. ใน เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง เจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัวกับหน้าที่ของข้าราชการตุลาการและผู้พิพากษา สมทบ. กรุงเทพฯ: ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2556.
- อัจฉริยา ชูตินันท์. กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็ก เยาวชนและคดีครอบครัว. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2552.
- . อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555.
- อัมพร คำพิทักษ์. การคุ้มครองเด็กและเยาวชนในกรณีที่ถูกเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญา : ศึกษาอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานภายใต้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวฯ. ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2540.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปิยรัตน์ วงศ์งามขวัญ เกิดวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2531 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ปรินซ์นิสิตศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกาศนียบัตรวิชาว่าความ จากสภาทนายความ เนติบัณฑิตไทย จากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา เข้าศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2555

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY